

UNIVERZITET U SARAJEVU – Fakultet islamskih nauka
OBRAZAC za provjeru kompletnosti Prijedloga Elaborata studijskog programa

Obrazac SP1

Stranica 1 od 131

DOKTORSKI STUDIJ NA FAKULTETU ISLAMSKIH NAUKA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Treći ciklus studija

Sarajevo, septembar 2020.

UVOD

1.1. Razlozi za pokretanje redovnih doktorskih studija

Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu (FIN UNSA), nakon prelaska na bolonjski sistem studiranja, realizira nastavni proces na prvom ciklusu studija (Studijski program islamske teologije, Studijski program islamske vjeronauke i religijske pedagogije, Studijski program za imame, hatibe i muallime) i drugom ciklusu studija (Master islamskih studija, na bosanskom i engleskom jeziku, Master za imame i Master međureligijskih studija i izgradnje mira). Da bi zaokružio cjelokupni odgojno-obrazovni i naučno-istraživački proces, a što je u skladu s načelima Bolonjske deklaracije, odnosno Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo te Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, konsekventno tome, u akademskoj 2015/2016. godini otvara i redovni jedinstveni doktorski studij.

Pored formalno-pravnih i proceduralnih, postoje i suštinski razlozi pokretanja redovnog dokorskog studijskog programa iz islamskih nauka. Temeljni razlog sastoji se u tome što ovaj program potencijalnim kandidatima (studentima), pored elementarnog pojmovlja i univerzalnih vjerskih i teoloških problema koji su u prethodna dva ciklusa studiranja tretirani skolastički, odnosno školski, nudi mogućnost stjecanja šireg uvida i analitičko-sintetičkog i sistematičnog istraživanja najvažnijih teorija u islamskim naukama koje su razvijane u epohi kasne ili visoke moderne i postmoderne kulture, a koje su nastojale tematizirati ono najvažnije u savremenom svijetu i dati globalnu interpretaciju smisla, što i jeste zadaća svake odgovorne, ozbiljne i efikasne teologije, odnosno religijske nauke.

Ovako koncipiran doktorski studijski program omogućava studentima da u svim odvojenim i samostalnim naučnim granama za koje je Fakultet matičan pronađu ono za šta imaju najviše afiniteta, da prodube znanja iz pojedinih islamskih nauka, da se sveobuhvatnije i dublje upoznaju s najnovijim teorijskim saznanjima o aktualnim i specijalnim teološkim temama i problemima na način kako se to radi unutar globalne akademske teološke zajednice, te da se u dijalogu s više nastavnika i saradnika, posebno onih gostujućih iz naše zemlje i inozemstva, upoznaju s raznolikim metodičkim pristupima i pravcima u interpretaciji određenog teološkog pitanja i predmeta.

Kao nastavak mastera islamskih studija, doktorski program iz temeljnih islamskih nauka za koje je Fakultet matičan pruža studentima produbljeno, sintetičko i specijalizirano obrazovanje iz pojedinih islamskih oblasti koje svršeničke, odnosno doktore islamskih nauka

osposobljava za samostalno i kritičko promišljanje relevantnih teoloških specijalističkih tema kao i za primjenu najvažnijih i najinteresantnijih postignuća u islamskim naukama (religijski postulati kao kultura i jezik konkretne društvene grupe ili zajednice) i komplementarnim disciplinama na našu društvenu, odnosno vjersku praksu.

Ovaj doktorski studijski program zamišljen je kao dio jednoga kontinuiranog i složenog procesa neprekinutog naučnog i stručnog usavršavanja jer od naučno-stručne kompetentnosti, odnosno didaktičke sposobnosti tumačenja sadržaja ili “jezika vjere”, koji prirodno podrazumijevaju neumitne promjene, zavisit će kvalitet obrazovanja u islamskim naukama i institucijama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svim nivoima kao i kvalitet njihove društvene percepcije u okviru akademske i kulturne zajednice u našoj državi.

2. OPĆI DIO

2.1. Naziv studija:

Doktorski studij iz islamskih nauka

- *naučno područje*: **humanističko**

- *naučno polje*: **islamske nauke**

2.2. Predlagač i izvođač studija:

Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, Čemerlina 54, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

2.3. Pravci razvoja doktorskih studija

Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu će predloženi program u metodološkom, sadržajnom i organizacijsko-tehničkom smislu dalje razvijati i obogaćivati u saradnji sa sličnim fakultetima u Bosni i Hercegovini i inozemstvu, prije svega kroz razmjenu profesora i studenata, ali i putem zajedničkih interdisciplinarnih i interuniverzitetskih studijskih programa. Tu, naravno, pored islamskih fakulteta u Bosni i Hercegovini i inozemstvu, mislimo na, prije svih, kršćanske bogoslovije ili teologije čija saradnja bi više nego dobro došla u kreiranju dijaloških struktura u današnjem ideološki podijeljenome svijetu za koga smo svi podjednako odgovorni, kao i na fakultete humanističkog i društvenog usmjerenja koji imaju ogromnu važnost u vremenu globalizacije i specijalizacije znanja i vještina, a koji bi, kao takvi, zacijelo unaprijedili spoznavanje temeljnih sadržaja islama kao samosvojne religije, odnosno raznolikih oblika njihova društvenog, humanističkog i kulturnoga iskazivanja u savremenosti.

2.4. Inovativnost doktorskog programa

Predloženi studijski doktorski program inovativan je u odnosu na dosadašnje nereformirane predbolonjske programe našeg Fakulteta. Tu, prije svega, mislimo na to da studenti preko odabranih naučnih grana ili specijalizacija, izbornih predmeta, seminara, vježbi, pisanih radova i teme doktorskoga rada, sami kreiraju najveći dio svoga naučno-stručnoga usavršavanja (individualni rad studenta). Rezultati takvog pristupa u procesu studiranja u dobroj mjeri zavise i od kompetentnosti mentora da svoje naučno-stručne spoznaje i stručne uvide adekvatno prenese na studenta koji mu je povjeren (mentorski rad). U budućnosti, kada se za to steknu svi neophodni uvjeti, program podrazumijeva i to da student može dio svoga doktorskog studija realizirati i izvan matičnog fakulteta, što i jeste put koji nas polahko vodi prema zajedničkom evropskom visokoobrazovnom prostoru.

2.5. Uvjeti upisa na doktorski studij

Na doktorski studij mogu se upisati kandidati koji imaju:

- završen predbolonjski postdiplomski studij iz islamskih nauka ili drugi ciklus islamskih studija prema bolonjskom sistemu;
- završen magistarski studij islamske vjeronauke i religijskog odgoja / edukacije / pedagogije;
- završen magistarski studij iz humanističkih nauka uz uvjet polaganja strogo diferencijalnog ispita iz teološkog studijskog programa po Odluci Vijeća;
- poznavanje najmanje dva strana jezika (pored arapskog, studenti trebaju poznavati još jedan svjetski jezik);
- prosjek ocjena iz predbolonjskog postdiplomskog studija iz islamskih nauka ili drugog ciklusa islamskih studija prema bolonjskom sistemu magistarskih studija 8.

Preostalih 120 ECTS bodova, da bi u formalnom smislu završili doktorske studije, studenti trebaju steći izradom završnoga rada.

2.6. Kriteriji i postupci odabira polaznika

Na doktorski studij mogu se upisati kandidati koji su završili magistarski studij teologije ili islamskih nauka, islamske vjeronauke i religijske pedagogije, kao i drugih srodnih naučnih polja iz humanističkog područja, uz prethodno naznačene uvjete. Vijeće doktorskog studija

procjenjivat će svakoga kandidata pojedinačno uzimajući pri tome u obzir njegove pisane radove (osobito magistarski rad), poznavanje stranih jezika, eventualne specijalizacije u inozemstvu, radno iskustvo i druge činjenice koje preporučuju kandidata za upis. Konačnu odluku o upisu svakoga kandidata pojedinačno donosi Vijeće Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu u skladu sa Čl. 22. do Čl. 27. Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

2.7. Kompetencije koje student stječe završetkom studija

Završetkom doktorskog studija i stjecanjem doktorata islamskih nauka, student stječe znanja i vještine za samostalni naučni rad u naučnom polju islamskih nauka, naročito u odabranoj naučnoj grani unutar koje je vršio naučna istraživanja i napisao doktorsku disertaciju.

Važno je naglasiti da su nastavni plan i program te teme koje se obrađuju na doktorskom studiju strateški važne i interesantne za Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini budući da je Rijaset Islamske zajednice osnivač Fakulteta.

Nakon završetka doktorskog studija na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu postoji realna mogućnost da doktorandi nastave svoj naučni i istraživački rad i usavršavanje na stranim univerzitetima, odnosno fakultetima čiji su programi kompatibilni sa programom FIN-a i s kojima Fakultet već ima ili će u skorije vrijeme potpisati protokol o međusobnoj saradnji.

Stjecanjem doktorata iz islamskih nauka (uže naučne oblasti), svršenici se mogu zaposliti:

- u naučno-istraživačkim i odgojno-obrazovnim ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini;
- u ustanovama kulture;
- u državnim naučno-istraživačkim, odgojno-obrazovnim i kulturnim ustanovama;
- u izdavačkoj djelatnosti;
- u civilnim udruženjima koja se posebno bave fenomenom interreligijskog i interkulturalnog dijaloga i koja razvijaju socijalne i humanitarne programe u bosanskohercegovačkom društvu.

3. OPIS PLANA I PROGRAMA

3.1. Struktura i organizacija doktorskog programa

Doktorski studij iz islamskih nauka traje 3 (tri) godine ili 6 (šest) semestara, a izvode ga nastavnici matičnoga fakulteta te gosti i predavači s domaćih i stranih fakulteta i univerziteta.

Svaki kandidat na početku studija bira oblast i dobiva supervizora, a Vijeće Fakulteta za svakoga pojedinog kandidata, na prijedlog Vijeća doktorskog studija i u dogovoru sa supervizorom, odnosno mentorom, određuje nastavni plan i nastavnike koji izvode nastavu.

Studij je organiziran u polju islamskih nauka, a traje 3 (tri) godine uz opterećenje 60 ECTS bodova po godini, ukupno 180 ECTS bodova. U prvoj godini polaznici studija pohađaju nastavu (predavanja, vježbe i seminare), pišu radove i polažu ispite. U 2. i 3. godini kandidati se bave samostalnim istraživačkim radom iz naučne oblasti u kojoj će vršiti istraživanja i pisati doktorsku disertaciju, uz neprekidnu konsultaciju s mentorom. Istraživački rad, konsultacije, pisanje i odbrana doktorske disertacije donosi 120 ECTS bodova.

Doktorski program iz naučnog polja islamskih nauka uključuje naučne grane ili uže naučne oblasti (u daljnjem tekstu koristit ćemo potonji naziv) za koje je Fakultet matičan. U svakoj specijalnoj tematskoj cjelini, u izvođenju nastave iz obaveznog predmeta može sudjelovati više nastavnika, od kojih će svaki odabrati pitanja koja će obrađivati iz pojedinih naučnih oblasti kroz predavanja, vježbe i seminare.

Na prvoj godini student je obavezan položiti šest predmeta, od kojih su tri iz uže oblasti, a ostala tri iz fonda izbornih predmeta. Individualni plan rada student kreira u dogovoru sa supervizorom, odnosno mentorom. U 2. i 3. godini kandidati, uz konsultacije s mentorom, pišu doktorsku disertaciju i pripremaju njezinu odbranu. Temu doktorske disertacije odobrava Vijeće Fakulteta, na zahtjev kandidata, preporuku mentora i prijedlog Vijeća doktorskog studija. Odbrani doktorske disertacije može se pristupiti tek nakon ispunjavanja svih uvjeta, odnosno studijskih obaveza prema Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

Kandidati doktorski studijski program završavaju ispunjavanjem svih predviđenih uvjeta (položeni ispiti, napisani radovi, izrada i odbrana doktorske disertacije – prikupljenih 180 ECTS bodova) stječući naziv doktora islamskih nauka sa naznakom uže naučne oblasti u kojoj je napisana i odbranjena doktorska disertacija (doktor islamskih nauka – naučna oblast: *tefsir (tumačenje Kur'ana)*, *hadis (poslanička tradicija)*, *akaid (dogmatika)*, *tesavvuf i uporedne religije*, *fikh (šerijatsko pravo)*, *islamska civilizacija*, *islamska filozofija*, *filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik i religijska pedagogija*).

U okviru obaveza na predmetima iz uže naučne oblasti student priprema tri naučna rada koja je dužan objaviti u drugoj godini studija u naučnim časopisima koji su indeksirani u barem jednoj međunarodnoj bazi podataka. Umjesto jednoga rada priznat će se i dva referata na naučnoj konferenciji.

Druga i treća godina studija

U drugoj i trećoj godini studija, nakon što je Vijeće Fakulteta odobrilo temu i mentora, student uz konsultacije s mentorom radi na izradi doktorske disertacije i priprema odbranu. Izrada disertacije, konsultacije i odbrana donose 120 ECTS bodova.

3.2. Katalog predmeta po naučnim oblastima

Predmet	Oblast
<i>Tumačenje Kur'ana u epohi muslimanskog preporoda</i>	tefsir
<i>Teorije prevođenja Kur'ana</i>	tefsir
<i>Semantostilistika i sintaktostilistika Kur'ana</i>	tefsir
<i>Poetika kur'anskih kazivanja</i>	tefsir
<i>Historijat Kur'ana na Zapadu</i>	tefsir
<i>al-Tefsir al- 'idžtima 'i – društveni tefsir</i>	tefsir
<i>Metodologija izučavanja i primjene kiraeta</i>	tefsir
<i>Muslimansko teološko mišljenje u drugoj polovici XX st.</i>	akaid
<i>Islam u pogledima kršćanskih autora</i>	akaid – uporedne religije
<i>Muslimanska percepcija drugih religija</i>	akaid – uporedne religije
<i>Teorija spoznaje u 'ilmu l-kelamu</i>	akaid
<i>Tesavvuf Bosne u prvoj polovini XX v.</i>	akaid – tesavvuf
<i>Zapadni ezoterizam i okultna vjerovanja</i>	akaid – zapadnoevropski ezoterizam
<i>Ezoterijska učenja u dramskim i pozorišnim djelima Zapadne Evrope i Amerike</i>	akaid – zapadnoevropski ezoterizam
<i>Tesavvufski simboli i tumačenja anadolske i osmanske divanske poezije (s posebnim osvrtom na bošnjačku komponentu osmanske poezije)</i>	akaid – tesavvuf
<i>Klasične hadiske studije</i>	hadis
<i>Savremene sunnetske teme</i>	hadis
<i>Savremena percepcija sunneta u Bosni i Hercegovini</i>	hadis
<i>Poslanikovo, s.a.v.s., upravljanje ljudskim potencijalima</i>	hadis
<i>Fikh muslimanskih manjina</i>	fikh
<i>Historija šerijatskog prava: odabrane teme</i>	fikh
<i>Savremena islamska pravna misao</i>	fikh

<i>Šerijatsko personalno pravo u savremenim muslimanskim zemljama</i>	fikh
<i>Usuli l-fikh: odabrane teme</i>	fikh
<i>Ibn Rušd i kritika religije</i>	islamska filozofija
<i>Gazalijeva kritika filozofije</i>	islamska filozofija
<i>Klasična islamska filozofija</i>	islamska filozofija
<i>Država i društvo kod Ibn Halduna</i>	islamska filozofija
<i>Uspon i pad civilizacija</i>	islamska civilizacija
<i>Odabrane teme iz islamske civilizacije</i>	islamska civilizacija
<i>Islamska kultura i moderno doba</i>	islamska civilizacija
<i>Islamska civilizacija u 19. i 20. stoljeću</i>	islamska civilizacija
<i>Islam na Balkanu: susreti i prožimanja</i>	islamska civilizacija
<i>Teorije odgoja: islamska perspektiva</i>	religijska pedagogija
<i>Savremeni problemi religijskog odgoja</i>	religijska pedagogija
<i>Religijski odgoj i obrazovanje za ljudska prava</i>	religijska pedagogija
<i>Psihologija religije – odabrane teme</i>	religijska pedagogija
<i>Islamsko dušebrižništvo – teorija i praksa</i>	religijska pedagogija
<i>Arapska filologija</i>	filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik
<i>Tradicijski izvori arapske lingvistike</i>	filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik
<i>Arapski jezik u bosanskohercegovačkom kontekstu i njegova vezanost za islamske znanosti</i>	filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik
<i>Metode istraživanja u islamskim naukama</i>	

3.3. Katalog predmeta

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Tumačenje Kur'ana u epohi muslimanskog preporoda</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast tumačenje Kur'ana (<i>tefsir</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Tumačenje Kur'ana u epohi muslimanskog preporoda</i> ima zadaću da: a) izuči, b) objasni, c) istraži, d) analizira i e) predstavi fenomene <i>al-nahḍah</i> na polju <i>tafsīra</i> te da tzv. <i>al-tafsīr al-nahḍawī</i> ili “preporodno tumačenje Kur'ana” prezentira kao jedan od glavnih tokova savremenog muslimanskog tumačenja Kur'āna, to jest, da naučnim metodama i postupcima, i na univerzitetskom nivou, prezentira, analizira, valorizira i kritički sagleda preporodni diskurs (<i>al-ḥiṭābu n-nahḍawīyyu</i>) unutar novovremenog tumačenja Kur'āna (poglavito od kraja XVIII stoljeća naovamo).		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvod u muslimanske “preporodne ideje” (<i>al-afkāru n-nahḍawīyyah</i>), objašnjenje naravi “preporodne literature” (<i>al-kutubu n-nahḍawīyyah</i>), uvod u terminološke sadržaje “preporodnih djela” (<i>al-a'mālu n-nahḍawīyyah</i>). Pregled djela, autora, mišljenja i pogleda tzv. “epohe preporoda”. 2. Prve etape muslimanskog promišljanja uzroka slabljenja muslimanskih društava i promišljanja razloga nastanka kolonijalnog porobljavanja (<i>al-isti'bādu l-isti'māriyyu</i>) muslimanskih naroda. Predstavljanje ranih autora koji osjećaju nadolazak “krize”, npr. al-Qurṭubī (u. 1273) i njegovo referiranje na slabljenje al-Andalusa; al-Suyūṭī (u. 1505) i njegovo referiranje na pad Granade i al-Andalusa, muslimanski komentatori, ‘ālimi i historičari XVI, XVII i XVIII stoljeća i tematiziranje slabljenja muslimanskih društava, država i institucija (Ahmad Sirhindi, u. 1624) i Šah Waliullah al-Dihlawi (u. 1762). 3. Razlozi pojave ‘ālima i učenjaka u Osmanskoj državi (<i>al-dawlah al-uṭmāniyyah</i>) koji su uočavali početke krize. 		

Ḥasan Kāfi Pruščak (u. 1615) i njegovo detektiranje krize osmanske države i državnih institucija u djelu “Temelji mudrosti u uređenju svijeta” (*Uṣūlu l-ḥikam fī nizāmi l-‘ālam*). Ḥāḡḡi Ḥalīfa (Kātib Çelebī, u. 1657) i njegovo ukazivanje na krizu u preporodnom i reformskom djelu “Mjerilo istine u izboru onog što je najispravnije” (*Mīzānu l-ḥaqqi fī iḥtiyāri l-aḥaqqi*), reformator Ibrāhīm Mutafarrika (u. 1745) i njegove preporodne ideje u djelu “Temelji mudrosti u uređenju naroda” (*Uṣūlu l-ḥikam fī nizāmi l-‘umam*).

4. Pojava muslimanskih preporodnih i reformatorskih mislilaca u Indiji devetnaestog stoljeća, uloga Ahmeda Hāna Bahādura (u. 1898) i njegovo učenje o podudarnosti (saglasnosti!) Kur’āna i Prirode. Mislioci koji ga slijede: Seyyid Amīr ‘Alī (1849–1928), Chiragh ‘Ali (u. 1895), Mumtaz ‘Alī (1860–1935) i njihove preporodne ideje kao i tretman kur’ānskih tekstova u njihovom preporodnom mišljenju i objavljenim djelima. U arapskom svijetu preporodne ideje Ahmeda Hāna Bahādura imale su mnoge sljedbenike, posebno se predstavlja ličnost ‘Abdul‘azīza Ġāwīša (u. 1929), koji je napisao djelo “Islam – vjera prirode i slobode” (*al-Islāmu dīnu l-fiṭrati wa l-ḥurriyyati*).
5. Pojava preporodnih mislilaca, ‘ālīma i učenjaka u Egiptu u prvoj polovini XIX stoljeća: Rifā‘at aṭ-Ṭaḥṭāwī (u. 1873) i preporodne ideje u njegovom djelu “Pouzdana vodič kćerkama i sinovima” (*al-Muršidu l-amīn li l-banāti wa l-banīn*), kao i al-Ṭaḥṭāwījevo promoviranje evropskih preporodnih ideja u obrazovanju, nauci i društvu u djelu “Metode egipatskih umova u blještavilu savremenog obrazovanja” (*Manāhiḡu l-albābi l-miṣriyyati fī mabāhiḡi l-ādābi l-‘aṣriyyati*). Ovaj temat ukratko se bavi i mišljenjem Ḥayruddīna al-Tūnisīja (1822–1890) itd.
6. Polagano prerastanje tzv. “preporodnog mišljenja” u neku vrstu islamske ideologije. Pojava tumačenja Kur’ana koja islamski svijet stavljaju naspram Evrope i Zapada, to jest, dovode ih u neku vrstu antagonističkog odnosa. To se posebno vidi u muslimanskom preporodnom mišljenju Ġamāluddīna al-Afgānīja (u. 1897). Na islamski svijet se sada ne gleda samo kao na “vjersku stranu svijeta” već se Kur’ān i islam tumači kao pokretač “napretka” i konstituiranja “islamskog bloka”, npr. u al-Afgānījevom djelu “Misli” (ili “Ideje” – *Hāṭirāt*).
7. Tzv. “preporodni neoselefizam” Muḥammada ‘Abduhūa (u. 1905) i Muḥammada Rašīda Riḍā’a (u. 1935). Sada se

metode i koncepti “muslimanskog preporoda” domišljaju i oblikuju na način njihova efikasnog upravljanja prema razlučivanju “patvorenih” od “pravih” sadržaja u višestoljetnoj Islamskoj Tradiciji (*al-turātu l-islāmī*). Časopis “al-Manar” (*Mağallatu l-manār*) i njegovo pokretanje 1898. godine u Kairu, analiza njegova promoviranja metodologije koja vrši odlučno “preporodno” razvrstavanje i “higijeniziranje” Islamske Tradicije.

8. “Preporodne” koncepcije koje se bave oživljavanjem i buđenjem temelja islamske kulture i civilizacije (*al-madaniyyatu l-islāmiyyatu*). Sintagma “islamska civilizacija” (*al-madaniyyatu l-islāmiyyatu*) u muslimanskoj preporodnoj literaturi XIX i XX stoljeća funkcionira i kao neka vrsta “natjecateljskog koncepta” koji nudi svoja čitanja i tumačenja Kur’ana na način utemeljiteljskog teksta jedne svjetske civilizacije – islamske! Osim toga, islamska civilizacija u svojim novim “preporodnim” tumačenjima nudi se i kao “napredna” i kao natjecateljska prema konceptu zapadne civilizacije.
9. Pitanja koja je postavio “muslimanski preporod” o naravi “islamske države” te pitanja: Da li islam ima svoj vlastiti koncept države? Ako ga ima, da li je taj koncept statičan ili dinamičan? K tome, da li islam, umjesto koncepta države, promovira svoj zasebni koncept društva (*al-muğtama’u l-islāmiyyu*)? Ovdje se posebno analizira djelo “Islam i principi vlasti” (*al-Islāmu wa uşūlu l-ḥukmi*) od ‘Alīja ‘Abdurrāziqa (u. 1966) itd.
10. Jedno veliko “preporodno pitanje” savremenog muslimanskog svijeta – emancipiranje muslimanske žene (*tahrīru l-mar’ati fī l-islām*). Aḥmad Fāris al-Šidyāq piše djelo *al-Sāqu ‘alā s-sāqi*, knjiga je izašla 1855. godine, brani prava žene (*yudāfi’u ‘an ḥuqūqi l-mar’ah*). ‘Abdurrahmān al-Kawākibī (otrovan 1902), autor djela *Ummu l-qurā*, s pozicija “muslimanskog preporoda”, govori o “ženi i njezinoj ulozi u odgajanju i društvu”. Ovaj temat bavi se i drugim autorima koji pišu o “emancipiranju žene”, npr., tu su: Muḥammad ibn Muştafā al-Ḥūḡah al-Ġazā’rī (1865–1917), Rifā‘ah Rāfi‘ al-Ṭahtāwī (1801–1873), Ḥamzah Fathullāh (1849–1918) Qāsima Amīna (u. 1908) i dr.
11. Savremena “liberalna literatura” na Bliskom i Srednjem istoku u sklopu muslimanske “preporodne literature”. Analizira se pojava knjiga koje raspravljaju o statusu čovjekove slobode u izvorima islama. (Ovim se ne misli

na “slobodu” kao čovjekovu “slobodnu volju” (*ḥurriyyatu l-irādah*) iz klasičnih ‘ilmu l-keḷāmskih i ‘aqā’idskih rasprava, već se misli na “političke slobode” (*al-ḥurriyyātu s-siyāsiyyatu*), “društvene slobode” (*al-ḥurriyyātu l-iḡtimā’iyyatu*), “slobode udruživanja” (*al-ḥurriyyatu n-naqābiyyah*), “vjersku slobodu” (*al-ḥurriyyatu d-dīniyyatu*) itd.

12. Različite muslimanske koncepcije “napretka” ili pak “islamskog napretka” (*al-taqaddumu l-islāmiyyu*). Ovakav koncept “napretka” potkrijepljen je čestim navođenjem kur’ānskih āyāta kojima se, različitim hermeneutičkim postupcima, pridodalo ili pridodaje “progresivističko” čitanje i razumijevanje. Časopis *al-Manār* često se bavio navodnim “natražnjaštvom” (*al-ta’ahḥur*) muslimanskih naroda. Najizrazitije “preporodno djelo” djelo ovakve vrste nosi naslov “Zašto su muslimani zaostali a drugi napredovali” (*Limādā ta’ahḥara l-muslimūna wa limādā taqaddama gayruhum*) od Amīra Šakība Arslāna (u. 1946).
13. “Preporodna literatura” koja se bavi “islamskim društvom” i političkim pretpostavkama na kojima ono (treba da) počiva. Politički aspekt “islamskog društva” istraživao je Šayḥ Muḥammad Mahdī Šamsuddīn (u. 2001) iz Libana, napisao je djelo “O islamskom političkom društvu” (*Fī l-iḡtimā’i s-siyāsiyyi l-islāmiyyi*), pojavilo se prvi put 1992. godine. Analiza ovakve vrste “preporodne” muslimanske literature, koja Kur’ān tumači na način Teksta iz kojeg se “deriviraju i politička načela”, ukazivanje na M. S. ‘Ašmāwīja, te njegovo djelo “Politički islam” (*al-Islāmu s-siyāsiyyu*). Također, daje se analiza Fahmīja Huwaydīja o odnosu “politike i Kur’āna” u djelu “Kur’ān i vlast” (*al-Qur’ānu wa s-sultānu – الْقُرْآنُ وَالسُّلْطَانُ*). Itd.
14. “Muslimanska preporodna literatura” koja, na temelju svojih čitanja / tumačenja Kur’āna i drugih islamskih izvora, afirmira demokratiju, civilne institucije, građansko društvo, modernu državu koja počiva na tzv. principu građanstva (*al-muwāṭanah*), ljudskim pravima (*ḥuqūqu l-insāni*), itd. Tumačenje Kur’āna u ovoj vrsti literature dobija posve novu metodologiju, demokratiji se “osiguravaju” ne samo *islamski*, već i *kur’anski* razlozi i opravdanja.
15. “Muslimanska preporodna literaturi” i pitanje primjene šerijata u savremenim muslimanskim društvima. Ovaj temat tretira neke od načina *savremenog tumačenja* preko sedam stotina āyāta Kur’āna koji su klasificirani kao

	<p>“pravni” (<i>āyātu l-aḥkām</i>). Sintagma “primjena šerijata” (<i>taṭbīqu š-šarī‘ah</i>) postala je vrlo frekventna u naslovu desetaka djela na arapskom jeziku u XX stoljeću. Ovdje se analizira susret i/ili “sukob” modernosti (<i>al-ḥadāṭah</i>) i šerijata, npr. u djelu mislioca i filozofa prava ‘Allāla al-Fāsīja (u. 1974). U ovom tematu studentima doktorskog studija predstaviti će se glavni rezultati muslimanskog “preporodnog mišljenja” i njegove današnje recepcije, od 1990. do danas.</p>
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti će moći objasniti sintagmu “muslimanski preporod” te argumentirano diskutirati o misliocima i autorima i njihovim djelima koji pripadaju “preporodnom krugu”, kao i identificirati egzegetske i hermeneutičke postupke koje su u njima primijenili.</p> <p>Studenti će biti u stanju predstaviti fenomene muslimanskog preporoda (<i>al-nahḍah</i>) na polju tumačenja Kur’ana (<i>al-tafsīr al-nahḍawī</i>) ili “preporodno tumačenje Kur’ana” kao jedan od glavnih tokova savremenog muslimanskog tumačenja Kur’āna.</p> <p>Valorizirati i kritički sagledavati diskurs o brojnim “preporodnim pitanjima” i reprekusije tog i takvog tumačenja Kur’āna.</p> <p>Kritički sagledavati preporodni diskurs (<i>al-ḥiṭābu n-nahḍawiyyu</i>) unutar novovremenog tumačenja Kur’ana (poglavito od kraja XVIII stoljeća naovamo).</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<p>2 sata predavanja, 1 sat vježbi</p>
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:</p>	<p>Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p>
<p>Literatura²:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ‘Abdurrāziq, Muṣṭafā ‘Abdurrāziq, “Uvod u povijest islamske filozofije” (<i>Tamhīdun li tāriḥi l-falsafati l-islāmiyyati – ṭamhīdun li tāriḥi l-falsafati l-islāmiyyati</i>), Kairo, 1944. 2. Abū r-Rabī‘, Ibrāhīm M., “Savremeno arapsko mišljenje”, <i>Contemporary Arab Thought</i>, London, 2004. 3. Alī Souad T., A Religion, Not a State, <i>Alī ‘Abd al-Rāziq’s Islamic Justification of Political Secularism</i>, Utah, 2009.

¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

4. ‘Allāl al-Fāsī , “Odbrana šarī‘ata” (*Difā‘un ‘ani š-šarī‘ah – دِفَاعٌ عَنِ الشَّرِيعَةِ*), Rabat, 1966.
5. ‘Ašmāwī, Muḥammad Sa‘īd, “Politički islam” (*al-Islāmu s-siyāsiyyu – الإسلامُ السِّيَاسِيُّ*), Kairo, 1993.
6. ‘Ašūr, al-Ṭāhir ibn ‘Ašūr, “Ciljevi islamskoga prava / zakona”, *Maqāšidu š-šarī‘ati l-islāmiyyati – مَقَاصِدُ الشَّرِيعَةِ الإِسْلَامِيَّةِ*), Aleksandrija, 2012.
7. Ġābirī, Muḥammad ‘Ābid Ġābirī, “Demokratija i ljudska prava” (*al-Dimūqrāṭiyya wa ḥuqūqu l-insān – الدِّمُوقْرَاطِيَّةُ وَ حُقُوقُ الْإِنْسَانِ*), Bejrut, 1994.
8. Ġābirī, Muḥammad ‘Ābid Ġābirī, “Savremeni arapski diskurs” (*al-Ḥiṭābu l-‘arabiyyu l-mu‘āširu – الخِطَابُ الْعَرَبِيُّ الْمُعَاصِرُ*), Bejrut, 1982.
9. Hallaq, Wael B., “Izvori i razvoj islamskog prava”, *The Origins and Evolutions of Islamic Law*, Cambridge, 2005.
10. Ḥālid Muḥammad Ḥālid, “Građani a ne raja” (*Muwāṭinūn lā ra‘āyā – مُوَاطِنُونَ لَا رَعَايَا*), Bejrut, 1974.
11. Ḥilmī, Muḥammad Muṣṭafā Ḥilmī, “Duhovni život u islamu” (*al-Ḥayātu r-rūḥiyyatu fī l-islām – الْحَيَاةُ الرُّوحِيَّةُ فِي الْإِسْلَامِ*), Aleksandrija, 2011.
12. Huwaydī, Fahmī Huwaydī, “Građani a ne zimije” (*Muwāṭinūn lā ḍimīyūn – مُوَاطِنُونَ لَا ذِمِّيُونَ*), Kairo, 1984.
13. ‘Imarah Muḥammad, “Da li je islam rješenje” (*Hali l-islāmu huwa l-ḥallu – هَلِ الْإِسْلَامُ هُوَ الْحَلُّ*), Kairo, 1995.
14. Kawākibī, ‘Abdurraḥmān al-Kawākibī, “Ćudi tiranije i arene porobljavanja” (*Ṭabā‘i‘u l-istibdād wa maṣāri‘u l-isti‘bād – طَبَائِعُ الْاِسْتِبْدَادِ وَ مَصَارِعُ الْاِسْتِعْبَادِ*), Aleksandrija, 2012.
15. Khūry, R., “Moderno arapsko mišljenje: putevi Francuske revolucije na arapski istok”, *Modern Arab Thought: Channels of the French Revolution to the Arab East*, Princeton, 1983.
16. Maḥmūd, Zaki Maḥmūd, “Obnova arapskog mišljenja” (*Tağdīdu l-fikri l-‘arabiyyi – تَجْدِيدُ الْفِكْرِ الْعَرَبِيِّ*), Kairo, 1980.

Dopunska:

1. Đozo, Husein, *Islam u vremenu*, Sarajevo, 1976.
2. Iqbal, Muhammad, *Obnova vjerske misli u islamu*, Sarajevo, 2000. (Usp. Muḥammad Iqbāl, *Tağdīdu l-fikri d-dīniyyi fī l-islāmi*, “Obnova vjerske misli u islamu” (مُحَمَّدُ إِقْبَالُ: تَجْدِيدُ الْفِكْرِ الدِّينِيِّ فِي الْإِسْلَامِ), Aleksandrija, 2012. Ova Iqbalova knjiga je na engleskom (*Reconstruction of the Religious Thought in Islam*) prvi put objavljena 1930. u Indiji, na arapski je prevedena prvi put 1955).
3. Medeb, Abdulvehab, *Zloupotreba islama*, Sarajevo, 2003.
4. Nasr, Seyyed Hossein, *Tradicionalni islam u modernom svijetu*, Sarajevo, 1994.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Teorije prevođenja Kur'ana</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast tumačenje Kur'ana (<i>tefsir</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Teorije prevođenja Kur'ana</i> ima zadaću da: a) izloži, b) predstavi, c) objasni, d) analizira i e) detektira pojavu rasprava, ranih i kasnijih, muslimanskih i nemuslimanskih, u vezi s prevođenjem Kur'ana.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> Uvod u prevođenje Kur'ana, objašnjenje fenomena kur'anskog arhetipa (al-Mušḥafu l-imamu – المصحف الإمام). Pojava različitih grafija Kur'ana, grafije Kur'ana kao različiti oblici prevođenja kur'anskog arhetipa (unutar njegova arapskog jezika, <i>qur'ānan 'arabiyyan</i>). Različiti sistemi “konsonantizacija” kur'anskog arhetipa kao njegovi različiti prijevodi iz jednog “konsonantnog” sistema u drugi (treći, četvrti... itd.). tzv. “vokalizacijski sistemi” kur'anskog arhetipa kao svojevrzni oblici prevođenja kur'anskog arhetipa iz jednog “vokalizacijskog sistema” u drugi (treći, četvrti... itd.) “vokalizacijski sistem”. Pitanje interpunkcije Kur'anskog arhetipa i njezinog prevođenja. Ovaj temat obrađuje signale ili znakove za interpunkciju kur'anskog arhetipa, kao i mogućnosti sagledavanja različitih “interpunkcijskih sistema” kao različitih oblika prevođenja kur'anskog arhetipa (u arapski ili u druge jezike). Mišljenja i fetve Abū Ḥanīfe o prevođenju Kur'ana na perzijski jezik; privremena narav fetvi Abū Ḥanīfe o provođenju Kur'āna; mišljenja njegovih učenika. Pogledi al-Zamahšarīja o prevođenju Kur'ana; drugi islamski tafsīrski autoriteti o prevođenju Kur'ana. Pitanje stila prijevoda Kur'ana. Da li Kur'an prevoditi “prozno” ili “poetski”? Koliko prijevod Kur'ana zadržava stil kur'anskog originala? Mogućnosti 		

	<p>prevoditelja. Moć i nemoć “prijevodnih” rješenja...</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Pitanje “akā’idske” valjanosti ili validnosti prijevoda Kur’āna. “Pogled na svijet” kur’anskog originala i “pogled na svijet” prijevoda Kur’āna. Koliko je prijevod Kur’ana “djelo” prevoditelja... 10. Teorije prevođenja Kur’ana kroz epohu tzv. muslimanskog i islamskog “preporodnog” mišljenja. Teorije Muḥammada Rašīda Riḍā’a o prevođenju Kur’ana. Savremene arapske rasprave o “za” i “protiv” prevođenja Kur’ana. 11. Prve akademske rasprave o prevođenju Kur’ana na evropskom Zapadu. Doba XVIII – XIX – XX stoljeća i evropske rasprave o prevođenju Kur’ana (potrebe, mogućnosti, perspektive, stavovi, podaci o “iskrivljavanjima” kur’anske poruke u nekim evropskim prijevodima Kur’ana itd.). 12. Različite muslimanske koncepcije o prevođenju Kur’ana u doba nacionalizma i modernizma. Primjer turskih nacionalista i njihovih pritisaka na tradicionalnu ‘ulamā’ da se prijevod Kur’ana izjednači sa izvornikom Kur’ana. 13. Rane bosanskohercegovačke rasprave o prevođenju Kur’āna, polemike oko prijevoda Kur’ana Miće Ljubibratića, terminologija i pravoslavna “nomenklatura” Ljubibratićeva prijevoda Kur’ana; sociolingvistički problemi prevođenja Kur’ana; pitanje pravoslavne terminologije u prevođenju Kur’ana... 14. Muslimanski prijevodi Kur’ana u Bosni i Hercegovini i na Balkanu; polemike, rasprave, “omraze” među prevoditeljima Kur’ana; hronologija najnovijih prijevoda Kur’ana na bosanski; recepcija prijevoda Kur’ana na bosanskom; rasprave o “moći i nemoći” prevoditelja Kur’ana da prenesu “pravu poruku” kur’anskog izvornika.... 15. Rekapitulacija.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti će moći predstaviti generalne metodološke probleme, postupke i nazore o samoj praksi prevođenja Kur’ana.</p> <p>Kritički analizirati različite teorijske poglede, polazišta i stavove istaknutih muslimanskih učenjaka u izučavanjima pitanja na polju prevođenja Kur’ana te analizirati akademske rasprave o prevođenju Kur’ana na evropskom Zapadu.</p> <p>Kritički sagledavati polemike i rasprave o pitanjima prevođenja Kur’ana u bosanskohercegovačkom kontekstu.</p> <p>Studenti će uočiti i razlikovati najvažnije probleme na polju</p>

	prevođenja Kur'ana i biti u stanju objasniti njihove glavne uzroke.
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³:	Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura⁴:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Latić, Džemaludin, <i>Stil Kur'anskog izraza</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2001. 2. 'Alī, S. A., <i>Tarğamah mā lā yutarğamu</i> (تَرْجَمَةُ مَا لَا يُتَرْجَمُ), al-Nadwatu l-'ālamīyyatu ḥawla tarğamāti ma'ānī l-qur'āni l-karīm, Tripoli, 1996. 3. Badawī, Muḥammad Zakī Badawī, <i>Dawru t-tafsīri wa t-tarğamati fi d-da'wati l-islāmīyyati</i> (دَوْرُ التَّفْسِيرِ وَ التَّرْجَمَةِ فِي الدَّعْوَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ), u: al-Nadwatu l-'ālamīyyatu ḥawla tarğamāti ma'ānī l-qur'āni l-karīm, Tripoli, 1996. 4. Ḥamīdullāh, Muḥammad Ḥamīdullāh, <i>Fahmu l-qur'āni li man lā yanṭiqu bi lugati d-dād</i> (فَهْمُ الْقُرْآنِ لِمَنْ لَا يَنْطِقُ بِلُغَةِ الصَّادِ), u: al-Nadwatu l-'ālamīyyatu ḥawla tarğamāti ma'ānī l-qur'āni l-karīm, Tripoli, 1996. 5. Kīm, 'Utmān Kīm, <i>Tarğamatu ma'ānī l-qur'āni l-karīm li 'lladīna lā yatakallamūna bi l-'arabiyyah</i> (تَرْجَمَةُ مَعَانِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ لِلَّذِينَ لَا يَتَكَلَّمُونَ بِهَا), u: al-Nadwatu l-'ālamīyyatu ḥawla tarğamāti ma'ānī l-qur'āni l-karīm, Tripoli, 1996. 6. Wilson, Brett, <i>Translating the Qur'ān in an Age of Nationalism (Print Culture and Modern Islam in Turkey)</i>, The Institute of Ismaili Studies, London, 2014. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karić, Enes, <i>Prilozi za povijest islamskog mišljenja u Bosni i Hercegovini</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2004. 2. Ramić, Jusuf, <i>Naši prijevodi Kur'ana i stil kur'anskog izraza</i>, Connectum, Sarajevo, 2010.

³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Semantostilistika i sintaktostilistika Kur'ana</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast tumačenje Kur'ana (<i>tefsir</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet Semantostilistika i sintaktostilistika Kur'ana ima za cilj da: a) izuči, b) objasni, c) istraži, d) analizira i e) predstavi najvažnije autore i njihova djela iz oblasti kur'anske semantike i semantostilistike te sintakse i sintaktostilistike kao sastavnog dijela i'džaza ili nadnaravnog fenomena Kur'ana u njegovom ukupnom izrazu.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> Uvod u semantiku kao jezičku disciplinu; semantostilistika kao grana semantike; začeci semantičkih i semantostilističkih istraživanja kod Arabljana. Transpozicija značenja u kur'anskom jeziku: predislamski i kur'anski arapski jezik; semantička polja – strane riječi – ključne riječi Kur'ana; T. Izutsu i njegova semantička istraživanja. Ebu Ubejdeov Medžazu l-Qur'an – izvori i nastanak ovog djela: Ebu Ubejdeova semantička analiza sure al-Fatihe. Ebu Zekerija Jahja ibn Zijad al-Ferra' i njegov Me'ani l-Qur'an; izvori al-Ferra'ovih semantičkih analiza; Ibnu l-Džehme al-Semerijj – prenosilac al-Ferra'ovih analiza. al-Ferra'ova semantička analiza posljednjih triju sura Kur'ana. al-Akhfeš al-Ewsat i njegov Me'ani l-Qur'an: biografija al-Akfeša al-Ewsata, njegovi učitelji i učenici; al-Ewsatovi pogledi na izvore (mesadir) semantike Kur'ana; al-Ewsatova metodologija u sastavljanju njegove knjige; leksika iz Hadisa kao jedan od izvora al-Ewsatove semantike Kur'ana; važnost al-Ewsatovog Me'ani l-Qur'ana za historiju tefsirske nauke. Mu'džem mufredat al-fazi l-Qur'an al-Ragiba al-Isfahanija: biografija i bibliografija al-Ragiba al-Isfahanija; način komponiranja al-Isfahanijevog Rječnika; al-Isfahanijevi prethodnici – istraživači garib-riječi. Leksemi arapskoga jezika i sememi Kur'ana; wudžuh we neza'ir. Idiomatski glagolski oblici u Kur'anu – potkategorija u kur'anskoj idiomatskoj mreži; važnost preciznog razviđanja 		

	<p>kur'anskih idioma.</p> <p>10. Pet kategorija glagolskih idioma; semantička raskoš idiomatskih oblika.</p> <p>11. I'rabu l-Qur'ān (deklinacija i konjugacija kur'anskih leksema; ibn Khalewejh i njegovo djelo I'rabu thelathine suretin mine l-Qur'ani l-kerim; i'rab kao dio semantike Kur'ana.</p> <p>12. al-Muštereku l-lafzijju polisemne riječi) Kur'ana; najpoznatiji arapski istražvači polisemnih riječi u Kur'anu i njihova djela; osnovno i relaciono značenje kur'anskih riječi; polisemne riječi i njihov kontekst.</p> <p>13. Idžazu l-bejan (sažeti izraz) kur'anskih sura; izražajna jezgrovitost, kontekst i semantička raskoš kur'anskih sura; Muhammed 'Ali al-Sabuni i njegova semantostilistička istraživanja.</p> <p>14. al-I'džazu n-nahwijju (sintaktostilistika) Kur'ana; arapski istraživači kur'anske sintaktostilistike i njihova djela; i'džaz Kur'ana u sintaksi njegovih ajeta i sura; pripovjedački prezent, aorist, perfekt i imperfekt kur'anskoga izraza; počeci i završeci ajeta kao dio kur'anske sintaktostilistike.</p> <p>15. Dirasatun fennijjetun fi suweri l-Qur'an – Istraživanje književnoumjetničkih slika u Kur'anu – kao sveukupnost fono-semanto-sintaktostilističkog izraza Kur'ana.</p>
Ishodi učenja:	<p>Student se osposobljava za pronicanje u značenjske finese kur'anskih riječi, sintagmi, dijelova ajeta i čitavih ajeta, a nakon toga i u finese i stilske ljepote kur'anskoga izraza te uočava kako su značenja i stil Kur'ana neraskidivo povezani i kako se, upoznavanjem sa semantičkim slojem, ulazi u stilski sloj na nivou kur'anske sintakse: ajeta i grupe ajeta te čitave sure.</p>
Metode izvođenja nastave:	<p>2 sata predavanja, 1 sat vježbi</p>
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁵:	<p>Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene.</p>
Literatura⁶:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Abu 'Ubayda, <i>Madžaz al-Qur'an</i>, Kairo, bez god. izd. 2) al-Akhfaš al-Awsat, <i>Ma'ani al-Qur'an</i>, I i II, bez mjesta i god. izd. 3) al-Raghib al-Asfahani, <i>Mu'džam mufradat al-alfaz al-Qur'an</i>, bez mjesta i god. izd. 4) Abu Zakariyya al-Farra', <i>Ma'ani al-Qur'an</i>, bez mjesta i god. izd.

⁵Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁶Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

		5) Fath abu al-Fattah al-Zadžani, <i>al- 'Idžaz al-nahwi fi al-Qur'an al-Karim</i> , Kuvajt, 1984.	
Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Poetika kur'anskih kazivanja</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast tumačenje Kur'ana (<i>tefsir</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Poetika kur'anskih kazivanja</i> ima cilj da a) izučiti, b) objasni, c) istraži, d) analizira i e) predstavi najvažnije mufessire i njihova djela koji su se bavili fennu l-qasasom (umijećem kur'anskog pripovijedanja), raznovrsnošću kur'anske umjetničke obrade događaja u prošlosti, čak i onih koji će se desiti u budućnosti, kao i moralnim poukama i porukama koje sugeriše kur'anski tekst.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aristotelova <i>Poetika</i>; pojam mimezisa; književni rodovi i vrste. 2. Jolesovi "jednostavni književni oblici"; "divlja misao" i individualna umjetnička proza. 3. Fabula, siže i kompozicija; ideja i priča; retorika proze. 4. Pojam qissa-tun i njegovi oblici u Kur'anu; kontinuirani i diskontinuirani tok radnje u kur'anskim kazivanjima; načini komponiranja kur'anskih kazivanja. 5. Likovi u Kur'anu; kur'anska karakterizacija likova. 6. "Univerzalni kur'anski personaliteti" u teoriji Sejjida Qutba. 7. Ciljevi kur'anskih kazivanja; 'ibret (pl. 'ibera), context i podtekst kur'anskih kazivanja. 8. Dramatičnost, kontemplativnost, dijalozi i monolozi u kur'anskim kazivanjima. 9. Umjetnička i historijska istina i njihov odnos u kur'anskim kazivanjima: činjenice i primjeri. 10. Qissatu Adem – promjena perspektive, izmjena 'ibera; Zekerijja, Merjema i Isa. 11. Kazivanje o Sulejmanu, a.s.; lik Hudhuda; Sulejman i Hudhud; Sulejman i kraljica od Sabe; lik kraljice od Sabe; Sulejman i mravi; raskoš 'ibera u suri al-Neml. 12. Mufadže'at – estetika iznenađenja u Kur'anu; kazivanje o Musau, a.s., i h. Hidru; poetika zagonetke; kazivanje o dvojici vlasnika bašče; Musa i Faraon; al-nefsu l-fir'awnije. 13. "Ponornica" kazivanja o Musau, a.s.; poetika kolažiranja 		

	kompozicionih dijelova; Musa, Israelićani i Harun; kulminacija Musaovog spoznajnog života: munadžat na Sinaju. 14. Sura Jusuf – poetika fabule in continuo; ‘iber sure Jusuf; kulminacija vjerovanja i morala. 15. Kazivanje o Adu i Semudu; poetika “ponornice” i blijeska; kondenzacija fabule – kondenzacija ‘ibera; kazivanja o Lutu, a.s.: hronološka isprevrtnost u korist ‘ibera; Ibrahimova, a.s., putovanja...
Ishodi učenja:	Studenti se na najširi način uvode u Kur’an preko njegovoga stila kao “općeg sklada” (Velek), otkrivajući njegovu originalnost, stilsku nenadmašnost, jedinstvenost, beskraj njegovih značenjskih svjetova, simbolizam njegovih likova, njegove “univerzalne personalitete”, jedinstvenost njegovih fabula i sižea.
Metode izvođenja nastave:	dva sata predavanja, jedan sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁷:	Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene.
Literatura⁸:	Obavezna: 1. Aristotel, <i>Poetika</i> , Beograd, 1979. 2. Solar, Milivoj, <i>Ideja i priča</i> , Zagreb, 1980. 3. Ahmad Muhammad Džamal, <i>al-Qasas al-ramziyy fi al-Qur’an</i> , Bejrut, 1985. 4. Mahmud al-Bustani, <i>Dirasatun fanniyatun fi suwari al-Qur’an</i> , Mešhed, 1421. h.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Historijat Kur’ana na Zapadu</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci			
Preduvjet za upis:			
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Historijat Kur’ana na Zapadu</i> ima zadaću da:		

⁷Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁸Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>a) izloži, b) predstavi, c) objasni, d) analizira i e) detektira pojavu rasprava, ranih i kasnijih, poglavito nemuslimanskih, a u vezi sa prevođenjem i recepcijom Kur'ana na Zapadu, tumačenjem temeljne islamske Knjige na Zapadu, njezinom historijom na Zapadu, zapadnim tumačenjima učenja koja se iz Kur'ana izvode i muslimanskoj praksi koja se na njoj temelji.</p>
<p>Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Današnja saznanja o prvim kontaktima istočnog kršćanstva i islama. Djela Ivana Damaščanskog i polemike protiv islama i Kur'ana. 2. Doba islamske Španije, rani parcijalni prijevodi Kur'ana na jezike Pirinejskog poluotoka, rani latinski (parcijalni) prijevodi Kur'ana, uloga Petra Prečasnog (Peter the Venerable) u nastanku cjelovitog latinskog prijevoda Kur'ana, uloga prevoditelja Roberta Ketonskog (Robertus Ketenensis) – 1143. godine. Podaci o namjernom iskrivljavanju poruke Kur'ana, itd. 3. Podaci o prijevodima Kur'ana koji su uslijedili tokom poznog srednjeg vijeka, latinski prijevod Kur'ana Ludovicca Marraccija u XVII stoljeću. Podaci o aranžiranju poruke Kur'ana u ovom prijevodu (<i>Maracci de Alcoran</i>). 4. Uloga Martina Luthera u izdanjima dijelova prijevoda Kur'ana; prvi cjeloviti njemački prijevodi Kur'ana, npr. od Salomona Schweiggera (1616). 5. Podaci o prijevodima Kur'ana na francuski (Andre du Ryer), zatim engleski (Alexander Ross), te njemački (Lange)... 6. Elementarni podaci o evropskim prijevodima Kur'ana u doba zreloga kolonijalizma. Francuski prijevod od M. Savaryja (1783), zatim od Kasimirskog (1840) itd. 7. Podaci o kasnijim engleskim prijevodima Kur'ana, npr. od J. M. Rodwella (1861) – ovaj prijevod je ustrojen po tzv. “redosljedu objavljivanja Kur'ana”; podaci o prijevodu Kur'ana od Palmera (1880)... 8. Glavni podaci o kasnijim njemačkim prijevodima Kur'ana, radu Gustava Flügela na izdavanju kur'anskog originala u Leipzigu (1834), o njemačkom prijevodu Kur'ana od L. Ullmanna (1840), itd. 9. Izdanje Kur'ana od ruske carice Katarine II (Petrograd, 1787), kasnije preštampan u Kazanu (1803). Ruski prijevod Kur'ana od Postnikova, zatim od Verjovkina, itd. Prijevod Kur'ana od Ignatija Kračkovskoga kao najpoznatiji ruski prijevod, itd. 10. Ostali evropski prijevodi Kur'ana tokom XX. stoljeća; djelima koja su se u XIX. i XX. stoljeću pojavila o

	<p>Kur'ānu u Evropi (npr. <i>Geschichte des Qorans</i> (1860.), tj. ova djela oslovljavaju područje “Historije Kur'āna”, npr. rad orijentalista Bergstrassera i Schwallyja, itd.</p> <p>11. “Orijentalističke teorije” o Kur'anu, npr. Arthur Jeffery bavi se “stranim porijeklom” Kur'ana, Wansbrough se bavi muslimanskim “preuđšavanjima teksta Kur'ana”, itd.; pogledi Alforda T. Welcha, itd.</p> <p>12. Neke “dobroćudne” strane evropske orijentalistike u izuĉavanju Kur'ana; djela znamenitih Evropljanki: Annemarie Schimmel, Katharine Mommsen, Eve de Vitray-Meyerovitch, itd. Njihova uloga u populariziranju “normalne” recepcije Kur'ana na Zapadu tokom XX stoljeća...</p> <p>13. Evropski konvertiti i njihovi prinosi na polju izuĉavanja Kur'ana (Muhammad Marmaduke Pickthall, Leopold Weiss / Muhammad Asad, Amina Wadood, Ingrid Mattson, Tim Winter, Murad Hofmann...).</p> <p>14. Rezultati najnovijih evropskih i ameriĉkih prouĉavanja na području tumaĉenja Kur'ana, ovdje je rijeĉ o velikim muslimanskim univerzitetskim imenima koja su se istakla na Zapadu na razliĉitim područjima afirmiranja tradicionalnih muslimanskih i islamskih tumaĉenja Kur'ana (S. H. Nasr, F. Rahman, M. Hamidullah, Z. Sardar...).</p> <p>15. Rekapitulacija.</p>
<p>Ishodi uĉenja:</p>	<p>Studenti ĉe moći analizirati i razlikovati glavne dionice historije i recepcije Kur'ana na Zapadu od onih najranijih pa sve do onih najnovijih (rane i srednjovjekovne recepcije Kur'ana i njihove protagoniste, zapadna “pobijanja Kur'ana” i njegove protagoniste, recepcije Kur'ana na Zapadu nakon prosvjetiteljstva, tumaĉenja Kur'ana u 19. i 20. stoljeću te moderna tumaĉenja).</p> <p>Studenti ĉe moći komparirati i kritiĉki opservirati razliĉita tretiranja Kur'ana od strane zapadnjaĉkih prevodilaca i tumaĉa sadržaja Kur'ana u razliĉitim vremenima, kontekstima i povodima, kao i njihove intencije, ciljeve i motive.</p> <p>Predstaviti nemuslimanske i muslimanske rasprave u pogledu prevođenja, tumaĉenja i recepcije Kur'ana na Zapadu.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<p>2 sata predavanja, 1 sat vjeŹbi</p>

Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁹:	Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura¹⁰:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Francisco, Adam S., <i>Martin Luther and Islam</i>, Brill, Leiden, 2007. (djelovi). 2. Sahas, Daniel J., <i>John of Damascus on Islam</i>, Brill, Leiden, 1972. (djelovi). 3. Silajdžić, Adnan, <i>Islam u otkriću kršćanske Evrope</i>, izd. Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2003. 4. Taji-Farouki, Suha, <i>Modern Muslim Intellectuals and the Qur'an</i>, The Institute of Ismaili Studies, London, 2004. (djelovi). <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karić, Enes (priredio), <i>Kur'an u savremenom dobu I i II</i>, izd. El-Kalem i Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1997.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>al-Tefsir al- 'idžtima 'i – društveni tefsir</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	<p>Ukupan broj sati: 45</p> <p>Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa</p>		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast tumačenje Kur'ana (<i>tefsir</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>al-Tefsir al- 'idžtima 'ijj – društveni tefsir</i> ima cilj da: a) izuči, b) objasni, c) istraži, d) analizira i e) predstavi najvažnije mufessire iz ove vrste tefsira i njihova djela, ali i njihove ideje i poglede na ljudsko društvo, društvene zakonitosti, uspone i padove društava... na temelju kur'anskih pasaža u kojima se govori o ranijim društvima i civilizacijama. Također, na ovom predmetu će se sagledavati uzroci propasti nekadašnje globalne muslimanske civilizacije i načini izlaska iz globalne "noći islama" kako ih vide predstavnici ovog tefsira počevši od Dž. Afganija do Mewdudija i dr.</p>		

⁹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

¹⁰Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

<p>Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definiranje i nastanak “društvenog tefsira” (al-tefsir al-i‘idžtima‘ijj); Džemaluddin Afgani i njegov pojam al-sunen fi l-‘idžtima‘i l-bešerijj; časopis “al-‘Urwetu l-wuthqa” i utemeljivanje al-tefsir al-sunenijja; Muhammed ‘Abduhu i društveni zakoni koje je otkrio u Kur’anu; ‘ilmu s-suneni. 2. Muhammed Tahir ibn ‘Ašur: njegova studija <i>Usulu n-nizami l-‘idžtima‘ijj fi l-islam</i> i njegov tefsir <i>al-Tahrir we t-tenwir</i>. 3. Ibn ‘Ašurovo razumijevanje dina i islama; islam i ranije vjere; islam kao vjera stvarnosti; pripreme islama za uspostavljanje temelja društva; islamsko i neislamsko društvo. 4. Temelji za obnovu (islah) pojedinca: islah u vjerovanju, pogledu na svijet, praksi, mentalitetu; nova, islamska pozicija žene u društvu. 5. Obnova (islah) društva; formiranje muslimanske zajednice; fitretullah kao osnova islamskog društva; islamsko bratstvo; osnove političkog sistema ummeta. 6. Mekarimu l-akhlaq islamskog društva; koncept društvene pravde; ravnopravnost spolova i etničkih zajednica; međuljudska solidarnost. 7. Koncept jednakosti i slobode u islamskom društvu; ta‘jину l-haqqi – utvrđivanje i poštivanje svačijeg prava; imovina pojedinca i ummeta; uvjeti ekonomskog blagostanja ummeta; islamska vlada i država; demokracija islamske vlade; zaštita ljudske časti; politika islamske vlade; osnove tolerancije ljudskih razlika. 8. Pojava tefsirskog mišljenja Sejjida Qutba sredinom XX st.; al-‘Adale al-‘idžtima‘ijje fi l-islam Sejjida Qutba; koncept islamskog društva (al-mudžtemeu l-islamijj) u Qutbovom tefsiru <i>Fi zilali l-Qur‘ān</i>. 9. Analazi Qutbove studije “Društvena pravda u islamu”: vjera i društvo u kršćanstvu i islamu; priroda društvene pravde u islamu; temelji društvene pravde u islamu; sloboda duha i jednakost ljudi u islamskom društvu; društvena zaštita; sredstva za ostvarivanje društvene pravde u islamu. 10. Vladina politika u islamu; ekonomska politika u islamu; privatno vlasništvo u islamskom društvu; priroda privatnog vlasništva u islamskom društvu; načini stjecanja i uvećavanja imovine; ekonomsko blagostanje i ciljevi njegova ostvarivanja; društvena funkcija zekata; povijesna realizacija islama i njegova društva.
---	---

	<p>11. Ebu E'ala al-Mewdudi i njegov tefsir <i>Tefhimu l-Qur'an</i>; Ahmed Khuršid i njegovi pogledi na Mewdudijevu tefsirsku misao.</p> <p>12. Konstituenti islamskog društva; osnovni uvjeti za pripadnost islamskom društvu; ponašanje vjernika u islamskom društvu; međusobna solidarnost; eliminacija društvenih razdora i konflikata.</p> <p>13. Lojalnost državnom zakonodavstvu; društvena zaštita slabih i nemoćnih; eliminacija nepravde i obespravljivanja; tretiranje licemjerja u Kur'anu i društveni interes.</p> <p>14. Obrazovna politika islamskog društva; islamski "društveni ugovor"; društvena i ekonomska politika, čuvanje porodice; unutarnja i vanjska politika; zaštita od socijalnih zala i njihovo iskorjenjivanje; zaštita prava siročadi; zaštita od korupcije u trgovini i poslovanju; odnos prema međunarodnim konvencijama i ugovorima.</p> <p>15. Šejh Šeltut i njegovi tefsirski pogledi na društvo.</p>
Ishodi učenja:	Studenti se obučavaju da uviđaju tzv. idejni sloj i metafizičke suštine kur'anskoga teksta, ono što je ispod i iznad teksta, otkrivajući, u govoru o prošlim narodima i njihovim vjerovjesnicima, zapravo, svoju savremenost, tj. otkrivajući Kur'an kao <i>Kitab 'amm – univerzalnu Knjigu</i> .
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹¹:	Način ocjenjivanja i rezultati: esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene.
Literatura¹²:	<p>Obavezna:</p> <p>1. Muhammad 'Abduhu i Rašid Rida, <i>Tafsir al-manar</i>.</p> <p>2. Sayyid Qutb, <i>al-'Adala al-'idžtima'yya fi al-islam</i>, 1958, bez mjesta izd.</p> <p>3. Muhammad al-Tahir ibn 'Ašur, <i>Usulu l-Nizam al-'idžtima'yy fi l-islam</i>, Tunis, 2010.</p> <p>4. Sayyid Abul A'la Mawdudi, <i>Towards understanding the Qur'an</i>, I–V, Delhi, 1994.</p>

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Metodologija izučavanja i primjene kiraeta</i>		
Ciklus: III	Godina: II	Semestar: III	Broj ECTS kredita: 10

¹¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

¹²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Status: izborni	Ukupan broj sati: 2+1+1
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast učenje Kur'ana (<i>kiraet</i>)
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Metodologija izučavanja i primjene kiraeta</i> ima zadaću da: - analizira i objasni metodološki koncept <i>Šātibijje</i> , - prezentira načine praktične primjene kiraetskih varijanti učitanih u tekst <i>Šātibijje</i> i - predstavi metodu objedinjavanja i ustanovljavanja redosljeda realizacije kiraetskih varijanti prilikom učenja Kur'ana.
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvodno izlaganje o <i>Šātibijji</i> i njezinom autoru. 2. Prezentacija oznaka za kiraetske imame i ravije u tekstu <i>Šātibijje</i>. 3. Analiza metodološkog koncepta <i>Šātibijje</i>. 4. Poglavlje o <i>Istiazi</i> i <i>Besmeli</i> u tekstu <i>Šātibijje</i>. 5. Poglavlje o <i>Fatihi</i> i dužinama. 6. Poglavlje o <i>idgamima</i>. 7. Poglavlje o artikulaciji <i>hemzeta</i>. 8. Rekapitulacija / test. 9. Poglavlje o stajanju <i>Hamze</i> i <i>Hišama</i> na <i>hemzetima</i>. 10. Artikulacija <i>imale</i>, <i>ra</i> i <i>lama</i>. 11. Poglavlje o <i>išmamu</i>, <i>revmu</i> i <i>ihtilasu</i>. 12. Pauziranje na riječima specifičnog pravopisnog oblika. 13. Poglavlje o spojenoj zamjenici <i>j</i> (<i>ja al-idafe</i>). 14. Poglavlje o izostavljenoj zamjenici <i>j</i> (<i>ja al-zeva 'id</i>). 15. Rekapitulacija svih oblasti.
Ishodi učenja:	<p>Studenti će ovladati teorijom izučavanja autentičnih kira'eta, apsolvirati težišne osnove svakog autentičnog kira'eta pojedinačno, odnosno rivajeta (<i>'usūl</i>).</p> <p>Praktična realizacija različitih kira'etskih varijanti prema <i>Šātibijji</i>.</p> <p>Studenti će steći kompetencije praktične realizacije različitih kira'etskih varijanti prema <i>Šātibijji</i>, temeljnom djelu iz te oblasti, što će im omogućiti solidnu osnovu za naredna znanstvena i stručna usavršavanja, ne samo na području kiraeta već i drugih kur'anskih disciplina koje su fokusirane na proučavanje naravi i stila kur'anskog izraza.</p>
Metode izvođenja nastave:	3 sata predavanja, 1 sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹³:	<ul style="list-style-type: none"> - esej (pisani rad + prezentacija) 20% - test 30% - usmeni 50%.

¹³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Literatura¹⁴:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an, a.š. 2. Sayyid Lāšin Abu al-Faraĝ i Ḥālīd b. Muḥammad al-'Ilmi, <i>Taqrīb al-ma'āni fī šarḥ ḥirz al-'amāni</i>, Mekteba Dār al-zamān, Medina, 2013. (str. 1–298). <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abdul-Fattāḥ al-Qāḏī, <i>al-Budūr al-zāhira</i>, Šerika maktaba al-Ḥalabi wa 'awlāduh, Kairo, 1955. (str. 30– 100) 2. Našr b. Aliyy al-Fārisi, Ibn Ebī Maryam, <i>al-Kitāb al-muwaḏiḥ fī wuġūḥ al-qirā'āt wa 'ilalihā</i>, al-Ġamā'a al-ḥayriyya li al-taḥfīz al-Qur'ān, Džedda, 1993. (str. 13–156)
---------------------------------	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Muslimansko teološko mišljenje u drugoj polovini XX st.</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni	Ukupan broj sati: 45		
	Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Muslimansko teološko mišljenje u drugoj polovini XX st.</i> ima cilj: - upoznati polaznike doktorskog studija sa teološkim mišljenjem četverice najistaknutijih i najutjecajnijih muslimanskih mislilaca druge polovice XX stoljeća: Arkuna, Fazlur Rahmana, Schuona i Nasra i - upoznati ih sa dva bitno različita tipa mišljenja, budući da je mišljenje prve dvojice autora (Arkun i Fazlur Rahman) izrazito modernističko, nesmiljeno racionalističko i prigodice neomutezilijsko, dok je mišljenje potonje dvojice autora (Schuon i Nasr) razvijeno na matricama religio perennis / sophia perennis i scientia sacra / traditia primordialis.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metod istraživanja kod Arkuna, Fazlur Rahmana, Schuona i Nasra. 2. Epistemološka strategija. 		

¹⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

<p><i>uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Epistemološka strategija. 4. Objava i njeno motrenje pod vidom njenog nebeskog prototipa i njenog unutarjezičkog i unutarpovijesnog kodificiranja. 5. Sekularna teologija kao novo čitanje sadržaja izvora vjere pod vidom modernističkog diskursa nasuprot “službenom” teološkom čitanju svetih tekstova. 6. Sekularna teologija kao novo čitanje sadržaja izvora vjere pod vidom modernističkog diskursa nasuprot “službenom” teološkom čitanju svetih tekstova. 7. Suodnos formativnog i povijesnog islama. 8. Intelektualizam kao viša forma mišljenja i kao prevladavanje atomističkog pristupa sadržaju izvora vjere i mentalnog taqlida kao pukog nemišljenja. 9. “Demitologizacija” rane islamske intelektualne historije i ponovno otkrivanje muslimanske intelektualne tradicije iz “zlatnog doba” islama. 10. “Demitologizacija” rane islamske intelektualne historije i ponovno otkrivanje muslimanske intelektualne tradicije iz “zlatnog doba” islama. 11. Razviđanje fenomena sophia perennis i scientia sacra nasuprot modernističkom i sekularnom pristupu izvorima vjere. 12. Razviđanje fenomena sophia perennis i scientia sacra nasuprot modernističkom i sekularnom pristupu izvorima vjere. 13. Pitanje tradicionalnog pristupa religiji i krize modernog svijeta. 14. Pitanje tradicionalne kozmologije i krize okoliša. 15. Pitanje suodnosa pontifikalnog i prometejskog lica modernog čovjeka.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Uspješnim savladavanjem gradiva i obaveza doktorandi će steći kritička saznanja o intelektualnom radu jednih od ključnih muslimanskih intelektualaca u drugoj polovini XX stoljeća, kao i njihovih najvažnijih djela.</p> <p>Uspješnim savladavanjem gradiva doktorandi će steći sposobnost uočavanja najvažnijih utjecaja koji kao takvi postaju faktori koji utječu na razvoj ideja i teorija.</p> <p>Uspješnim savladavanjem gradiva doktoradni će biti u mogućnosti relevantno prezentirati jedne od najznačajnijih muslimanskih filozofijsko-teoloških teorija nastalih sredinom, odnosno krajem XX stoljeća.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<p>2 sata predavanja i 1 sat vježbi</p>

Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹⁵:	Esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura¹⁶:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. The Construction of believe – reflections on the Thought of Mohammed Arkun, ed. Abdou Filali-Ansary i Aziz Esmail, ‘Saqi’, Agha Kan University Institute, London, 2012. 2. Thomas Schönberger, Islamic Theology, “Pushing the limits” – Introduction to the ideas and methods of Mohamme Arkoun with special regard to his interpretation of Revelation, N.E.S.T., 2010. 3. Carool Kersten, “The ‘Applied islamology’ of Mohammed Arkoun, Conference on Religion on the Borders: New Challenges in the Academic Study of Religion”, Stockholm, 19–22 april, 2007. 4. Abdul Kabir Hussain Salihu, “Mohammed Arkoun’s Theory of Qur’anic Hermeneutics: A Critique”, ‘Intellectual Discourse’, vol. 14, no 1, 19–32, 2006. 5. Malki Ahmad Nasir, ‘Indonesian Scholars’ Reception of Arkoun’s Thought: A Case of his method of interpreting the Qur’anic text’, Kualalumpur, 2004. 6. Fazlur Rahman, Islam and Modernity: Transformation of an Intellectual Tradition, Chikago, 1982. 7. Fazlur Rahman, Major Themes of the Qur’ān, Minneapolis, 1982. 8. Fazlur Rahman, Islamic Methodology in History, Karachi, 1965. 9. Farid Panjwani, ‘Fazlur Rahman and the Search for Authentic Islamic Education: A Critical Appreciation’, Curriculum Inquiry, Oxford, 2012. 10. Abdullah Saeed, ‘Fazlur Rahman: a framework for interpreting the ethico-legal content of the Qur’ān’. 11. The Essential Frithjof Schuon, ed. Seyyed Hossein Nasr, World Wisdom, Bloomington, 2005. 12. Jean-Baptist Aymard i Patrick Laude, Frithjof Schuon – Life and Teaching, SUNY, New York, 2004. 13. The Essential Seyyed Hossein Nasr, ed. William C. Chittick, World Wisdom, Bloomington, 2007.

Šifra

Naziv predmeta: *Islam u pogledima kršćanskih autora*

¹⁵Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

¹⁶Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

predmeta:			
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45 Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Islam u pogledima kršćanskih autora</i> ima cilj: - uvesti studente u samostalno kritičko promišljanje literature koja je nastajala iz kulturnih i inih susreta islama i kršćanstva te - studentima prezentirati značaj povijesti dosadašnjega kršćansko-muslimanskoga dijaloga u kontekstu najnovijih evropskih preustrojavanja i kulturno-političkih gibanja.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Muslimansko-kršćanski susreti na Orijentu. 2. Islam u djelima istočnih bogoslova. 3. Islam u djelima srednjovjekovnih autora. 4. Muhammed, a.s., i islam u djelu Tome Akvinskog. 5. Islam u pogledima renesansnih pisaca. 6. Nikola Kuzanski – utemeljitelj novog razumijevanja islama. 7. Islam u mišljenju reformatora (M. Luther, J. Calvin i H. Zwingli). 8. Islam u modernoj filozofsko-teološkoj kritici religije. 9. Ernest Renan i islam. 10. Orijentalistička percepcija islama. 11. Islam u suvremenoj kršćanskoj islamologiji (Louis Massignon). 12. Drugi vatikanski sabor i islam (osnovni dokumenti i komentar na njihov sadržaj). 13. Islam u katoličkoj inkluzivnoj teologiji i teologiji dijaloga Hansa Kunga. 14. Wolfovi pogledi na islam iz perspektive transtekstualnoga dijaloga. 15. Rekapitulacija svih oblasti. 		
Ishodi učenja:	Uspješnim savladavanjem predviđenoga gradiva studenti će naučiti osnovne karakteristike religije islama i muslimanske teologije predstavljane u ključnim djelima kršćanskih autora. Uspješnim savladavanjem gradiva doktorandi će steći sposobnost kritičkoga čitanja izvora drugih religijskih tradicija koje analiziraju religiju islama.		

	Nakon ispunjenja svih predviđenih zadata doktorandi će biti u stanju sasvim relevantno govoriti o osnovnim smjernicama predstavljanja islama u djelima kršćanskih autora te najvažnijim naglascima u međureligijskom dijalogu.
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹⁷:	Seminarski rad čini 20%, radionice 20%, a ispit 60% ocjene. Prolazna ocjena podrazumijeva sve navedene elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura¹⁸:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L., Marković, <i>Polemika ili dijalog s islamom?</i>, Svjetlo riječi, Livno, 1995. 2. A. Smajlović, <i>Filozofija orijentalistike i njen utjecaj na savremenu arapsku književnost</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2012. 3. A. Silajdžić, <i>Islam u otkriću kršćanske Europe</i>, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, 2003. 4. M. Wolf, <i>Allah: kršćanski odgovor</i>, Ex libris, Rijeka, 2015. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) T. Akvinski, <i>Razgovor s pravoslavcima i muslimanima</i>, Globus, Nakladni zavod, Zagreb, 1992. 2) K. Armstrong, <i>Povijest Boga</i>, Prosvjeta, Zagreb, 1998. 3) R. Hafizović, <i>Muslimani u dijalogu s drugima i sa sobom – svjetopovijesne i hijeropovijesne paradigme</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2002. 4) H. Kung, <i>Kršćanstvo i svjetske religije</i>, Naprijed, Zagreb, 1994. 5) H. Šabanović, <i>Muhammed, a.s., u europskoj kritici</i>, Prva muslimanska nakladna knjižara, Sarajevo, 1943.

Šifra predmeta:

Naziv predmeta: *Muslimanska percepcija drugih religija*

¹⁷Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

¹⁸Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45 Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Muslimanska percepcija drugih religija</i> ima zadaću: - upoznati studente s najistaknutijim muslimanskim autorima koji su u svojim radovima razmatrali fenomen drugih religija, počev od klasičnoga preko srednjovjekovnoga do modernoga doba; - studentima prezentirati najznačajnije i najinteresantnije teorije, odnosno stavove kao i mogućnosti njihove primjene u suvremenom svijetu u kojemu se sve više govori o aporijama multikulturalizma.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izvori za studij historije religija u islamu. 2. Muslimanske studije drugih religija (rani period 610–650. godine). 3. Muslimanska percepcija dalekoistočnih religijskih tradicija (budizam, hinduizam, mazdeizam, maniheizam). 4. Maturidi i maniheizam. 5. Bakilanijev odgovor dualistima. 6. Sabejci i idolopokolonici u djelu ‘Abd al-Džabbara. 7. Klasična muslimanska teologija biblijskih religija (judaizam i kršćanstvo). 8. Apologetički tekstovi Džuvejnija gledom na Stari i Novi zavjet. 9. Arapsko-islamska percepcija bizantijske religije. 10. Kršćanske doktrine u djelu al-Mugni (‘Abd al-Džabbar). 11. Zoroastrijanizam u srednjovjekovnim islamskim izvorima. 12. Muslimanski pisci o suvremenim religijama. 13. Utjecaj biblijske kritičke znanosti na muslimansku apologetiku 19. stoljeća. 14. Debate o muslimansko-kršćanskom dijalogu u muslimanskoj periodici na arapskom jeziku (1970–1991). 15. Rekapitulacija svih oblasti. 		
Ishodi učenja:	Uspješnim savladavanjem predviđene materije doktorandi će steći kritičke spoznaje o različitoj percepciji ostalih religija zastupljenoj u djelima muslimanskih klasičnih teologa.		

	<p>Nakon savladavanja gradiva polaznici će moći prepoznavati najvažnije naglaske unutar prezentiranja neke religije, a na temelju muslimanske teološke kritike drugih.</p> <p>Nakon ispunjenja svih obaveza doktorandi će biti u stanju relevantno predstavljati najvažnije karakteristike muslimanskoga razumijevanja “drugih”.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹⁹:	Seminarski rad čini 20%, radionice 20%, a ispit 60% ocjene. Prolazna ocjena podrazumijeva sve navedene elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura²⁰:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. al-Šahrastani, <i>Kitab al-milal wa al-nihal</i>, Cairo, 1317–1321. 2. G. Mannoni, <i>Islam et religions</i>, Maisonneuve & Larose, Paris, 1968. 3. Ali Bouama, <i>La polemique musulmane contre le christianisme depuis ses origines jusqu'au XIII e siecle</i>: Algiers: Entreprise Nationale du Livre, 1988. 4. A. Silajdžić, “Recepcija drugih religija u klasičnim muslimanskim djelima”, Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu, Sarajevo, 2001, str. 73–92. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. S. M. Yusuf, “The early contacts between Islam and Buddhism”, in: <i>Studies in Islamic History and Culture</i> (Lahore: Institute of Islamic Culture, 1970), ch. 2, pp. 42–78. 2. Arthyr Jeffery, “al-Biruni’s contribution to comparative religion”, in: <i>al-Biruni Commemoration Volume</i>, Calcuta, 1951, pp. 125–161. 3. M. A. Siddiqi, “Islam’s attitude towards other religions”, <i>Papers International Islamic Colloquium</i>, Lahore, 1958, pp. 204–210.

Šifra

Naziv predmeta: *Teorija spoznaje u ‘ilmu l-kelamu*

¹⁹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²⁰Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

predmeta:			
Ciklus: III	Godina:	Semestar:	Broj ECTS kredita:
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45 Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Teorija spoznaje u 'ilmu l-kelamu</i> ima cilj predstaviti i objasniti osnovne tokove razvoja mišljenja u akaidu i učenje o pitanjima spoznaje u formativnom, klasičnom i modernom učenju o spoznaji u akaidu.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstaviti osnovne ideje o Teriji spoznaje u 'ilmu l-kelamu te opći okvir nastanka te discipline i njen suodnos s drugim disciplinama u akaidu. 2. Osnovni pojmovi, terminološka i etimološka određenja termina al-ma'rifa, al-'ilm, koncept znanja i upotreba navedenih termina u Kur'anu i akaidskoj nauci. 3. Razvoj učenja o spoznaji u klasičnim akaidskim djelima. 4. Analiza i predstavljanje uloge u razvoju spoznaje Abu Hasana al-Aš'arija. 5. Razvoj ideja o spoznaji u djelu Abu Yusra al-Bazdawija i Abu Mu'ina al-Nasfijja. 6. Osnovni podaci o učenju o spoznaji Abu Bakra al-Baqillanija i Abd al-Qahira al-Bagdadija. 7. Obrada podataka i učenje o teoriji spoznaje u učenju poznatog aš'arijskog alima al-Džuvejnija. 8. Učenje o spoznaji kod Abu Hamida al-Gazalija. 9. Ideje o spoznaji u sufijskom učenju, posebno u djelima Ibn Arabija. 10. Autori koji su imali sintetička, akaidsko-filozofska učenja o spoznaji. 11. Pitanja koja prouzrokuju napetosti između tradicionalizma i racionalizma u tumačenju akaidskoga učenja. 12. Metodološki postupci spoznaje kao što su apsolutna ili stvarna sumnja, metodička sumnja i put sigurnosti i izvjesnosti u spoznaji. 13. Pitanja poput osjetilne spoznaje, izvanjskih osjetila, unutarnjih osjetila, racionalne spoznaje i vrsta spekulativnih nauka. 14. Obrada al-Gazalijevih principa govora o Uzvišenom Bogu, 		

	<p>kroz učenje o spoznaji. 15. Rekapitulacija svih tematskih jedinica.</p>
Ishodi učenja:	<p>Uspješnim savladavanjem sadržaja doktorandi će ovladati kompleksnim pojmovima vezanim za spoznajnu teoriju razvijanu među muslimanskim teolozima, građenu na osnovnim filozofijsko-teologijskim terminima.</p> <p>Nakon završetka obaveza, doktorandi će biti u mogućnosti sigurno se kretati ključnom akaidskom literaturom, kako onom iz ranog perioda tako i klasičnom.</p> <p>Savladavanjem gradiva doktorandi će moći akademski relevantno prezentirati osnovne naglaske u spoznajnoj teoriji zastupljene u ranoj i klasičnoj fazi razvoja muslimanske teologije.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene²¹:	Esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura²²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Silajdžić, Adnan, <i>Filozofijska teologija Abu Hasana al-Aš'arija</i>, Bosanski kulturni centar, Sarajevo, 1999. 2. Cerić, Mustafa, <i>Roots of Synthetic Theology in Islam</i>, ISTAC, Kuala Lumpur, 1995. 3. Hafizović, Rešid, <i>Ibn Arebijevo filozofsko-teologijsko učenje o logosu</i>, Bemust, Sarajevo, 1995. 4. Grabus, Nedžad, <i>Vjera, znanje i spoznaja</i>, IK Tugra, Sarajevo, 2014.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Tesavvuf Bosne u prvoj polovini XX v.</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45	
		Predavanja	

²¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa</p>
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Tesavvuf Bosne u prvoj polovini XX v.</i> ima cilj podučiti polaznike osnovnim značajkama tesavvufske misli i tarikatske prakse u prvoj polovini 20. vijeka.
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<p>I temat: Društveno-historijske okolnosti javljanja modernoga pristupa tesavvufu</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Naslijeđe klasičnog tesavvufa: proces institucionaliziranja. 2. Politički odnos modernih država prema tesavvufu. <p>II temat: Narav modernoga sufizma i razumijevanje tesavvufa i tarikata u Bosni u prvoj polovini XX v.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karakteristike reformiranog sufizma. 2. Terminologija i pravci razvoja. 3. Tesavvuf i tarikat u Bosni u prvoj polovini XX v. 4. Pravni položaj tekija u prvoj polovini XX v. i zabrana rada tekija. <p>III temat: Tarikatski život u prvoj polovini XX v.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oblici djelovanja mutesavvifa i tarikatskih predvodnika. 2. Istaknuti mutesavvifi: Džemaludin Mehmed Čaušević i Čauševićev tesavvufski krug. 3. Istaknuti mutesavvifi: Mujaga Merhemić, Adem-bega Karađozovića, Fejzulah Hadžibajrić. 4. Istaknuti mutesavvifi: Musa Kjazim Hadžimejlić i Abdurahman Adil Čokić. 5. Tekstovi o tesavvufu u periodici (Istraživanje) <p>IV temat: Tesavvufsko naslijeđe Bosne</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mevlevijska tradicija i pitanje odnosa prema Isa-begovoj tekiji. 2. Važnost tesavvufa za srbijanske orijentaliste. 3. Akademija “Šebi Arus”.
Ishodi učenja:	Završetkom ovoga kursa, doktorandi će naučiti osnovne karakteristike razvoja tesavvufsko-tarikatskog života u BiH u

	<p>prvoj polovini 20. vijeka, te osnovne bio-bibliografske podatke vezane za ključne osobe iz toga perioda.</p> <p>Uspješnim savladavanjem gradiva i obaveza, kandidati će steći sposobnost kritičkoga kretanja istorijom te selektiranja relevantnih tekstova kao i uočavanja angažiranog djelovanja pojedinaca u oblasti tesavvufsko-tarikatskog života.</p> <p>Savladavanjem gradiva i obaveza, doktorandi će biti u mogućnosti valjano predstavljati osnovne značajke razvoja tesavvufa i tarikata na početku 20. vijeka.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene²³:	Seminarski rad čini 20%, radionice 20%, a ispit 60% ocjene. Prolazna ocjena podrazumijeva sve navedene elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura²⁴:	<p>Obavezna: <i>Knjige</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Samir Beglerović, <i>Tesavvuf Bosne u vidicima Fejzulaha Hadžibajrića</i>, Bookline, Sarajevo, 2014. <p><i>Poglavlja knjiga i tekstovi</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Elizabeth Sirriyeh, “Traditional Sufism or a Religion of Progress?”, str. 54–85; “Contemporary Sufism and Anti-Sufism”, str. 140–172, u knjizi: <i>Sufis and Anti-Sufis: The Defence, Rethinking and Rejection of Sufism in the Modern World</i>, Routledge, London, 2003. Iber Ortayli, “Politike Uzvišene Porte prema nakšibendijama i drugim tarikatima u periodu Tanzimata”, str. 145–156; Vernon Ortayli, “Postsovjetska hagiografija i obnova nakšibendijske tradicije u savremenom Uzbekistanu”, str. 157–185; Ferhad Shakely, “Nakšibendijski šejhovi Hawrâmâna i naslijeđe hâlidija-mudžeddidiya u Kurdistanu”, str. 187–209; Leif Stenberg, “Nakšibendije u Damasku: strategija afirmiranja i jačanja reda u društvu u promjenama”, str. 211–242; Bo Utas, “Nakšibendije u Afganistanu uoči državnog udara 1978. godine”, str. 243–261; Hakan Yavuz, “Matrica modernog turskog islamskog pokreta: nakšibendijski sufijski red”, str. 263–297; svi tekstovi u knjizi: <i>Nakšibendije u zapadnoj i centralnoj Aziji</i>, ITD Sedam, Sarajevo, 2009.

²³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>3. J. Spencer Trimingham, “The Organization of the Orders”, str. 166–193, u: <i>The Sufi Orders in Islam</i>, Oxford University Press, Oxford, 1998.</p> <p>4. Peter Beyer, “Glocalization of religions: plural authenticities at the centres and at the margins”, str. 13–25; Hermansen, Marcia, “Global Sufism: ‘theirs’ and ‘ours’”, str. 26–45, svi tekstovi u knjizi: <i>Sufis in Western Society: Global networking and locality</i>, Routledge, London – New York, 2009.</p> <p>5. Rachida Chih, “What is a Sufi Order? Revisiting the concept through a case study of the Khalwatiyya in contemporary Egypt”, str. 21–38; u knjizi: <i>Sufism and the “Modern” in Islam</i>, ur. Martin van Bruinessen i Julia Day Howell, I. B. Tauris, London – New York, 2007.</p> <p>6. Samir Beglerović, “Fejzulah-efendija Hadžibajrić kao mevlevijski šejh i mesnevihan u periodu nakon rušenja Isabegove tekije”, u Zborniku radova: <i>Mjesto i uloga derviških redova u Bosni i Hercegovini: zbornik radova povodom obilježavanja 800 godina od rođenja Dželaluddina Rumija</i>, Orijentalni institut u Sarajevu i Naučnoistraživački institut “Ibn Sina”, Sarajevo, 2001, str. 418–424.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: Zapadni ezoterizam i okultna vjerovanja		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45	
		Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Zapadni ezoterizam i okultna vjerovanja</i> ima zadaću podučiti polaznike genezi te temeljnim značajkama ezoterijskog pokreta, rođenog u periodu rane modernosti na teritoriji, odnosno religijsko-kulturnom ambijentu Zapadne Evrope.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	I temat: Ključni problemi krize identiteta – Uvođenje u problem <ol style="list-style-type: none"> 1. Kriza “vjere” individue i moderna kriza religioznosti: muslimanska društva. 2. Kriza duhovnoga autoriteta: Rimokatolička crkva 		

	<p>(erastianizam, infalibilizam i ultramontizam) i pentakostalni karizmatički pokreti – Pokret trećega vala (antropologija santifikacije).</p> <p>II temat: Zapadni ezoterizam: istraživanje i utjecaji</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapadni ezoterizam: Historija i metodologija istraživanja. 2. Utjecaji: grčka filozofija i neoplatonizam. 3. Utjecaji: hermetizam, alkemija i kabala. 4. Terminologija: praznovjerje, magija, okultno, tajna udruženja, ekonomsko tržište okultnoga. <p>III temat: Učenja</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nauka, magija i okultno. 2. Utemeljenje ezoterijske i magijske prakse i uloga / ličnost Aleistera Crowleya. 3. Problematiziranje naravi ezoterijske inicijacije. <p>IV temat: Utjecaj zapadnog ezoterizma na muslimane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ezoterijska ontologija: Tradicionalistička škola mišljenja i razvoj ezoterijske religioznosti među muslimanima. 2. Ezoterizam u izrazu sinkretičkog sufizma. 3. Savremena ezoterijska i okultna literatura u Bosni i Hercegovini. (istraživanje) <p>V temat: Društva i organizacije</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozikrucijanstvo (rozenkrojerstvo) i slobodno zidarstvo. 2. Okultna, teozofska i antropozofska društva. 3. Satanistički pokreti.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Uspješnim savladavanjem gradiva doktorandi će steći uvid u neke od ključnih specifičnosti vezanih za ezoterijski nauk razvijan na teritoriju Evrope s kraja 18, zatim u 19. pa do početka 20. vijeka.</p> <p>Adekvatnim razumijevanjem prezentiranog materijala, doktorandi će biti u mogućnosti prepoznavati najistaknutije faze intelektualnog, odnosno duhovnog razvoja modernog društva kao i moći samostalno selektirati najrelevantniju literaturu vezanu za taj fenomen.</p> <p>Uspješnim polaganjem gradiva, doktorandi će moći sasvim kompetentno prezentirati ezoterijsko-okultna učenja razvijana na teritoriju Evrope u posljednja tri vijeka.</p>
<p>Metode izvođenja</p>	<p>2 sata predavanja, 1 sat seminara</p>

nastave:	
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene²⁵:	Seminarski rad čini 20%, radionice 20%, a ispit 60% ocjene. Prolazna ocjena podrazumijeva sve navedene elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura²⁶:	<p>Obavezna: <i>Knjige</i></p> <p><u>a) obavezna literatura u ranijim modulima</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adnan Silajdžić, <i>Muslimani u traganju za identitetom</i>, Fakultet islamskih nauka – El-Kalem, Sarajevo, 2006. 2. Adnan Silajdžić, <i>Kriza religijskog identiteta u današnjem svijetu</i>, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2004. <p><u>b) obavezna literatura u ovome modulu</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mark Sedgwick, <i>Against the modern world: Traditionalism and the secret intellectual history of the twentieth century</i>, Oxford University Press, 2004. 2. Jamal Malik i John Hinnels, <i>Sufism in the West</i>, Routledge, London – New York, 2006. <p><i>Poglavlja knjiga i tekstovi</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. “Satanizam”, u: <i>U lavirintima tame – Od sajentologije do satanizma: Pravoslavlje i sekte IV</i>, “Svetigora”, Cetinje, 1998, str. 209–335. 2. Adnan Silajdžić, “Religioznost bosanskohercegovačkih muslimana nakon političkih promjena devedesetih godina prošloga stoljeća”, <i>Preporod</i>, 15. juli 2013, br. 14/1000, str. 34–35. 3. Ana Pilatov, “Satanizam”, u: <i>Satanizam danas: Kako mu se odupreti?</i>, Udruženje građana “Istina” i autor, Beograd, 2005, str. 49–129. 4. Andrew Rawlinson, “The Dimensions of a Tradition”, u: <i>The Book of Enlightened Masters: Western Teachers in Eastern Traditions</i>, Carus Publishing Company, Peru, 1997, str. 111–131. 5. B. J. Gibbons, “Science, magic and the occult”, u: <i>Spirituality and the Occult: From the Renaissance to the Modern Age</i>, Routledge, London – New York, 2001, str. 38–55. 6. Blaženka Despot, “‘New Age’ i Moderna”, u: “New Age” i Moderna, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1995, str. 97–115. 7. Hans Thomas Hakl, “The Magical Order of the Fraternitas

²⁵Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²⁶Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>Saturni”, str. 37–55; Per Faxneld, “‘In communication with the powers of darkness’: satanism in turn-of-the-century Denmark, and its use as a legitimating device in present-day esotericism”, str. 57–77; Gordan Djurdjevic, “Hidden wisdom in the ill-ordered house: a short survey of occultism in former Yugoslavia”, str. 79–100; Emily Aoife Somers, “Transnational necromancy: W. B. Yeats, Izumi Kyôka and neo-no as occultic stagecraft”, str. 203–230; svi tekstovi u knjizi: <i>Occultism in a Global Perspective</i>, ur. Henrik Bogdan i Gordan Djurdjevic, “Acumen”, Durham, 2013.</p> <p>8. Marco Pasi, “Varieties of Magical Experience: Aleister Crowley's Views on Occult Practice”, str. 53–87; Asbjorn Dyrendal, “Satan and the Beast: The Influence of Aleister Crowley on Modern Satanism”, u knjizi: ur. Henrik Bogdan, Martin P. Starr, <i>Aleister Crowley and Western Esotericism</i>, Oxford University Press, 2012, str. 369–394.</p> <p>9. Nicholas Goodrick-Clarke, “Rosicrucianism”, str. 107–129; Nicholas Goodrick-Clarke, “High-Grade Freemasonry and Illuminism in the Eighteenth Century”, str. 131–153; Nicholas Goodrick-Clarke, “Helena Blavatski and the Theosophical Society”, str. 211–228; u knjizi: <i>The Western Esoteric Traditions</i>, Oxford University Press, Oxford, 2008.</p> <p>10. Wouter J. Hanegraaff, “Introduction, Methodology, A Preliminary Demarcation of the Field”, u knjizi: <i>New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought</i>, State University of New York Press, New York, 1998, str. 1–20.</p> <p>11. “Platonic Orientalism”, str. 12–17; “The platonic theologian: Marsilio Ficino”, str. 41–53; “Secret Moses: Giovanni Pico della Mirandola and Christian kabbalah”, str. 53–68; “Alchemy between science and religion”, str. 191–207; “The error of history: imagining the occult”, str. 207–252; u knjizi: Wouter J. Hanegraaff, <i>Esotericism and the Academy: Rejected Knowledge in Western Culture</i>, Cambridge University Press, Cambridge, 2012.</p> <p>Dopunska:</p> <p>1. Philip Schaff, <i>The Creeds of Christendom</i>, Volume III, Baker Book House, 1931; Karla O. Poewe, <i>Charismatic Christianity as a Global Culture</i>, University of South Carolina Press, 1994.</p>
--	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Ezoterijska učenja u dramskim i pozorišnim djelima Zapadne Evrope i Amerike</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 45	
		Predavanja	

	<p>Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa</p>
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Ezoterijska učenja u dramskim i pozorišnim djelima Zapadne Evrope i Amerike</i> ima cilj:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizirati nekoliko najdominantnijih ezoterijskih motiva obrađivanih u najpoznatijim dramskim djelima te pozorišnim komadima i - detektirati zastupljenost ezoterijskih motiva drame i pozorišta u savremenim religijskim učenjima
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<p>I temat: Uvodne napomene</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznavanje sa prirodom i sadržajem predmeta. 2. Mjesto magije u savremenom kulturnom izrazu. <p>II temat: Mladi i ezoterijsko-okultna učenja</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Savremena kultura i pitanje identiteta. 4. Privlačnost ezoterijskog sadržaja za mlade. 5. Zainteresiranost mladih za okultnu praksu <p>II temat: Ezoterijska terminologija</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Osnovna terminologija: Značenje snova, hipnoza i trans. 7. Osnovna terminologija: Telepatija, teleplastika i telekineza. 8. PONAVLJANJE <p>III temat: Ezoterijska učenja u umjetničkim izrazima</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Muzički izrazi i okultizam. 10. "Harlekin" u italijanskoj u Commedia dell'arte. 11. "Iskušenje" (The Crucible) Arthura Millera. 12. "Nosferatu" Francisca Nieva. 13. Motiv vještica u elizabetanskom i jakobinskom periodu moderne Engleske. <p>IV temat: Ezoterijski izrazi na prostoru bivše jugoslovenske države</p> <ol style="list-style-type: none"> 14. Mitologija, folklor i ezoterija. 15. Usporedba: Savremeni aspekti.
Ishodi učenja:	Uspješnim savladavanjem gradiva polaznici će naučiti osnovno

	<p>značenje termina vezanih za ezoteriju i okultizam te snagu njihove zastupljenosti u dramskim i pozorišnim djelima renesansne i moderne Evrope.</p> <p>Nakon okončanja modula i ispunjenja svih obaveza doktorandi će steći sposobnost analiziranja te apstrahiranja ključnih pojmova i teorija vezanih za utjecaj ezoterije na moderni evropski umjetnički izraz.</p> <p>Usvajanjem prezentiranog gradiva kandidati će biti u stanju relevantno kritički govoriti o sadržajima evropskog modernog umjetničkog izraza u smislu ukazivanja na posebnu poziciju ezoterijsko-okultnih učenja unutar njega.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat istraživanja.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene²⁷:	Esej čini 20%, istraživanja 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura²⁸:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Robert Lima, <i>Stages of Evil: Occultism in Western Theater and Drama</i>, The University Press of Kentucky, Lexington, 2005. 2. Werner Helsper, <i>Okkultismus – die neue Jugendreligion (Die Symbolik des Todes und des Bösen in der Jugendkultur)</i>, Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH, Wiesbaden, 1992. 3. Rudolf Tischner, <i>Okkultismus und Spiritismus</i>, Springer-Verlag Berlin Heidelberg GmbH, Berlin, 1923. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Antoine Faivre, <i>Ezoterija</i>, Jesenki i Turk, Zagreb, 2010.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Tesavvufski simboli i tumačenja anadolske i osmanske divanske poezije (s posebnim osvrtom na bošnjačku komponentu osmanske poezije)</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	<p>Ukupan broj sati: 45</p> <p>Predavanja Vježbe Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa</p>		

²⁷Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

²⁸Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast islamska dogmatika (<i>akaid</i>)
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Tesavvufski simboli i tumačenja anadolske i osmanske divanske poezije (s posebnim osvrtom na bošnjačku komponentu osmanske poezije)</i> ima cilj: - razumijevanje osnovnih formalnih i sadržajnih – tematskih karakteristika divanske poezije, tesavvufskih motiva i simbola u anadolskoj i osmanskoj divanskoj poeziji te - detektiranje i analiziranje ključnih tesavvufskih simbola u divanskoj poeziji.
Tematske jedinice: (<i>po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica</i>)	<p>I temat: Upoznavanje sa sadržajem predmeta i literaturom</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uvod u historiju i klasifikaciju divanske poezije. 2. Osnovne forme divanske poezije (kvalitativna aruz metrika; forme: gazel – kasida – kit’a – rubajja – mesneviya – mufred; strofične forme: murabba’, muhammes, museddes, musemma; tahmis, tesdis...). 3. Poetske vrste imenovane po sadržaju s posebnim osvrtom na vrste koje tretiraju pitanja vjere (besmela, munadžat, tahlil, tevhid, nat, ode tarikatskim pirovima...). 4. Tesavvufska poezija silabičkoga metra (ilahije). <p>II temat: Izvori divanske književnosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Pet izvora divanske književnosti (Sveti Tekst, Sveta predaja, predaje o poslanicima i bogougodnicima, perzijski ep – Firdusijeva Šahname i lokalni elementi): ukazivanje na intertekstualno uvođenje elemenata iz izvora, referencije i aluzije na izvore i motiviranost tesavvufskih simbola. <p>III temat: Ljubavne mesneviye – iščitavanje alegorija sejr-i suluka</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Na primjerima ljubavnih mesneviya ukazati na simboliku duhovnog putovanja, sejr-i suluka u ovim djelima. 7. Usporedba umjetnosti minijature i divanske poezije. 8. TEST. <p>IV temat: Kategorije vremena i prostora u narativnim spjevovima</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Vremenske i prostorne odrednice i njihova simbolika. 10. Primjeri sučeljavanja historijskih ličnosti koji su živjeli na različitim geografskim područjima i u različitim

	<p>historijskim razdobljima i simbolika ovog postupka.</p> <p>11. Primjeri sučeljavanja historijskih ličnosti koji su živjeli na različitim geografskim područjima i u različitim historijskim razdobljima i simbolika ovog postupka.</p> <p>IV temat: Savremena teorijska i književna čitanja tesavvufske književnosti</p> <p>12. Victoria Holbrook, Annemarie Schimmel, Eva de Vitray-Mejerovitch, Elif Şafak, Sadık Yalsızuçanlar – različiti pristupi tekstu tesavvufskog sadržaja i biografijama mutasavvifa (ovdje nastavnik u izboru autora vodi računa o dostupnosti literature na bosanskom ili nekom od evropskih jezika, budući da kandidati ne moraju nužno poznavati arapski, turski ili perzijski).</p> <p>13. Victoria Holbrook, Annemarie Schimmel, Eva de Vitray-Mejerovitch, Elif Şafak, Sadık Yalsızuçanlar – različiti pristupi tekstu tesavvufskog sadržaja i biografijama mutasavvifa (ovdje nastavnik u izboru autora vodi računa o dostupnosti literature na bosanskom ili nekom od evropskih jezika, budući da kandidati ne moraju nužno poznavati arapski, turski ili perzijski).</p> <p>14. REKAPITULACIJA.</p> <p>15. REKAPITULACIJA.</p>
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Uspješnim savladavanjem gradiva, doktorandi će naučiti osnovne karakteristike anadolske i osmanske divanske poezije te njen značaj za razvoj simbolike unutar tesavvufa.</p> <p>Aдекватnim usvajanjem predviđenoga gradiva doktorandi će steći sposobnost valjanoga kretanja divanskom poezijom.</p> <p>Nakon savladanih sadržaja polaznici će moći javno prezentirati uvodne napomene vezane za odnos divanske književnosti prema sufijskoj literaturi.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<p>2 sata predavanja, 1 sat seminara</p>
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene²⁹:</p>	<p>Seminarski rad čini 20%, radionice 20%, a ispit 60% ocjene. Prolazna ocjena podrazumijeva sve navedene elemente kontinuirane provjere znanja.</p>
<p>Literatura³⁰:</p>	<p>Obavezna:</p>

²⁹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

³⁰Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

1. Hadžibajrić, Fejzullah, *Mali rječnik sufijsko-tarikatskih izraza* (TESAWWUF, ISLAMSKA MISTIKA, Zbornik radova Prvog simpozija, Zagrebačka džamija 1408/1988. god., Izdavač: Islamska zajednica Zagreb, 1988. god.) v. <http://www.bastinaobjave.com/knjige/mali-rje%C4%8Dnik-sufijsko-tarikatskih-izraza>.
2. Nametak, Fehim, *Pojmovnik divanske i tesavvufske književnosti*, Orijentalni institut u Sarajevu, Posebna izdanja XXVII, Sarajevo 2007.
3. Nizami, *Lejla i Medžnun*, s njemačkog prev. Mehmed Karahodžić, Sarajevo, 2003.
4. Šiljak-Jesenković, Amina: *Odrzi ljubavnih mesnevija u stihovima bošnjačkih divanskih pjesnika*, Posebna izdanja XLV, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2016.
5. Šiljak-Jesenković, Amina: *Uvod u historiju i teoriju poetske forme mesnevija na turskom jeziku*, Posebna izdanja XLIX, Orijentalni institut u Sarajevu, (U pripremi za štampu. Ukoliko do realizacije nastave ne bude štampana, kandidatu će biti ponuđen tekst u u formi pripreme za štampu.).
6. Šiljak-Jesenković, Amina, *Ljubavne mesnevije na turskom jeziku – Fabule i izbor stihova*, (Knjiga pripremljena za objavljivanje, ukoliko do realizacije nastave ne bude objavljena, kandidatu će biti ponuđena rukopisna forma.).

Dopunska:

1. Kadrić, Adnan, *Mostarski bulbuli*, Fondacija “Baština duhovnosti”, Mostar, 2012.
2. Kadrić, Adnan, *Muradnama Derviš-paše Bajezidagića. Objekt ljubavi u tesavvufskoj poeziji*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2008.
3. Holbrook, Victoria, *The Unreadable Shores of Love: Turkish Modernity and Mystic Romance*, Austin University of Texas Press, 1994, 217 pp. (Holbrook, R. Victoria, Aşkın Okunmaz Kıyıları, İletişim Yayınları 477, Araştırma İnceleme Dizisi 76, İstanbul, 2005.)
4. Beauty and Love by Şeyh Galip, 2 Vols. Verse traslation of the eighteenth-century Turkish romance and new edition of the text with introductions and key- New York Modern Language Association Text and Translations Series 2005, 245 and 240 pp.
5. Başgöz, İlhan, “The Romance Tradition in Turkey and in the Middle East”, The 2004 Gunnar Jaring Lecture, 16 (2004).
6. Nametak, Fehim, *Divanska poezija XVI i XVIII stoljeća*, Prilozi za istoriju književnosti Bosne i Hercegovine, Institut za književnost – Svjetlost, Sarajevo, 1991.
7. Nametak, Fehim, *Divanska književnost Bošnjaka*, Posebna izdanja, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 1997.
8. Nametak, Fehim, *Fadil-paša Šerifović – Pjesnik i epigrafičar Bosne*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 1980, 282 str.

	<p>9. Schimmel, Annemarie: Ausgewählte Gedichte von Yunus Emre - Yunus Emre'den Seçme Şiirler.</p> <p>10. Schimmel, Annemarie: <i>Misterija brojeva</i></p> <p>11. Schimmel, Annemarie: <i>Odgonetanje Božjih znakova</i>, El-Kalem, 2001, s engleskog preveo F. Pašanović.</p> <p>12. (Deciphering the Signs of God, https://www.scribd.com/document/70538245/Deciphering-the-Signs-of-God-Annemarie-Schimmel)</p> <p>13. Šafak, Elif: <i>Ljubav</i> (ili 40 pravila ljubavi), Čigoja, Beograd 2012, (Baybook, Sarajevo, 2013).</p> <p>14. Yalsızuçanlar, Sadık, <i>Putnik</i> (roman), Connectum, Sarajevo 2010.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Klasične hadiske studije</i>		
	Naučna oblast: Islamske nauke (hadiske nauke)		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+1+1	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast poslanička tradicija (<i>hadis</i>)		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>U okviru ovog predmeta obrađuju se klasične hadiske studije s ciljem da se prošire znanja stečena kroz srednjoškolsko obrazovanje i na prvom ciklusu studija o temeljnim hadiskim disciplinama.</p> <p>Misli se na one hadiske discipline koje su univerzalnog karaktera i koje nisu tokom proteklih stoljeća izgubile na svojoj aktualnosti i atraktivnosti.</p> <p>Prvenstveno će se studenti upoznati sa specijalističkom naukom o skrivenim nedostacima u hadisu koja je izuzetno značajna u donošenju konačne evaluacije hadisa, potom o nepoznatim riječima u hadisu, jer Poslanikov, s.a.v.s., diskurs je razumljiv, ali vrlo osebujan, i da bi se valjano razumio, neophodno je dobro poznavanje ne samo arapskoga jezika nego i geopolitičkih, socio-ekonomskih, kulturno-obrazovnih i vjerskih prilika u kojima su živjeli muslimani tog vremena. Iznimna pažnja bit će posvećena pitanju derogacije u hadisu, da li ona uopće postoji ili se radi o promjeni normi shodno promjeni životnih prilika. Na kraju će se posebno istraživati temeljna literatura o prividno kontradiktornim hadisima, kako ih dovoditi u sklad ili davati prevagu jednom nad drugim i kako ih na koncu valjano tumačiti.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - produbiti i proširiti znanje studenata o klasičnoj hadiskoj literaturi; - omogućiti studentima da samostalno čitaju i valjano razumijevaju klasične hadiske tekstove; - educirati studente da korektno artikuliraju metodologiju hadiskih 		

	naučnika iz temeljnih hadiskih disciplina.
Ishodi učenja	Po uspješnom završetku ovog predmeta student/studentica će moći: <ul style="list-style-type: none"> - kritički čitati i sagledavati klasičnu hadisku literaturu; - samostalno artikulirati metodologiju hadiskih naučnika iz temeljnih hadiskih disciplina; - analizirati i kritički procjenjivati univerzalnost svake od hadiskih disciplina i njihovu relevantnost za savremenog čovjeka.
Način ocjenjivanja i rezultati	<i>Esej – 20%, test – 30%, završni ispit – 50%</i> konačne ocjene. Za prolaznu ocjenu neophodno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. <i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade testa i polaganja završnog ispita.
Plan predmeta po sedmicama	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klasična podjela hadiskih nauka. 2. Nauka o skrivenim mahanama u hadisu (nastanak, razvoj, najpoznatiji autori i djela). 3. Nauka o skrivenim mahanama u hadisu (upoznavanje s temeljnom literaturom). 4. Nauka o nepoznatim riječima u hadisu (nastanak, razvoj, najpoznatiji autori i djela). 5. Nauka o nepoznatim riječima u hadisu (upoznavanje s temeljnom literaturom). 6. Nauka o derogaciji u hadisu (nastanak, razvoj, najpoznatiji autori i djela). 7. Rekapitulacija / Test. 8. Nauka o derogaciji u hadisu (upoznavanje s temeljnom literaturom). 9. Nauka o derogaciji u hadisu (upoznavanje s temeljnom literaturom). 10. Nauka o prividno kontradiktornim hadisima (nastanak, razvoj, najpoznatiji autori i djela). 11. Nauka o prividno kontradiktornim hadisima (upoznavanje s temeljnom literaturom). 12. Nauka o prividno kontradiktornim hadisima (upoznavanje s temeljnom literaturom). 13. Nauka o prividno kontradiktornim hadisima (upoznavanje s temeljnom literaturom). 14. Nauka o prividno kontradiktornim hadisima (upoznavanje s temeljnom literaturom). 15. Rekapitulacija svih oblasti
Literatura:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abu Šahba Muhammad ibn Muhammad, <i>al-Wasīt fi ‘ulūm wa mustalah al-hadīs</i>, Dār al-fikr al-‘arabī, al-Qāhira, (nedatirano). 2. Ibn Qutayba, <i>Ta ‘wīl muhtalif al-hadīs</i>, al-Maktab al-islāmī, 1999. 3. Abu Bakr Muhammad ibn Mūsā ibn ‘Usmān al-Hāzimī al-Hamadānī, <i>al-I‘tibār fi al-nāsīh wa al-mansūh min al-āsār</i>, Dāira al-ma‘ārif al-usmāniyya, Haydarābād, 1359. po H.

	<p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abū al-Sa'ādāt Mubārak ibn Muhammad ibn al-Asīr al-Džazarī, <i>al-Nihāya fī garīb al-hadīs wa al-asar</i>. 2. Abū Labāba Husayn, <i>Usūl 'ilm al-hadīs bayna al-manhadž wa al-mustalah</i>, Dār al-garb al-islāmī, Bayrūt, 1997. 3. Abū Zahw Muhammad Muhammad, <i>al-Hadīs wa al-muhaddisūn</i>, Dār al-kitāb al-'arabī, Bayrūt, 1984. 4. 'Adždžādž al-Hatīb Muhammad, <i>al-Sunna qabla al-tadwīn</i>, Dār al-fikr, Bayrūt, 1981. 5. 'Adždžādž al-Hatīb Muhammad, <i>Usūl al-hadīs: 'ulūmuh wa mustalahuh</i>, Dār al-fikr, Bayrūt, 1989. 6. A'zamī (al-) Muhammad Mustafā, <i>Studies in early hadīth literature with a critical edition of some early texts</i>, American Trust Publications, Indianapolis, 1978. 7. A'zamī (al-) Muhammad Mustafā, <i>Studies in hadīth methodology and literature</i>, Islamic Book Trust, Kuala Lumpur, 1977. 8. Dāraqutnī (al-), <i>al-'Ilal al-wārida fī al-ahādīs al-nabaviyya</i>, 9. Ibn Džarīr al-Tabarī, <i>Tahzīb al-āsār</i>. 10. 'Itr Nūruddīn, <i>Manāhidž al-muhaddisīn al-'amma fī al-riwāya wa al-tasnīf</i>, Dār al-ru'ya, Dimašq, 2003. 11. 'Itr Nūruddīn, <i>Manhadž al-naqd fī 'ulūm al-hadīs</i>, Dār al-fikr, Dimašq, 1992. 12. Qāsimī (al-), <i>Qawā'id al-tahdīs min funūn mustalah al-hadīs</i>, Dār al-nafā'is, Bayrūt, 1993. 13. Qattān (al-) Mannā', <i>Mabāhis fī 'ulūm al-hadīs</i>, Maktaba Wahba, al-Qāhira, 1992.
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Savremene sunnetske teme</i>		
	Naučna oblast: Islamske nauke (hadiske nauke)		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj sati: 2+1+1	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast poslanička tradicija (<i>hadis</i>)		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Predmet obrađuje teme koje su se svojim značajem i aktualnošću nametnule da se o njima govori i na akademskoj razini u okviru trećeg ciklusa studija. Studente je neophodno podsjetiti na temeljne karakteristike sunneta kao svjetonazora i životnog programa, na njegovu integralnost, uravnoteženost i provodljivost, jer samo ako sunnet razumijemo u njegovoj cjelovitosti i s</p>		

	<p>njemu imanentnim osobinama, tek tada možemo na pravilan način pristupiti i valjanom razumijevanju svih detalja uzornog života Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i njegovoj vjerodostojnoj primjeni u svim sferama našeg života.</p> <p>Studenti će se upoznati s temeljnim principima odnosa muslimana prema biljnom i životinjskom svijetu te, s obzirom na evidentno antisocijalno ponašanje, socijalnu isključenost i različite vrste ovisnosti mladih u našem društvu, ukazati na osnovne instrukcije Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koje preveniraju i liječe takvo ponašanje. U društvu u kojem živimo također je primjetno da su mnogi nezbrinuti i da ne dobivaju zasluženu pažnju. Posebno je to izraženo kod osoba s invaliditetom, zbog čega je važno vraćati se na sunnet Božijeg Poslanika, s.a.v.s., te saznati koliku pažnju je posvećivao Poslanik, s.a.v.s., osobama s invaliditetom te na koje načine ih je uspijevao socijalizirati.</p> <p>U vremenima krize duhovnosti i moralnosti nameće se pitanje dosljednog uspostavljanja etičkih principa u našem svakodnevnom životu, posebno u poslovanju, gdje i muslimani koji redovno izvršavaju različite forme ibadeta često upotpunosti zanemaruju islamske principe.</p> <p>Predmet završavamo isticanjem važnosti imidža u radu imama, odnosno nastavnika vjeronauke budući da su sve vrste poruke koje šalje imam, odnosno vjeroučitelj važne i ne smiju se zanemariti, zbog čega je bitno graditi pozitivan imidž koji će olakšati rad i prenijeti ispravnu poruku svima onima koji kontaktiraju s imamom, odnosno vjeroučiteljem.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - produbiti i proširiti znanje studenata o aktualnim pitanjima, poput odnosa muslimana prema svijetu biljaka i životinja, drugim ljudima, invalidnim osobama, antisocijalnom ponašanju i socijalnoj isključivosti mladih te načinima preveniranja i liječenja takvog ponašanja; - upoznati se s univerzalnošću sunneta Muhammeda, s.a.v.s., koji ima kapaciteta davati odgovore i na ona pitanja koja otežavaju ne samo osobni, porodični, nego i društveni život savremenog čovjeka.
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Po uspješnom završetku ovog predmeta student / studentica će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na temelju sunnetske perspektive kritički prosuđivati odnos čovjeka prema svijetu biljaka i životinja, drugim ljudima, invalidnim osobama, antisocijalnom ponašanju i socijalnoj isključivosti mladih te načinima preveniranja i liječenja takvog ponašanja; - argumentirati univerzalnost i relevantnost sunneta Muhammeda, s.a.v.s., za rješavanje pitanja i problema savremenog čovjeka na razini osobnog, porodičnog i društvenog života.
<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<p><i>Esej – 20%, test – 30%, a završni ispit – 50% konačne ocjene. Za prolaznu ocjenu neophodno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</i></p> <p><i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade testa i polaganja završnog ispita.</p>

<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integralnost kao temeljna karakteristika sunneta Muhammeda, s.a.v.s. 2. Umjerenost u životu Muhammeda, s.a.v.s. 3. Zabrana ekstremnosti u vjeri. 4. Provodljivost i jednostavnost kao temeljna karakteristika sunneta Muhammeda, s.a.v.s. 5. Odnos prema biljnom svijetu i prirodnoj okolini. 6. Briga o životinjama. 7. Rekapitulacija / test. 8. Odnos muslimana prema drugima. 9. Odgovorno roditeljstvo – brana socijalnoj isključenosti djece i mladih. 10. Odgojno djelovanje kod poremećaja u ponašanju. 11. Vjerovjesnikove, s.a.v.s, metode u prevenciji ovisnosti. 12. Odnos prema osobama s invaliditetom. 13. Poslanikova, s.a.v.s., poslovna etika. 14. Kreiranje imidža imama / nastavnika vjeronauke. 15. Rekapitulacija svih oblasti
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alwani (al-) Taha Džabir, <i>Etika neslaganja u islamu</i>, (s engleskog: Ermin Sinanović), Visoki saudijski komitet za pomoć Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1996. 2. Beekun Rafik Issa, <i>Islamska poslovna etika</i>, (s engleskog preveo: Aid Smajić), Centar za napredne studije i El-Kalem, Sarajevo, 2015.; 3. Karimijan Ali, <i>Umjerenost u islamu</i>, (s perzijskog preveo: Nihad Čamdžić), Fondacija “Baština duhovnosti”, Mostar, 2012. 4. <i>Muslimani i drugi</i>, (s arapskog preveo: Mehmed Kico i Amrudin Hajrić), Centar za dijalog – Vesatijja i El-Kalem, Sarajevo, 2013. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atiya and Irshaad Hussain, <i>Čovjek i ekologija: islamska perspektiva</i>. 2. Bašić, J., Koller-Trbović, N., Uzelac, S. (ur.), <i>Poremećaji u ponašanju: pristupi i pojmovna određenja</i>, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004. 3. Bašić, J., <i>Teorije prevencije – prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja djece i mladih</i>, Školska knjiga, Zagreb, 2009. 4. <i>Islamski fundamentalizam – šta je to?</i>, (prir.: Nusret Čančar i Enes Karić), Mešihat Islamske zajednice u BiH, Sarajevo, 1990. 5. Karadavi (al-) Jusuf, <i>Razumijevanje prioriteta</i>, (s arapskoga preveo: Salih Haušić), Bemust, Sarajevo, 2000. 6. Edward, W. Said, <i>Krivotvorenje islama</i>, (s engleskoga prevela: Suzana Sesvečan), V.B.Z., Zagreb, 2003. 7. <i>Savremene muslimanske dileme (pluralizam, ljudska prava,</i>

- demokratija, pravda, džihad, ekstremizam, terorizam*), (prir.: Ahmet Alibašić i Muhamed Jusić), III izdanje, Centar za napredne studije i Centar za dijalog – Vesatijja, Sarajevo, 2015.
8. Seid Ismail Ali, Jusuf al-Karadavi i Muhammed Selama Gabari, *Dimenzije sunneta*, (prevod: Zuhdija Hasanović), IC El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2012.
  9. *Sistem preveniranja socijalnog isključivanja mladih*, 3. znanstveno-stručna konferencija s međunarodnim učešćem, Odsjek za socijalnu pedagogiju Islamskog pedagoškog fakulteta Univerziteta u Zenici, 10. 4. 2010.
  10. Srebrenica, Adnan, "Poslanikova, s.a.v.s., pažnja prema životinjama", *Glasnik Rijaseta IZ-e*, br. 9/10, 2016.
  11. Uzelac, S., *Osnove socijalne edukologije mladih s poremećajima u socijalnom ponašanju (socijalnopedagoški aspekt)*, "Sagena d.o.o.", Zagreb, 1995.
  12. *Zajednica srednjeg puta: teorija i praksa islamske umjerenosti*, (s arapskog preveli: Ahmed Adilović i dr.), Centar za dijalog – Vesatijja i El-Kalem, Sarajevo, 2013.
  13. A General Introduction to Islam's Attitude Toward the Universe, Natural Resources, and the Relation Between Man and Nature
<http://www.islamset.com/env/section1.html>.
  14. Animals in Islam, al-Hafiz B. A. Masri,
<http://www.geocities.com/Athens/Academy/7368/an1.htm>.
  15. Book Review: Green Deen: What Islam Teaches About Protecting the Planet (Ibrahim Abdul Matin)
<http://www.soundvision.com/info/masjidtoday/greendeen.asp>.
  16. Ecology in Islam: Protection of the Web of Life a Duty for Muslims, By Dr. Hasan Zillur Rahim
<http://www.wrmea.com/backissues/1091/9110065.htm>.
  17. <http://e.holol.net/vb/showthread.php?t=13551>.
  18. <http://khutbahbank.org.uk/v2/?p=4262>.
  19. <http://www.muhammad-pbuh.com/ar/?p=418>.
  20. Islam and Climate Change: Perspectives & Engagement, Dr Muzammal Hussain.
  21. <http://www.lineonweb.org.uk/Resources/reading.htm>.
  22. Islam and Ecology, Frederick Denny,
<http://environment.harvard.edu/religion/religion/islam/> and
<http://ecologyandislam.wordpress.com/2010/01/03/islam-and-ecology-a-bestowed-trust-inviting-balanced-stewardship/>.
  23. Islam and Ecology, Imam Tajuddin H. Alhilaly
<http://www.speednet.com.au/~keysar/ecology.htm>.

Šifra predmeta:

Naziv predmeta: *Savremena percepcija sunneta u Bosni i Hercegovini*

	Naučna oblast: Islamske nauke (hadiske nauke)		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+1+1	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast poslanička tradicija (<i>hadis</i>)		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Kroz predmet će se izučavati savremeni trendovi u razumijevanju sunneta u Bosni i Hercegovini obuhvatajući period XX i početak XXI stoljeća. Prestankom osmanlijske vlasti na ovim prostorima muslimani Bosne i Hercegovine se suočavaju s pitanjima koja se izravno tiču njihovog religijskog identiteta i pokušavaju doći do odgovora na temeljna pitanja svoga opstanka: koliko se mogu približavati Zapadu, a udaljavati od Istoka, šta je esencijalno, a šta efemerno u vjeri, po čemu su oni muslimani i bez čega mogu živjeti a da ne dovode u pitanje svoj islamski identitet.</p> <p>Bez obzira na promjene različitih društveno-političkih sistema, muslimanska zajednica u Bosni i Hercegovini je kroz stoljeća bila jedinstvena i homogena sve do posljednje agresije na našu domovinu kada dolazi do različitih razumijevanja i življenja islamskih principa, a samim tim i različitih percepcija sunneta. Dok je, s jedne strane, vrlo snažno djelovanje šiijjskih, ahmedijskih i behaijskih centara i udruženja, s druge strane, ni izučavanje islama u okviru obrazovnih ustanova Islamske zajednice nije jedinstveno, kao što je bilo u proteklom periodu, što dovodi do dezintegracije muslimanske zajednice i rastakanja njezinih tradicionalnih okvira.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - produbiti i proširiti znanje studenata o ideološkoj pozadini i historijskim korijenima divergentnih tokova mišljenja u Bosni i Hercegovini; - da studenti dobiju saznanja o različitim percepcijama sunneta kao fundamentalnog aspekta tradicije Bošnjaka te da kritički valoriziraju njegovo povijesno realiziranje na našim prostorima i njegovu percepciju kroz stavove i mišljenja različitih pokreta i sljedbi. 		
Ishodi učenja	<p>Po uspješnom završetku ovog predmeta student / studentica će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizirati i kritički sagledavati ideološku pozadinu i historijske korijene divergentnih tokova mišljenja u Bosni i Hercegovini; - kritički valorizirati povijesno realiziranje sunneta na našim prostorima i njegovu percepciju kroz stavove i mišljenja različitih pokreta i sljedbi; - formirati osobni stav o sunnetu i njegovoj normativnosti u pojedinačnom i kolektivnom životu muslimana. 		
Način ocjenjivanja i rezultati	<p><i>Esej – 20%, test – 30%, završni ispit – 50%</i> konačne ocjene. Za prolaznu ocjenu neophodno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p>		

	<p><i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade testa i polaganja završnog ispita.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Glavni tokovi mišljenja u Bosni i Hercegovini nakon posljednje agresije. 2. Pripadnici selefijskog / vehabijskog mišljenja i njihovo razumijevanje sunneta. 3. Pripadnici selefijskog / vehabijskog mišljenja i njihovo razumijevanje sunneta. 4. Šiitsko razumijevanje sunneta. 5. Šiitsko razumijevanje sunneta. 6. Ahmedije u Bosni i Hercegovini i njihova percepcija sunneta. 7. Ahmedije u Bosni i Hercegovini i njihova percepcija sunneta. 8. Rekapitulacija / Test. 9. Sunnet u mišljenju i praksi mutesavvifa Bosne i Hercegovine. 10. Sunnet u mišljenju i praksi mutesavvifa Bosne i Hercegovine. 11. Orientalističko razumijevanje sunneta. 12. Sunnet u behajskom mišljenju i praksi. 13. Percepcija sunneta unutar zvaničnih odgojno i naučno-obrazovnih institucija IZ-e u Bosni i Hercegovini. 14. Teorijske i praktične implikacije različitih interpretacija sunneta u Bosni i Hercegovini. 15. Rekapitulacija svih oblasti.
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ayoub, Mahmoud, <i>Savremeni pristupi Kur'anu i sunnetu</i>, (prijevod s engleskog: Fikret Pašanović), Centar za napredne studije i El-Kalem, 2020. 2) Beganović, Midhat, <i>Suvremeni trendovi razumijevanja sunneta u Bosni i Hercegovini</i>, Čelić, 2016. 3) Karčić, Fikret, <i>Islamski reformizam u Bosni i Hercegovini</i>, Ljudska prava, Sarajevo, 2003. 4) Karić, Enes, <i>Prilozi za povijest islamskog mišljenja u Bosni i Hercegovini XX stoljeća</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2004. 5) Silajdžić, Adnan, <i>Muslimani u traganju za identitetom</i>, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu i El-Kalem – izdavački centar Rijasete Islamske zajednice u BiH, Sarajevo, 2006. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 'Akl (al-), Nasir Abd al-Karim, <i>Islam, a ne vehabizam</i>, (prijevod: mr. Muhamed Mehanović), Sarajevo, 2007. 2) Algar, Hamid, <i>Vehabizam – kritički osvrt</i>, (prevela: Lamija Kulenović-

	<p>Hasanbegović), Zagreb, 2004.</p> <p>3) Ali, Sekkaf Hasan, <i>Vehabizam / selefizam: ideološka pozadina i historijski korijeni</i>, (koautori i prevodioci: Jasmin Merdan i Adnan Mešanović), Srebreno pero, Sarajevo, 2005.</p> <p>4) Bringa, Tone, <i>Biti musliman na bosanski način</i>, Šahinpašić, Sarajevo, 2009.</p> <p>5) Cigar, Norman, <i>Uloga srpskih orijentalista u opravdanju genocida nad muslimanima Balkana</i>, (prijevod Enes Karić i Ahmet Alibašić), Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Bosanski kulturni centar Sarajevo, Sarajevo, 2000.</p> <p>6) Čehajić, Džemal, <i>Derviški redovi u jugoslovenskim zemljama sa posebnim osvrtom na BiH</i>, Orijentalni institut, Sarajevo, 1986.</p> <p>7) Dobrača, Kasim, <i>Kadijanije i Ahmedije (kadijanizam i ahmedizam)</i>, El-Hidaje, Sarajevo, 1938.</p> <p>8) Duraković, Nijaz, <i>Prokletstvo Muslimana</i>, FEB, Sarajevo, 1993.</p> <p>9) Esposito, John L., <i>Islamska prijetnja mit ili stvarnost? "Selsebil"</i>, Živinice, 2001.</p> <p>10) Fazlur, Rahman, <i>Islam</i>, (preveo Nedžad Grabus), "Tugra", Sarajevo, 2005.</p> <p>11) Gulam, Ahmed, <i>The Essence of Islam</i>, preveo na engleski: Muhammad Chaudhry Zafrullah Khan, Islam international Publications Ltd, London, 2004.</p> <p>12) Hasanović, Zuhdija, <i>Percepcije sunneta</i>, CNS i El-Kalem, Sarajevo, 2012.</p> <p>13) Hasanović, Zuhdija, <i>Rad h. Mehmed-ef. Handžića na polju hadiskih znanosti s osvrtom na djelo Izharul-behadža bi šerh Sunen Ibn Madža</i>, Fakultet islamskih nauka i El-Kalem, Sarajevo, 2004.</p> <p>14) Hećimović, Esad, <i>Garibi: mudžahedini u BiH, 1992–1999</i>, Fondacija Sina, Zenica, 2006.</p> <p>15) Jusić, Muhamed, "Islamistički pokreti u XX stoljeću i njihovo prisustvo u Bosni i Hercegovini", Udruženje Ilmijje Islamske zajednice u BiH, Fondacija Konrad Adenauer, Sarajevo, 2011.</p> <p>16) Karčić, Fikret, <i>Društveno-pravni aspekt islamskog reformizma</i>, Islamski teološki fakultet, Sarajevo, 1990.</p> <p>17) Kurdić, Šefik, <i>Studije o hadisu i njegovom izučavanju</i>, Hedef, Zenica, 2018.</p> <p>18) Muhammad, Bahauddin, <i>al-Mustašriqun wa al-hadit al-nabawi</i>, Dār al-nafais, Amman, 1999.</p> <p>19) Redžepagić, Jašar, <i>Tesavvuf na Balkanu</i>, (prijevod na perzijski jezik: Džemšid Muazzemi Godarzi), http://www.nur.org.yu/book/b28.htm.</p> <p>20) Siba'i (al-), Mustafa, <i>Orijentalizam i orijentalisti – za i protiv</i>, (preveo Nezir Halilović), Udruženje građana "Selam", Zenica, 2003.</p> <p>21) Zgodić, Esad, <i>Ka kritici fundamentalizma</i>, Magistrat, Sarajevo, 2002.</p>
--	---

Šifra predmeta:

Naziv predmeta: *Poslanikovo, s.a.v.s., upravljanje ljudskim potencijalima*

Naučna oblast: Islamske nauke (hadiske nauke)

Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+1+1	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast poslanička tradicija (<i>hadis</i>)		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Predmet obrađuje temeljna pitanja iz naučne discipline, prisutna u ekonomiji, ali izuzetno značajno mjesto zauzima i u drugim društvenim, pa i humanističkim naukama. Bavi se svestranim sagledavanjem problematike upravljanja ljudskim potencijalima u organizacijama, kolektivima i institucijama. Ključni cilj svake organizacije je pravovremeno prilagođavanje promjenama i opstanak na tržištu. Osnovni uvjet za to su zaposlenici, u koje treba ulagati puno vremena i truda s obzirom na to da oni izvršavaju neophodne zadatke na putu ka ostvarivanju tog cilja. Organizacija mora brinuti o ljudima, što podrazumijeva, prije svega, planiranje potrebe za njima, preko njihovog angažiranja i optimalnog raspoređivanja, obučavanja, vođenja i motiviranja, pa do njihove zaštite i unapređivanja. Općenito, ljudski potencijali determiniraju uspjeh svakog kolektiva.</p> <p>Budući da je Muhammed, s.a.v.s., bio potpuna ličnost i postizao vrhunske rezultate u svemu onome čime se u svome životu bavio, bit će interesantno istražiti i ukazati na koji je način Božiji Poslanik, s.a.v.s., upravljao ljudskim potencijalima, kako ih je primjećivao, raspoređivao, motivirao i do kakvih rezultata je u svom radu došao. Kako je Poslanik, s.a.v.s., uspio motivirati svoje sljedbenike na način da s punim osjećajem zadovoljstva i sreće žrtvuju svoje živote na putu ostvarenja zajedničkih ciljeva. Posebna pažnja će se obratiti na pitanja vođstva, motivacije, komunikacije, emocionalne inteligencije i usvajanja organizacijske kulture, jer su to temeljni faktori koji kolektivu donose uspjeh.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - upoznati se s temeljnim razlikama između harvardskog modela menadžmenta ljudskih resursa i islamskog upravljanja ljudskim potencijalima te ukazati na temeljne karakteristike i osobenosti Poslanikovog, s.a.v.s., upravljanja ljudskim potencijalima; - nastojati kroz konkretne primjere u djelovanju kolektiva koji primjenjuju Poslanikove, s.a.v.s., instrukcije i preporuke u vezi s upravljanjem ljudskim potencijalima ukazati na prednosti takvog djelovanja nad kolektivima koji primjenjuju druge modele upravljanja ljudskim resursima ili nemaju jasnog i sistematičnog upravljanja ljudskim potencijalima. 		
Ishodi učenja	<p>Po uspješnom završetku ovog predmeta student / studentica će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kritički sagledavati islamsko upravljanje ljudskim potencijalima te ukazati na temeljne karakteristike i osobenosti Poslanikovog, s.a.v.s., upravljanja ljudskim potencijalima; 		

	<p>- kritički propitivati slabosti i mjesta poboljšanja upravljanja ljudskim potencijalima u kolektivima (posebno onima čiji su zaposlenici muslimani) te sugerirati modalitete prevazilaženja uočenih problema.</p>
<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<p><i>Esej – 20%, test – 30%, završni ispit – 50%</i> konačne ocjene. Za prolaznu ocjenu neophodno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p> <p><i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade testa i polaganja završnog ispita.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojam, povijest, cilj i značaj upravljanja ljudskim resursima / potencijalima. 2. Kvalitet, izvrsnost i perfektnost u sunnetu Muhammeda, s.a.v.s. 3. Motivacija kao temeljna karakteristika ULJP. 4. Vođstvo kao temeljna karakteristika ULJP. 5. Emocionalna inteligencija kao temeljna karakteristika ULJP. 6. Komunikacija kao temeljna karakteristika ULJP. 7. Rekapitulacija / Test. 8. Organizaciona kultura djelovanja kao temeljna karakteristika ULJP. 9. Kvalitet zajedničkog djelovanja (utjecaj zaposlenih na donošenje odluka). Značaj tima i timskog rada. 10. Konstantna mogućnost konflikta i uspješno upravljanje konfliktom. 11. Radni resursi. 12. Rezultati dobro osmišljenog koncepta ULJP: posvećenost poslu, kompetentnost, troškovna efektivnost, usaglašenost očekivanja svih zainteresiranih. 13. Sistem plate i nagrađivanja. 14. Evaluacija učenja, kulture ponašanja, komunikacije i rezultata rada – faktor uspješnog djelovanja. 15. Rekapitulacija svih oblasti.
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Bahtijarević-Šiber Fikreta, <i>Menadžment ljudskih potencijala</i>, Golden marketing, Zagreb, 1999. 2) Hamudi Ibrahim Taha i Ejad, Taha Serhan, <i>Usus tenmijetil-mevaridil-bešerijja fi s-sunneti n-nebevijja</i>, http://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=61010 3) Usama Abdulmedžid al-Ani, <i>al-Menzurul-islami li t-tenmija al-bešerijja</i>, Merkezu l-Imarat li d-dirasat ve l-buhusi l-istratidžijja, 2002. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Barry Cushway, <i>Idara al-mevarid al-bešerijja</i>, Dār al-Faruk li n-nešr ve t-tevzi', Kairo, 2006. 2) Đorđević Boljanović Jelena, Pavić Žarko S., <i>Osnove menadžmenta ljudskih resursa</i>, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011. 3) Muhammed K. H., <i>Islamska ekonomska misao</i>, El-Kalem, Sarajevo, 1996.

	<p>4) Muin al-Kuhajf, <i>al-Tenmija al-bešerijja fi zillis-sira al-nebevijja</i>.</p> <p>5) Rajmond N., Hollenbeck J., Gerhart, B., Wright R., <i>Menadžment ljudskih potencijala</i>, Zagreb, MATE, 2006.</p> <p>6) Rekit Hamed Hasan, <i>Islamski pogled na menadžment</i>, (prijevod: Hamid Indžić), Elči Ibrahim-pašina medresa, Travnik, 2004.</p> <p>7) Semah Taha Ahmed al-Gundur, <i>al-Tenmija al-bešerijja fi s-sunna al-nebevijja</i>, 2011, http://library.iugaza.edu.ps/thesis/98877.pdf;</p> <p>8) Vodopija Š., <i>Stručni savjetnik za uspješno organiziranje i vođenje</i>, Naklada Žagar, Rijeka, 2006.</p> <p>9) <i>Vođenje i upravljanje ljudskim resursima</i>, Sarajevo, ECOS – Institut za edukaciju Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine, 2005. http://www.vladix.net/the/mk/OM230-2.pdf;</p> <p>10) https://www.scribd.com/doc/101428121/2/UVOD-U-MENAD%C5%BDMENT-LJUDSKIH-RESURSA.</p> <p>11) file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/US%20-%20Osnove%20menad%C5%BEmenta%20ljudskih%20resursa.pdf. http://e-lib.efst.hr/2013/2103192.pdf.</p> <p>12) http://www.alukah.net/culture/0/36791/.</p> <p>13) http://alwaei.com/topics/view/article.php?sdd=2249&issue=520.</p> <p>14) https://www.islamtoday.net/bohooth/artshow-32-106964.htm.</p> <p>15) http://www.syriannlp.com/book1.htm.</p> <p>16) http://www.mefmo.ba/eucenje/claroline/backends/download.php?url=L1pkcmF2c3R2ZW5pX21lbmFkbWVudC9lUk0ucGRm&cidReset=true&cidReq=SMIMZ.</p> <p>17) http://www.efos.unios.hr/arhiva/dokumenti/1.%20predavanje%20MLJR.pdf.</p> <p>18) https://bib.irb.hr/datoteka/609103.Upravljanje_ljudskim_potencijalima_u_ucecem_poduzecu.pdf.</p>
--	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Fikh muslimanskih manjina</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/ XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 60 Predavanja 30 Vježbe 15 Seminar 15		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast šerijatsko pravo (<i>fikh</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Fikh muslimanskih manjina</i> ima cilj: 1) pružiti iscrpan uvid u metodološko utemeljenje fikha manjina, organizaciju, način rada i dosadašnje rezultate najvažnijih institucija i pojedinaca koji razvijaju ovu disciplinu i 2) osposobiti studente za svestranije sagledavanje i razumijevanje		

	<p>specifičnih problema s kojima se pripadnici muslimanskih manjina suočavaju u nastojanju da praktiraju islam, i to kako u domenu vjerskih obreda (<i>'ibadat</i>), tako i na području društvenih odnosa (<i>mu'amelat</i>).</p>
<p>Tematske jedinice:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncept, predmet i razvoj fikha muslimanskih manjina. 2. Najvažnije institucije koje razvijaju fikh muslimanskih manjina: Evropsko vijeće za fetve i istraživanja i Fikhsko vijeće Sjeverne Amerike. 3. Metodologija fikha muslimanskih manjina. 4. Pravo na iskazivanje vjere u fikhu muslimanskih manjina. 5. Obredi (<i>ibadeti</i>) u fikhu muslimanskih manjina (I). 6. Obredi (<i>ibadeti</i>) u fikhu muslimanskih manjina (II). 7. Fikh muslimanskih manjina i pravo na nošenje mahrame u evropskim zemljama. 8. Brak i porodica u fikhu muslimanskih manjina (I). 9. Brak i porodica u fikhu muslimanskih manjina (II). 10. Halal-ishrana u fikhu muslimanskih manjina. 11. Odnos države, religije i politike u fikhu muslimanskih manjina. 12. Imovinske transakcije u fikhu muslimanskih manjina. 13. Institucionalizacija islama u fikhu muslimanskih manjina. 14. Medicinska pitanja u fikhu muslimanskih manjina. 15. Rekapitulacija svih oblasti.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti će nakon odslušanog i položenog predmeta biti u stanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) objasniti faktore koji su doveli do razvoja fikha muslimanskih manjina u evropskom i, šire, zapadnom kontekstu; b) prepoznati izazove i poteškoće definiranja i primjene islamskih normi u sekularnom okviru evropskih / zapadnih društava i objasniti ih različitim ciljnim grupama; c) diferencirati različite pristupe metodološkom utemeljenju fikha manjina i razumijevanju njegove prirode i pozicije unutar šireg islamskog diskursa; d) vrednovati rezultate rada Evropskog vijeća za fetve i istraživanja, kao i naučnika koji u individualnom kapacitetu doprinose razradi fikha manjina; e) raspravljati o mišljenjima izraženim u fetvama i pravnim raspravama koje čine dio diskursa fikha manjina, a tiču se temeljnih pitanja socijalne, kulturalne i pravne integriranosti muslimana u evropskim društvima; f) prosuđivati o opravdanosti rješenja fikha manjina za specifične

	<p>probleme u domenu vjerskih obreda, porodičnog i imovinskog prava;</p> <p>g) primjenjivati stečeno znanje o fikhu manjina u različitim kontekstima (džamija, islamski centar, islamske institucije, medijski prostor, međureligijski dijalog, nastavak istraživanja itd.).</p>
Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja - prezentacije - diskusije - radionice i dr.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³¹:	<p>Seminarski rad čini 20%, participacija u ostalim oblicima nastave 20%, a ispit 60% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. Na završnom ispitu student mora osvojiti minimalno 30 bodova (50%) da bi položio taj ispit.</p>
Literatura³²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 16. Begović Nedim, <i>Vjerska sloboda i muslimanske manjine u Evropi</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2015. 17. Jusuf al-Karadavi, <i>Fikh muslimanskih manjina: kako biti musliman na Zapadu</i>, (preveo: Bilal Merdan), Libris, Sarajevo, 2004. 18. Taha Džabir al-‘Alwani, <i>Ka fikhu manjina: neka temeljna razmatranja</i>, (preveo: Nedim Begović), El-Kalem i Centar za napredne studije, 2016. 5. Enes Ljevaković, “Fikh muslimanskih manjina: utemeljenje, kontroverze i dileme”, <i>Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu</i>, 2005, br. 10. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Fetve Evropskog vijeća za fetve i istraživanja</i>, preveo i priredio: Enes Ljevaković, Connectum, Sarajevo, 2005. 2. Tarik Ramadan, <i>Biti evropski musliman</i>, Udruženje ilmijje Islamske zajednice u BiH, (preveli: Fikret i Hamida Karčić), Sarajevo, 2002. 3. Tarik Ramadan, <i>Evro-američki muslimani i budućnost islama</i>, (preveli: Ermin Sinanović i dr.), Udruženje ilmijje

³¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

³²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>Islamske zajednice u BiH, Sarajevo, 2007.</p> <p>4. <i>al-Majallat al-'ilmiyya li al-Majlis al-urubbi li al-ifta' wa al-buhuth</i> (časopis Evropskog vijeća za fetve i istraživanja), dostupan na: http://e-cfr.org/new/.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Historija šerijatskog prava: odabrane teme</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/ XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	<p>Ukupan broj sati: 60</p> <p>Predavanja 30 Vježbe 15 Seminar 15</p>		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast šerijatsko pravo (<i>fikh</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Historija šerijatskog prava: odabrane teme</i> ima zadaću:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pružiti iscrpan uvid u odabrane teme iz predmodernog razdoblja islamske pravne historije; osim reevaluacije toka razvoja pravnih škola u islamu, posebna pažnja posvećena je temama pravnog obrazovanja u klasičnoj islamskoj civilizaciji te administriranju šerijatskog prava na kadijskim sudovima; 2) osposobiti studente za svestranije sagledavanje i razumijevanje procesa recepcije evropskih zakona, reduciranja primjene šerijatskog prava na pitanja personalnog statusa i vakufa, te mjesta i uloge šerijatskog prava u savremenim konstelacijama odnosa između države, uleme, sekularnih i islamskih političkih snaga u muslimanskim državama; 3) analizom studija slučaja, uvesti studente u područje istraživanja šerijatske pravne prakse, naime sudskih registara, zbornika fetvi i drugih relevantnih pravnih dokumenata; ona omogućavaju da se studiranje doktrinarnih pravnih tekstova dopuni izučavanjem više lokalnih i prema praksi orijentiranih tekstova. 		
Tematske jedinice:	<p>Modul I: Šerijatsko pravo u predmodernom razdoblju</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Historija pravnog obrazovanja u islamu. 2. Razvoj pravnih škola u islamu. 3. Šerijatsko pravo i društvo. 4. Administriranje šerijatskog prava u osmanskoj državi. 		

	<p>5. Sudovi, parnice i dokazna sredstva na kadijskim sudovima.</p> <p>Modul II: Šerijatsko pravo u razdoblju modernosti</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pravno koloniziranje Indije i jugoistočne Azije. 2. Moderniziranje pravnog sistema osmanske države. 3. Moderniziranje pravnih sistema muslimanskih zemalja sjeverne Afrike. 4. Mjesto šerijatskog prava u modernim nacionalnim muslimanskim državama. 5. Izučavanje fikha u muslimanskom svijetu na početku 21. st. <p>Modul III: Sudska praksa i zbornici fetvi i pravnih slučajeva (nevazil) kao izvori za proučavanje historije šerijatskog prava: studije slučajeva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bračni darovi u ranom islamskom Egiptu. 2. Pravna praksa muslimanskog Endelusa i dalekog Magreba u 12. st. 3. Pravoslavni kršćani kao stranke pred osmanskim šerijatskim sudovima. 4. Razvod braka na inicijativu supruge u presudama egipatskog Vrhovnog suda. 5. Rekapitulacija svih oblasti.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Nakon odslušanog i položenog predmeta studenti će biti u stanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) raspravljati o različitim interpretacijama razvojnog toka pravnih škola u islamu; b) protumačiti ulogu znanstvenog kružoka (<i>halke</i>) i medrese u razvoju islamskog pravnog obrazovanja, te ulogu medrese u konstelaciji odnosa između vladajućih političkih elita, staleža vjerskih učenjaka (uleme) i narodnih masa; c) prosuđivati o glavnim faktorima koji su utjecali na proces recepcije evropskih zakona u zemljama islama tokom 19. i 20. st. i efektima te recepcije na položaj šerijatskog prava; d) diferencirati različite modele ustavnopravnog položaja šerijatskog prava u modernim nacionalnim muslimanskim državama; e) povezati izučavanje doktrinarnih pravnih tekstova sa istraživanjem lokalno orijentirane pravne prakse.

Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja, - prezentacije, - diskusije, - radionice i dr.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³³:	<p>Seminarski rad čini 20%, participacija u nastavi 20%, a ispit 60% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. Na završnom ispitu student mora osvojiti minimalno 30 bodova (50%) da bi položio taj ispit.</p>
Literatura³⁴:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wael B. Hallaq, <i>Shari'a: Theory, Practice, Transformations</i>, Cambridge University Press, 2009. 2. Wael B. Hallaq, <i>The Origins and Evolution of Islamic Law</i>, Cambridge University Press, 2005. 3. Fikret Karčić, <i>Društveno-pravni aspekt islamskog reformizma</i>, Islamski teološki fakultet, Sarajevo, 1990. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fikret Karčić, <i>Historija šerijatskog prava</i>, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2005. 2. Fikret Karčić, <i>Studije o šerijatskom pravu i institucijama</i>, El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2011. 3. Fikret Karčić, <i>Islamske teme i perspektive</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2009. 4. <i>Islamic Law: Theory and Practice</i>, ur. Robert Gleave i Eugenia Kermeli, I. B. Tauris, London – New York, 2001. 5. Yossef Rapoport, "Matrimonial Gifts in Early Islamic Egypt", <i>Islamic Law and Society</i>, Brill, Leiden, vol. 7, br. 1, 2000, str. 1-36. 6. Delfina Serrano, "Legal Practice in an Andalusi-Maghribi Source from the Twelfth Century CE: <i>The Madhāhib al-hukkām fi nawāzil al-ahkām</i>", <i>Islamic law and Society</i>, Brill, Leiden, vol. 7, br. 2, 2000, str. 187–234. 7. Rossitsa Gradeva, "Orthodox Christians in the Kadi Courts: The Practice of the Sofia Sheriat Court, Seventeenth Century", <i>Islamic Law and Society</i>, Brill, Leiden, vol. 4, br. 1, 1997, str. 37–69.

³³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Čl. 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

³⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	8. Immanuel Naveh, “The Tort of Injury and Dissolution of Marriage at the Wife's Initiative in Egyptian <i>Mahkamāt al-Naqd</i> Rulings”, <i>Islamic Law and Society</i> , Brill, Leiden, vol. 9, br. 1, 2002, str. 16–41.
--	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Savremena islamska pravna misao</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni	Ukupan broj sati: 60 Predavanja 30 Vježbe 15 Seminar 15		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast šerijatsko pravo (<i>fikh</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Savremena islamska pravna misao</i> ima cilj:</p> <p>1) upoznati studente s tokovima savremene islamske pravne misli, njezinim razvojem i izazovima s kojima se suočava tokom 20. i početkom 21. stoljeća;</p> <p>2) osposobiti studente da svestranije sagledavaju razvoj savremene islamske pravne misli i njezine praktične implikacije u idžtihadskim rješenjima u oblasti savremene fikhske problematike;</p> <p>3) osposobiti studente za samostalno istraživanje, kritičko propitivanje klasične i savremene šerijatskopravne misli u nastojanju da se ponude adekvatna istraživanja i rješenja sa savremene fikhske probleme, utemeljena na temeljnim izvorima islama, saobrazna duhu vremena i prostora.</p>		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Islamska pravna nauka u okviru “škole <i>islaha</i>”. 2. Utjecaj ideja “škole <i>islaha</i>” na pravnu misao u Bosni i Hercegovini. 3. Savremeni kodifikatorski naponi u oblasti šerijatskog prava: pojam, historija i razvoj. 4. Kodifikatorski naponi Muhammeda Kadri-paše i Senhurija. 5. Islamska pravna misao u drugoj polovini 20. stoljeća. 6. Pravna misao Muhammeda Ebu Zehre. 7. Pravna misao Mustafe Zerke. 8. Pravna misao Muhammeda Se‘ida al-Butija. 		

	<p>9. Tendencije u savremenoj islamskoj pravnoj misli krajem 20. i početkom 21. stoljeća.</p> <p>10. Pravna misao Jusufa al-Karadavija.</p> <p>11. Pravna misao Tahe Džabira al-‘Alwanija.</p> <p>12. Reformističke ideje Tarika Ramadana i Muhammeda Hašima Kemalija.</p> <p>13. Islamska ciljna jurisprudencija (<i>fikh mekasidi</i>): uvodne napomene o pojmu, historiji i razvoju intencionog idžtihada.</p> <p>14. Savremeni intencioni idžtihad (<i>idžtihad mekasidi</i>): Taha ibn ‘Ašur, ‘Allal al-Fasi, Ibn Bejje, Ahmed al-Rejsuni.</p> <p>15. Rekapitulacija svih oblasti.</p>
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Nakon odslušanog i položenog predmeta, studenti će biti u stanju:</p> <p>a) interpretirati sadržinu glavnih ideja reformističkog (<i>islah</i>) pokreta na polju fikha posljednjih decenija 19. i u prvoj polovini 20. st.;</p> <p>b) prosuđivati o utjecaju reformističkog (<i>islah</i>) pokreta na islamsku pravnu misao u Bosni i Hercegovini;</p> <p>c) protumačiti okolnosti u kojima dolazi do procesa kodifikacije pojedinih grana šerijatskog prava te fundamentalne promjene odnosa između šerijatskog prava i države koju je taj proces prouzročio;</p> <p>d) valorizirati doprinose koje su islamskoj pravnoj misli dali istaknuti šerijatski pravници druge polovine 20. st.;</p> <p>e) diferencirati tendencije u savremenoj islamskoj pravnoj misli krajem 19. i početkom 21. st. i objasniti njihova glavna obilježja;</p> <p>f) prepoznati potencijale kojima raspolaže ciljni (<i>mekasidi</i>) idžtihad u iznalaženju rješenja za savremene fikhske probleme.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja, - prezentacije, - diskusije, - radionice i dr.
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³⁵:</p>	<p>Seminarski rad čini 20%, participacija u nastavi 20%, a ispit 60% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. Na završnom ispitu student mora osvojiti minimalno 30 bodova (50%) da bi položio taj ispit.</p>

³⁵Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Literatura³⁶:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karčić Fikret, <i>Društvenopravni aspekt islamskog reformizma</i>, Islamski teološki fakultet, Sarajevo, 1990. 2. Džasir Avde, <i>Intencije šerijata kao filozofija islamskog prava: sistemski pristup</i>, (preveo: Nedim Begović), El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2012. 3. Ahmed al-Rejsuni, <i>Ciljevi šerijata (al-Šātibijeva teorija)</i>, (preveo: Enes Ljevaković), El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2009. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fikret Karčić, <i>Studije o šerijatskom pravu i institucijama</i>, El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2011. 2. Tarik Ramadan, <i>Biti evropski musliman</i>, Udruženje ilmijje Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2002. 3. Tarik Ramadan, <i>Radikalna reforma: Islamska etika i oslobođenje</i>, prijevod: Azra Mulović, CNS i El-Kalem, Sarajevo, 2011. 4. Mustafa al-Zerka, <i>al-Medhalu l-fikhijju l-'amm</i>, Dār al-kalem, Damask, 1998. 5. Taha Džabir al-'Alwani, <i>Idžtihad</i>, El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2008. 6. Osman Kozlić, <i>Pravna misao 'Allala al-Fasija</i>, neobjavljena doktorska disertacija odbranjena na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu. 7. <i>Ustanova fetve u globaliziranom svijetu</i>, (prijevod: Osman Kozlić i dr.), Centar za dijalog "Vesatijja", Sarajevo, 2013. 8. Muddathir 'Abd al-Rahim, <i>Ljudska prava u islamskoj tradiciji</i>, El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2013. 9. Muhammed Fethi al-Durejni, <i>Buhus mukarene fi l-fikhi l-islamijji ve usulih</i>, Bejrut, 1994.
---------------------------------	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Šerijatsko personalno pravo u savremenim muslimanskim zemljama</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/ XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 60	
		Predavanja 30	
		Vježbe 15	

³⁶Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Seminar 15	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast šerijatsko pravo (<i>fikh</i>)
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Šerijatsko personalno pravo u savremenim muslimanskim zemljama</i> ima cilj:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pružiti iscrpnu analizu personalnog prava muslimanskih zemalja na primjeru Egipta, Sirije, Palestine, Maroka i Malezije; 2) osposobiti studente za svestranije sagledavanje, razumijevanje i analiziranje pravnih promjena na području šerijatskog personalnog prava u savremenim muslimanskim državama; 3) motivirati studente da kroz svoje seminarske i druge istraživačke radove, kao i doktorske disertacije pristupe proučavanju i analiziranju personalnog zakonodavstva i sudske prakse muslimanskih zemalja koje nisu uvrštene među studije slučajeva u silabusu ovog predmeta.
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Šerijatsko personalno pravo u Egiptu. 2. Šerijatsko personalno pravo u Egiptu. 3. Šerijatsko personalno pravo u Egiptu. 4. Šerijatsko personalno pravo u Siriji. 5. Šerijatsko personalno pravo u Siriji. 6. Šerijatsko personalno pravo u Siriji. 7. Šerijatsko personalno pravo u Palestini. 8. Šerijatsko personalno pravo u Palestini. 9. Šerijatsko personalno pravo u Palestini. 10. Šerijatsko personalno pravo u Maroku. 11. Šerijatsko personalno pravo u Maroku. 12. Šerijatsko personalno pravo u Maroku. 13. Šerijatsko personalno pravo u Maleziji. 14. Šerijatsko personalno pravo u Maleziji. 15. Rekapitulacija svih oblasti.
Ishodi učenja:	<p>Studenti će, nakon odslušanog i položenog predmeta, biti u stanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) protumačiti ciljeve reforme personalnog prava u savremenim muslimanskim zemljama; b) analizirati glavna područja personalnog prava odabranih muslimanskih zemalja (Egipat, Sirija, Palestina, Maroko i Malezija) koja su bila predmetom pravnih modifikacija u nacionalnim kodifikacijama u 20. i početkom 21. st.;

	<p>c) usporediti domete reformskih procesa na polju personalnog prava u savremenim muslimanskim državama;</p> <p>d) diskutirati o utjecaju različitih socijalnih aktera (političke partije, ulema, vjerske institucije, nevladine organizacije i dr.) na proces reforme savremenih muslimanskih porodičnih zakona.</p>
Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja, - prezentacije, - diskusije, - radionice i dr.
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³⁷:	<p>Seminarski rad čini 40%, participacija u nastavi 20%, a ispit 40% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. Na završnom ispitu student mora osvojiti minimalno 20 bodova (50%) da bi položio taj ispit.</p>
Literatura³⁸:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Islamic Family Law in a Changing World: A Global Resource Book</i>, ur. Abdullahi A. al-Na'im, Zed Books Ltd., London – New York, 2002. 2. 'Abdurrahman al-Sabuni, <i>Šerhu Kanuni l-ahvali š-šahsijjeti s-surijje</i>, Džami'atu Dimešk, Damask, 2003–2004, 1. i 2. dio. 3. <i>Women's Rights & Islamic Family Law: Perspectives on Reform</i>, ur. Lynn Welchman, Zed Books Ltd, London – New York, 2004. 4. Ziba Mir-Hosseini, Kari Vogt, Lena Larsen i Christian Moe (ur.), <i>Spol i ravnopravnost u muslimanskom porodičnom pravu: Pravda i etika u islamskoj pravnoj tradiciji</i>, Centar za napredne studije, Sarajevo, 2020. 5. Lama Abu-Odeh, "Modernizing Muslim Family Law: The Case of Egypt", <i>Vanderbilt Journal of Transnational Law</i>, vol. 37, 2004, dostupno na: http://scholarship.law.georgetown.edu/facpub/38 (članak). 6. Lynn Welchman, "In the Interim: Civil Society, the <i>Shar' i</i> Judiciary and Palestinian Personal Status Law in the Transitional Period", <i>Islamic Law and Society</i>, vol. 10, br. 1, str. 34–69. (članak). 7. John Hursh, "Advancing Women's Rights Through Islamic Law: The Example of Morocco", <i>Berkeley Journal of Gender, Law & Justice</i>, dostupno na: http://genderlawjustice.berkeley.edu/wp-content/uploads/2010/10/Advancing-Womens-Rights-Through-Islamic-Law-The-Example-of-Morocco.pdf (članak).

³⁷ Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

³⁸ Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

8. Zanariah Noor, "Gender Justice and Islamic Family Law Reform in Malaysia", *Kajian Malaysia*, vol. XXV, br. 2, decembar 2007, dostupno na:

https://law.nus.edu.sg/asli/2nd_asli_conf/pdf/nora2005_01.pdf (članak).

Dopunska:

1. 'Abdulfettah Muhammed, *al-Islamu ve l-usre: dirase mukarene fi dav'i l-mezahibi l-fikhijje ve kavanini l-ahvali š-šahsijje*, 1. i 2. dio.

2. *Kanunu l-ahvali š-šahsijje li l-muslimin ve l-kararatu l-munefizze li ahkamih i ve ba'du ahkami l-Mahkemeti d-dusturijjeti l-'ulja s-sadire bi še'nihi*, 3. izdanje, ur. Fatima al-Zehra' 'Abbas Ahmed i Muhammed Rešad 'Abdulvehhab, Vizaretu t-tidžare ve s-sina'a, 2007.

3. *Medžmu'atu kavanini l-ahvali š-šahsijje ve kavanini Mahkemeti l-usre*, 2. izdanje, prir. Muhammed 'Abdullatif.

4. Esther van Eijk, "Pluralistic Family Law in Syria: Blane or Blessing?", *Electronic Journal of Islamic and Middle Eastern Law*, vol. 2, 2014, dostupno na: http://www.zora.uzh.ch/97039/1/VanEjkEsther_Final.pdf

5. Nahda Shehada, "Debating Islamic family law in Palestine: Citizenship, Gender and 'Islamic' Idioms", dostupno na: file:///C:/Users/User/Downloads/Metis_174383.pdf.

6. Moussa Abou Ramadan, "Divorce Reform in the Shari'a Court of Appeals in Israel (1992–2003)", *Islamic Law and Society*, vol. 13, br. 2, str. 242–274.

7. *The Moroccan Family Code (Moudawana) of February 5, 2004*, dostupno na:

<http://www.hrea.org/programs/gender-equality-and-womens-empowerment/moudawana/>.

8. Ann M. Eisenberg, "Law on the Books vs. Law in Action: Under-Enforcement of Morocco's Reformed 2004 Family Law, the *Moudawana*", *Cornell International Law Journal*, vol. 44, dostupno na:

<http://www.lawschool.cornell.edu/research/ilj/upload/eisenberg-final.pdf>.

9. Fatima Harrak, "The history and Significance of the New Moroccan Family Code", Institute for the Study of Islamic Thought in Africa (ISITA), mart 2009.

dostupno na: http://buffett.northwestern.edu/documents/working-papers/ISITA_09-002_Harrak.pdf.

10. Muslihah Hasbullah i Najibah Mohd Zin, "Historical Developments of Financial Rights after Divorce in the Malaysian Islamic Family Law", *Asian Culture and History*, vol. 1, br. 2, juli 2009, dostupno na:

<http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ach/article/viewFile/3081/2849>.

11. Noor Aziah Mohd Awal, "Legal Impediments towards the Unification of Islamic Family Law in Malaysia", dostupno na:

<http://www.law2.byu.edu/isfl/saltlakeconference/papers/isflpdfs/Awal.pdf>.

	<p>12. Farid S. Shuaib, “The Islamic Legal System in Malaysia”, Pacific Rim Law & Policy Journal, vol. 21, br. 1, dostupno na: https://digital.law.washington.edu/dspace-law/bitstream/handle/1773.1/1094/21PRPLJ085.pdf?sequence=1.</p> <p>13. <i>Islamic Family Law (Federal Territories) Act 1984 Incorporating all amendments up to 1 January 2006</i>, The Commissioner of Law Revision, Malaysia in collaboration with Percetakan Nasional Malaysia BHD, dostupno na: http://www.agc.gov.my/Akta/Vol.%207/Act%20303.pdf.</p> <p>14. Aayesha Rafiq, “Child Custody in Classical Islamic Law and Laws of Contemporary Muslim World (An Analysis)”, International Journal of Humanities and Social Sciences, vol. 4, br. 5, mart 2014., dostupno na: http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_4_No_5_March_2014/29.pdf.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Usuli l-fikh: odabrane teme</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/ XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 60 Predavanja 30 Vježbe 15 Seminar 15		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast šerijatsko pravo (<i>fikh</i>)		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Usuli l-fikh: odabrane teme</i> ima cilj:</p> <p>1) pružiti iscrpan uvid u pet odabranih tematskih cjelina iz metodologije šerijatskog prava (<i>usuli l-fikh</i>): koncept nužde (<i>darura</i>), mišljenja ashaba (<i>aqwalu s-sahabe</i>) kao izvor prava, razilaženje i pluralizam u fikhu (<i>ihtilaf</i>), idžtihad i fetva u globaliziranom svijetu s posebnim osvrtom na fenomen njihove kolektivizacije te koncepcije i područja obnove <i>usuli l-fikha</i> (<i>tedždidu usuli l-fikh</i>);</p> <p>2) osposobiti studente za svestranije sagledavanje, razumijevanje i kritičko propitivanje savremene islamske misli u oblasti metodologije šerijatskog prava (<i>usuli l-fikh</i>).</p>		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> Koncept nužde (<i>darura</i>) i njegova uloga u savremenoj islamskoj jurisprudenciji. Koncept nužde (<i>darura</i>) i njegova uloga u savremenoj 		

	<p>islamskoj jurisprudenciji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Koncept nužde (<i>darura</i>) i njegova uloga u savremenoj islamskoj jurisprudenciji. 4. Mišljenja ashaba (<i>aqwalu s-sahabe</i>) kao izvor šerijatskog prava. 5. Mišljenja ashaba (<i>aqwalu s-sahabe</i>) kao izvor šerijatskog prava. 6. Mišljenja ashaba (<i>aqwalu s-sahabe</i>) kao izvor šerijatskog prava. 7. Razilaženje (<i>ihtilaf</i>) u fikhu. 8. Razilaženje (<i>ihtilaf</i>) u fikhu. 9. Razilaženje (<i>ihtilaf</i>) u fikhu. 10. Idžtihad i fetva u globaliziranom svijetu. Kolektivizacija idžtihada i fetve. 11. Idžtihad i fetva u globaliziranom svijetu. Kolektivizacija idžtihada i fetve. 12. Idžtihad i fetva u globaliziranom svijetu. Kolektivizacija idžtihada i fetve. 13. Konceptije i područja obnove usuli l-fikha (<i>tedždidu usuli l-fikh</i>). 14. Konceptije i područja obnove usuli l-fikha (<i>tedždidu usuli l-fikh</i>). 15. Rekapitulacija svih oblasti.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Student će biti u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavi temeljna znanja o prirodi i konceptu nužde (<i>darura</i>), mišljenju ashaba (<i>aqwalu s-sahabe</i>) kao izvoru prava; - analizira savremena nastojanja obnove (<i>tedždid</i>) usuli fikha te da klasificira polja njegove obnove; - razumije i kritički propituje razilaženje i pluralizam u islamskoj jurisprudenciji; - definiše savremene metode i oblike idžtihada, donošenja rezolucija, preporuka, fetvi i rješenja. <p>Student će steći vještine koje mu omogućavaju da prepozna savremena kretanja islamske misli u oblasti metodologije šerijatskog prava.</p> <p>Student će steći sposobnost da definira specifičnosti savremenog načina tumačenja šerijatsko-pravnih pitanja.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja, - prezentacije, - diskusije.

<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene³⁹:</p>	<p>Seminarski rad čini 20%, participacija u nastavi 20%, a ispit 60% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja. Na završnom ispitu student mora osvojiti minimalno 30 bodova (50%) da bi položio taj ispit.</p>
<p>Literatura⁴⁰:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Muhammed ibn Husejn al-Džizani, “Hakikatu d-darureti š-šer’ijje”, <i>Medželletu l-buhusi l-fikhijjeti l-mu’asire</i>, godina XVIII, br. 70, mart–maj 2006, str. 86–130. 2. Nedim Begović, “Afirmacija koncepta <i>darure</i> u suvremenoj islamskoj jurisprudenciji”, <i>Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka</i>, Sarajevo, br. 10, 2005, str. 191–208. 3. ‘Ali Džum‘a, <i>Kavlu s-sahabijji ‘inde l-usulijjin</i>, Dār al-risale, Kairo, 2004. 4. Nedim Begović, “Kolektivni idžtihad”, <i>Takvim za 2010</i>, Rijaset Islamske zajednice u BiH, Sarajevo, 2009, str. 67–80. 5. Muhammed al-Dusuki, “Nahve menhedžin džededin li diraseti usuli l-fikh”, <i>Islamijjetu l-ma’rife</i>, Međunarodni institut za islamsku misao u Maleziji, godina I, br. 3, januar 1996, str. 111–148. 6. Galije Buhde, “Medžalatu tedždidi ‘ilmi usuli l-fikh”, <i>al-Muslimu l-mu’asir</i>, Džem’ijjetu l-muslimi l-mu’asir, godina XXX, br. 118, oktobar–decembar 2005, str. 21–54. 7. Senad Ćeman, <i>Načelo nužnosti i njegova primjena u savremenim fikhskim pitanjima</i>, (neobjavljena doktorska disertacija odbranjena 17. 5. 2017. god. na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu). 8. Ahmed Hatunić, <i>Fikh Evropskog vijeća za fetve i istraživanje u oblasti porodičnih odnosa</i>, (neobjavljena doktorska disertacija odbranjena 5. 2. 2020. god. na Fakultetu islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu). <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Džasir Avde, <i>Ciljevi Šerijata kao filozofija islamskog prava: sistemski pristup</i>, (prevod: Nedim Begović), El-Kalem i CNS, Sarajevo, 2012, str. 160–184. 2. Aznan Hasan, “An Introduction to Collective Ijtihad (<i>Ijtihad</i>

³⁹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴⁰Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p><i>Jamà`i): Concept and Applications</i>”, <i>American Journal of Islamic Social Sciences</i>, International Institute of Islamic Thought, Herndon, vol. XX, br. 2, proljeće 2003, str. 26–49.</p> <p>3. ‘Abdulmedžid al-Susuh al-Šerefi, <i>al-Idžtihadu l-džema`ijju fi t-tešri`i l-islamijj</i>, Ministarstvo vakufa i islamskih poslova, Katar, 1998.</p> <p>4. Ša‘ban Muhammed Isma‘il, <i>al-Idžtihadu l-džema`ijj ve devru l-medžami`i l-fikhijeti fi tatbikiha</i>, Dār al-beša‘iri l-islamijje i Dār al-sabuni, Bejrut, 1998.</p> <p>5. Muhammed al-Habib al-Merzuki i Muhammed Se‘id Ramadan al-Buti, <i>Iškalijjetu tedždidi usuli l-fikh</i>, Dār al-fikri l-mu‘asir, Bejrut, Dār al-fikr, Damask, 2006.</p> <p>6. Wael Hallaq, <i>Shari‘a: Theory, Practice, Transformations</i>, Cambridge University Press, 2009, str. 473–542.</p> <p>7. Tarik Ramadan, <i>Radikalna reforma: Islamska etika i oslobođenje</i>, (prijevod: Azra Mulović), CNS i El-Kalem, Sarajevo, 2011.</p> <p>8. <i>Ustanova fetve u globaliziranom svijetu</i>, (prijevod: Osman Kozlić i dr.), Centar za dijalog “Vesatijja”, Sarajevo, 2013.</p> <p>9. Mohammad Hashim Kamali, <i>Principi islamske jurisprudencije</i>, (preveo: Nedim Begović), Centar za napredne studije, Sarajevo, 2017.</p>
--	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Ibn Rušd i kritika religije</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast islamska filozofija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Ibn Rušd i kritika religije</i> ima cilj ispitivanje raznovrsnih odnosa i uzajamnih utjecaja između filozofije i religije s naročitim naglaskom na uvjetovane promjene ovih odnosa i utjecaja s obzirom na sve specifičnosti islamske religije i Božije objave u odnosu na jevrejstvo i kršćanstvo; univerzalizacija filozofskog i naučnog pogleda na svijet koji proizlazi iz filozofije Ibn Rušda s obzirom na njegov utjecaj na		

	<p>nastanak i razvoj novovjekovno evropske renesansno-humanističke filozofske misli.</p>
<p>Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prva kritika kritike filozofije kao teologije u epohi religije, odnos religije i filozofije, osobnost filozofske argumentacije i teološkog i filozofskog mišljenja. 2. Teorija spoznaje raznolikih religioznih vjerovanja i uvjerenja, vjersko iskustvo i postojanje Boga. 3. Argumenti koji se tiču postojanja Boga, deduktivni, abduktivni i induktivni. Tradicionalni argumenti za postojanje Boga. 4. Postojanje Boga; ontološki, kosmološki, teleološki, argument brige i dovoljnog razloga. 5. Odnos filozofskog skepticizma, naturalizma i religioznih vjerovanja u staroj Grčkoj i njihovo prevazilaženje kod Farabija i Ibn Sine, a naspram Gazalija. 6. Kritika Gazalija kao teologa ešarijevskog tipa, a ne filozofa, izvrsnost i reafirmacija Aristotela i njegove filozofije, afirmacija islamskih filozofa, a posebno Farabija i Ibn Sine, a naspram Gazalija. 7. Dvadeset rasprava o nesuvislosti Gazalija i njegove kelamsko-mističke misli (<i>Tahafut al-falasife</i>) a posebno o tri rasprave: vječnosti svijeta, Božijem znanju univerzalija i partikularija i vječnosti duše. 8. Pogubnost iluminacionističke filozofije ili islamske mistike, tesavvufa. Filozofski problemi koji se odnose na Božija lijepa imena i attribute i nesuvislost klasičnog teizma. 9. Kauzalitet i okazionalno kod helenistički inspirisanih muslimanskih filozofa. 10. Kauzalitet kod Ibn Rušda. 11. Istina: prirodna religija i objavljena religija i njihov međusobni odnos. 12. Odnos prema drugim religijama, jevrejstvu i kršćanstvu. 13. Sukobi mišljenja u svjetlu filozofskog uma i Božije objave. Tradicionalna metafizika i njena moderna interpretacija, I. Matkur, M. A. Iraki, A. Bedevi, Z. Hudeiri, O. Emin, M. A. Džabiri. 14. Nova literatura i studije oko oživljavanja Ibn Rušda u savremenosti. 15. Značajne biografije i bibliografije radova i studija, nove interpretacije, doprinosi i utjecaji. 16. Rekapitulacija i kritika.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti stječu uvide u filozofsku misao Ibn Rušda / Averoesa i njegovu kritiku Gazalijeve kritike filozofije. Istovremeno ova kritika pojavljuje se i kao jedna od prvih, ako ne i prva, kritika religije sa pozicija i filozofije i religije u povijesti filozofije i</p>

	<p>objavljenih religija u cjelini.</p> <p>Studenti će moći predstaviti temeljne metodološke probleme Ibn Ruždove filozofije i njegove kritike Gazalija i povijesne religije uopće, kao i same postupke i shvatanja elemenata prve kritike religije sa pozicija filozofije.</p> <p>Kritički će analizirati svih dvadeset rasprava kao odgovora na Gazalijevu kritiku filozofije ali i samog Gazalija. Bit će u stanju razlikovati ključne probleme i pitanja islamske filozofije ovog razdoblja u odnosu na jevrejsku i kršćansku filozofiju zrelog srednjovjekovlja.</p> <p>Studenti će uočavati i diferencirati polazišta i stavove, uzroke i posljedice muslimanskih mislilaca i filozofa ovog historijskog razdoblja.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 časa predavanja, 1 čas vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁴¹:	Esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura⁴²:	<p>Obavezna: Opća obavezna literatura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Averroes, <i>Nesuvislost nesuvislosti</i>, prijevod, predgovor i bilješke, D. Bučan, Zagreb, 1988. 2. Ibn Ružd, “Odlučna rasprava, određivanje prirode povezanosti između vjerozakona (šeriata) i filozofije”, <i>Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u BiH</i>, Sarajevo, 2001, broj 1–2. 3. Bučan, D., <i>al-Gazali i Ibn Ružd</i>, Zagreb, 1991. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Antun, F., <i>Ibn Ružd wa falsafatuhu</i>, al-Iskandariyya, 1903. 2. Muller, M. J., <i>Philosophie und Theologie von Averroes</i>, VVeinheim, 1991. 3. Qasim, M., <i>Ibn Ružd wa falsafatuhu al-diniyya</i>, al-Qahira, 1964. 4. Sušić, H., Dva koncepta političke filozofije, Ibn Ružd i Ibn Haldun u: <i>Prilozi za orijentalnu filologiju</i>, XXIV, 1974,133–139. 5. Aristotel, <i>Metafizika</i>, Beograd, 1971.

⁴¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Gazalijeva kritika filozofije</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska filozofija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Doktorandi će biti detaljno upoznati s prvom teološkom kritikom filozofije u epohi religije i načinima sa kojima se u klasičnoj filozofiji islama kod Gazalija opravdava ili osporava klasični teizam, ateizam ili agnosticizam grčkog ili judejsko-kršćanskog tipa uz kritičko preispitivanje i evaluaciju mišljenja prvih muslimanskih filozofa. Povrh toga detaljan problematski pristup Gazaliju omogućit će sagledavanje islamske klasične misli, kritičko-religijskog karaktera u kontekstima srednjovjekovne, ali i moderne opće filozofije i njene vezanosti za Gazalijevu misao, i filozofsku, i teološku, i derviško-sufijsku.		
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odnos filozofije i religije, osobenost religiozne argumentacije i filozofskog i teološkog mišljenja. 2. Teorija spoznaje raznolikih religioznih vjerovanja i uvjerenja, vjersko iskustvo i postojanje Boga. 3. Argumenti koji se tiču postojanja Boga, deduktivni i induktivni. Tradicionalni argumenti za postojanje Boga, ontološki, kosmološki, teleološki. 4. Odnos skepse, naturalizma i religioznih vjerovanja u staroj Grčkoj i njihovo prevazilaženja kod Farabija i Ibn Sine. 5. Kritika grčkih filozofa, a posebno Aristotela, kritika islamskih filozofa, a posebno Farabija i Ibn Sine. 6. Dvadeset rasprava o nesuvislosti velikih filozofa (<i>Tahafut al-falasife</i>), a posebno tri rasprave: vječnost svijeta, Božije znanje univerzalija i partikularija i vječnost duše. 7. Značaj iluminacionističke filozofije ili islamske mistike, tesavvufa. 8. Filozofski problemi koji se odnose na Božija lijepa imena i attribute i suvislost teizma. 9. Sukobi mišljenja u svjetlu filozofskog uma i Božije objave. 		

	<p>10. Tradicionalna metafizika i njena moderna interpretacija, S. Dunja, A. H. Mahmud, A. W. Taftazani, J. Kardavi, H. Hanefi, M. A. Iraki.</p> <p>11. Dometi Gazalijeve kritike tradicionalne filozofije.</p> <p>12. Biografije i bibliografije Gazalija.</p> <p>13. Uža i šira literatura i istraživački radovi oko Gazalija i njegove kritike filozofije danas.</p>
Ishodi učenja:	<p>Studenti stječu uvide u odnos filozofije i religije, osobenost religiozne argumentacije i filozofskog i teološkog mišljenja.</p> <p>U mogućnosti su da kritički analiziraju polazišta i stavove Gazalija u odnosu na filozofe grčko-helenističke orijentacije, te kasnije akademske oglede i rasprave s obzirom na otpore Gazaliju koji će uslijediti od strane nekih drugih filozofa, Ibn Rušda naprimjer.</p> <p>Studenti će uočavati i kritički razlikovati svih dvadeset rasprava, a i neke druge koje će uslijediti od strane Gazalija spram filozofa, Farabija i Ibn Sine prije svega.</p> <p>Studenti će razlikovati najvažnije probleme kada je u pitanju odnos filozofije i religije i biti u stanju objasniti njihove glavne uzroke koje ovdje izražava Gazali, ali i islamska filozofija ovog doba.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 čas vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁴³:	Esej 20%, test 30% , a završni ispit 50% ocjene. Prolazna ocjena zahtijeva ispunjenje svih elemenata kontinuirane provjere znanja.
Literatura⁴⁴:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. al-Gazali, <i>Nesuvistlost filozofa</i>, prijevod, predgovor i bilješke, D. Bučan, Zagreb, 1993. 2. Gazali, <i>Izbavljenje od zabluda</i>, prijevod i bilješke H. Neimarlija, Sarajevo, 1408–1989. 3. Algazel, <i>Tahafot al-falasifat</i>, Texte arabe etabli et accompagne d'un sommaire latin et d'index par Maurice Bouyges, S. J., al-Matba‘a al-katulikiyya, Beirut, 1927. (U izdanju od 1962. god. ovom djelu je pridodan poseban predgovor M. Fahriya, profesora Američkog univerziteta u Bejrutu.).

⁴³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Klasična islamska filozofija</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XIII	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad Laboratorijske vježbe Praksa	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska filozofija.		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Klasična islamska filozofija</i> ima cilj da doktoranda upozna s pitanjima i problemima s kojima se bavi klasična islamska filozofija i suštinskim sličnostima i razlikama ove filozofije u odnosu na kako opću tako i posebne filozofije, kao što su grčka, jevrejska, kršćanska, indijska, kineska i druge.		
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opća i posebna upoznavanja sa istorijskim počecima, nastankom i razvojem islamske filozofije, imenovanja iste. 2. Odnos spram opće filozofije, filozofska terminologija, osnovni pravci mišljenja, glavni predstavnici i protagonisti islamske filozofije (Farabi, Ibn Sina, Gazali, Ibn Rušd, Ibn Haldun). 3. Temeljna pitanja i problemi, jezik i literatura, međusobni odnosi i utjecaji islamske doktrine, klasične teologije islama (mutezilije, ešarije), antičke grčke filozofije (Platon, Aristotel, Plotin) i rane judeo-kršćanske skolastike (Majmonides, Akvinski). 4. Značaj rane islamske filozofije (<i>kelam</i>) za srednjovjekovnu filozofiju i filozofiju uopće, a posebno za evropsko novovjekovlje, humanizam, renesansu, reformaciju. 5. Istraživanja bogatstva islamskog filozofsko-teološkog naslijeđa i njegove nove reaktualizacije u savremenim filozofskim interpretacijama (M. M. Šarif). 6. Značaj i uloga ove misli u općem filozofskom i ljudskom razvoju, razvoj i proučavanja srednjovjekovnih filozofskih, teoloških, ontoloških, gnoseoloških politoloških, državnih, antropoloških, psiholoških, 		

	<p>mističkih, jezičkih i drugih pitanja i problema klasične islamske misli i kulture, srednovjekovnog svijeta filozofije, a posebno islamskog.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Veliki i istaknuti filozofi i mislioci istočne i zapadne islamske skolastike, arapska i indo-pakistanska inspiracija. 8. Rani islamski filozofi na Istoku (Kindi, Farabi, Ibn Sina, Čista braća, Ibn Miskavejh, Gazali). 9. Islamski filozofi u Andalusu (Ibn Masara, Ibn Badža, Ibn Tufejl, Ibn Rušd, Ibn Sebin, Ibn Haldun). 10. Utjecaji Ibn Rušda i Ibn Halduna na transformaciju tradicionalne filozofije, utjecaji na evropsko-mediteransku filozofsko-humanističku misao i evropsko novovjekovlje. 11. Novije interpretacije klasične islamske filozofije u radovima i kritičkim studijama kao što su djela I. Matkura, S. H. Nasra, H. Corbina, A. Smajlovića, H. Sušića, i savremena sagledavanja tradicionalnih pitanja i problema islamske filozofije u svijetu i kod nas. 12. Savremena islamska filozofija između tradicije i modernizma, panislamizam, panarabizam, neosmanizam, mladomuslimanstvo, odnosi nacija – država – religija – filozofija, Hasan Hanefi, Muhamed Arkun, Muhamed Abid Džabiri, Alija Izetbegović, Muhamed Filipović, Sulejman Grozdanić, Kasim Prohić. 13. Moderni književnici arapskog, turskog, iranskog, balkanskog, evropskog podneblja, pjesnici, pozorište, film, muzika, filozofski časopisi i izdavaštvo. 14. Značajna djela i projekti iz islamskog filozofskog naslijeđa i njihova prezentacija danas, prevođenja. 15. Rekapitulacija prethodnog.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti stječu temeljna znanja o duhu vremena i pojavi islamske filozofije unutar povijesti filozofije kao takve, a kao posebne discipline i nauke u okvirima opće filozofije. Oni usvajaju znanja posebnog orijentalno religioznog pogleda na ljudska znanja preko ove specifične filozofsko teološke orijentacije ljudske misli u čijem centru leži pojam svetog teksta, ali i tekstovi stare grčke filozofije.</p> <p>Studenti su u mogućnosti da predstavljaju ključne metodološke probleme, pitanja, postupke i uvide u islamsku filozofiju, ali i u filozofiju uopće.</p> <p>Bit će u mogućnosti da analiziraju i sagledavaju raznolike teorijske postavke i poglede istaknutih muslimanskih filozofa od al-Kindija i Farabija pa preko Ibn Rušda i Ibn Halduna do</p>

	<p>Afganija, Ikbala do R. Garodija, M. A. Džabirija, M. A. Irakija, Ibrahima Matkura i drugih.</p> <p>Bit će, također, u mogućnosti kritički sagledavati filozofska djela, polemike i rasprave koje su nastajale na širem balkanskom i bosanskohercegovačkom društvu, a vezane su za islamsku filozofiju ili iz nje proizlaze.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁴⁵:	Esej čini 20%, test 30%, a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu potrebno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura⁴⁶:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sharif, M. M., <i>Historija islamske filozofije</i>, I i II, August Cesarec, Zagreb, 1988. 2) Koplston, F., <i>Srednjovjekovna filozofija</i>, (Islamska filozofija), Beograd, 1987. 3) Corbin, H., <i>Historija islamske filozofije</i> I i II, Veselin Masleša (Logos), Sarajevo, 1987. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Smajlović, A., <i>Filozofija orijentalistike</i>, Sarajevo, 2012. 2) Ljubović, A., “Širenje arapsko-islamske filozofije u našim krajevima”, POF, 41, 1991, Sarajevo, 310–328. 3) Bučan, D., <i>Poimanje arabizma, povijesna dinamika jedne duhovnosti</i>, Zagreb, 1980. 4) Fahry, M., <i>A History of Islamic Philosophy</i>, London, 1983. 5) Matkur, B. I., <i>Fi al-falsafa al-islamiyya, manhag wa tatbiquhu</i>, Dār al-ma‘arif, al-Qahira, 1983.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Država i društvo kod Ibn Halduna</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 45 Predavanja 2 Vježbe 1 Seminar Terenski rad		

⁴⁵Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴⁶Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	Laboratorijske vježbe Praksa
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast islamska filozofija
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Država i društvo kod Ibn Halduna</i> ima cilj pripremiti kandidata za oblast teorije države i društva kod Ibn Halduna uz prethodne kraće uvide u historiju nastanka države i društva i njihovog tretiranja prije Ibn Halduna kako bi se vidjela jasna razlika između tradicionalnih znanja i pristupa državi i Ibn Haldunovog velikog otkrića nove nauke, nauke o društvu.
Tematske jedinice: <i>(po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Razmatranja temeljnih poglavlja Prolegomene / Mukadime. 2. Ljudsko društvo, nomadi, plemena, varvari, dinastije, hilafet, država i vlast, civilna građanska društva, zanati i umjetničke vještine, stjecanje dohotka i viška vrijednosti, nauke, znanja i vještine, nastanak i propadanje gradova. 3. Dvije vrste društva, <i>umran bedevi</i> i <i>umran hadari</i>, kritika i odbacivanje tradicionalne metafizike i filozofije kao i tradicionalne teologije / kelama. 4. Racionalne nauke su prirodene čovjeku kao biću mišljenja, one ne pripadaju ni jednom narodu posebno i tu se ističu logika, fizika, metafizika. 5. Bitne kategorije i termini: <i>Umran</i> / društvo, <i>asabija</i> / društvena solidarnost, ideja pravde i dobre vladavine, mač i pero kao kategorije racionalističkog realizma. 6. Društvo je organizam poput prirodnog organizma (biologizam), a historija je napredak i razvoj koji se ostvaruje kroz sukob i konfrontaciju raznolikih kultura i civilizacija. 7. Učenja, hereze i pobune sjevernoafričkih naroda, Berberi. 8. Kritika modernizirajućih čitanja Mukadime i Ibn Haldunova djela kao teorija biologizma, evolucionizma, marksizma, a insistiranje na općoj novootkrivenoj nauci o društvu – sociologiji (A. Tojnbi i O. Špengler). 9. Položaj filozofije, metafizike, filozofije kod Ibn Halduna. 10. Originalnost i aktualnost Ibn Haldunova djela. 11. Država i društvo do Ibn Halduna i nakon njega. 12. Noviji pristupi Ibn Haldunu, H. Hanefi, Akkad, J. Huvejdi, J. Kerem, D. Bučan, H. Sušić. 13. Evropski pristup Ibn Haldunu. 14. Značaj Ibn Halduna za savremenu arapsku i evropsku misao. 15. Rekapitulacija prethodnih izlaganja.

Ishodi učenja:	<p>Studenti stječu uvide u same osnove nastanka i pojave nauke o društvu, prve sociologije, usvajaju temeljna znanja o zakonitosti društvenog razvoja, nastanka, rasta i pada svake pojedine kulture i civilizacije sve do posebnosti modernog doba i značaja Ibn Halduna i njegovog naučnog pogleda na ljudsku povijest, civilizaciju i kulturu u cjelini.</p> <p>Studenti su u mogućnosti predstavljanja temeljnih metodoloških problema, postupaka i uvida u pitanja i probleme rane nauke o društvu unutar islamske civilizacije.</p> <p>Studenti će biti u stanju analizirati i sintetizirati raznolike teorijske pristupe i stavove istaknutog muslimanskog sociologa, filozofa i historičara, Ibn Halduna, ali i njegove prethodnike i nastavljače, muslimanske i evropske.</p> <p>Studenti će uočavati i razlikovati temeljne probleme islamske filozofije i muslimanskog društva unutar srednjovjekovlja, posebno andaluzijsko-evropskog.</p> <p>Istovremeno, studenti će biti u mogućnosti kritičkog sagledavanja utjecaja društvene i filozofske misli kod muslimana mualimanske Španije na savremanu društvenu i filozofsku misao balkanskog i bosanskohercegovačkog društva i kulture.</p>
Metode izvođenja nastave:	2 časa predavanja, 1 čas vježbi
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁴⁷:	Ocjenjivanje i rezultati: esej čini 20%, test 30% a završni ispit 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu potrebno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.
Literatura⁴⁸:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ibn Haldun, <i>al-Mukadima</i> I i II, El-Kalem, Sarajevo, 2007. 2) Sušić, H., “Dva koncepta političke filozofije, Ibn Rušd i Ibn Haldun”, u: <i>Prilozi za orijentalnu filologiju</i>, XXIV, 1974, 133–139. 3) Karić, E., <i>Ibn Haldun, uvod u čitanje</i>, Sarajevo, 2008. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sušić, H., “Mogućnosti uticaja arapske misli na evropsku filozofiju”, <i>Filozofija</i>, br. 4, god. VIII, Beograd, 1964, 109–

⁴⁷Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁴⁸Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p>118.</p> <p>2) Begović, M., “Ibn Haldunovo shvatanje o razvoju društva”, Odeljenje društvenih nauka, SANU, Beograd; knj. 2, 1980.</p> <p>3) Wafi, A.A.W., <i>Abqariyyat Ibn Haldun</i>, Gidda, 1984.</p> <p>4) Ibn Haldun, <i>Muqaddima</i>, I–III, al-Qahira, 1976.</p> <p>5) Bučan, D., <i>Racionalistički realizam Ibn Halduna</i>, Zagreb, 1976.</p>
--	---

Šifra: INIC 0617	Naziv predmeta: <i>Uspon i pad civilizacija</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska civilizacija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Cilj nastavnog predmeta <i>Uspon i pad civilizacija</i> jeste upoznati studente s temeljnim tokovima i izazovima islamske kulture u modernom dobu, sa načinima njihovog razumijevanja i tretiranja u recentnoj društvenoj i humanističkoj znanosti, posebno sa onim (načinima) koji su nastali na uvažavanju islamskog epistemološkog <i>backgrounda</i> . Nadalje, cilj predmeta je potaknuti studente da analitički i kritički razumijevaju kako savremenu fenomenologiju islamske kulture, tako i narav modernog doba, odnosno njegovu znanstveno-tehničku civilizaciju, te da razviju zdrav, otvoren i intelektualno punoljetan odnos prema islamskoj kulturi i drugim velikim kulturama bez infantilne “znanstvene” apologetike i scijentističko-empirističkih predrasuda.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strukturno i sadržajno značenje pojmova kultura, islamska kultura i moderno doba. 2. Metamorfoza kultura – refleksija na muslimanske svjetove kulture. 3. Tradicionalna i moderna kultura. 4. Islamska kultura i izazovi znanstveno-tehničke civilizacije. 5. Kriza identiteta islamske kulture. 6. Kriza islamske kulture kao kriza muslimanskog uma. 7. Da li je moguća “moderna” islamska kultura? 8. Rekapitulacija. 9. Primjena teorije paradigmi na razumijevanje islamske 		

	<p>kulture.</p> <p>10. Tradicionalna narav islamske kulture.</p> <p>11. Temelji savremene islamske kulture: moral, znanost i obrazovanje.</p> <p>12. Znanost.</p> <p>13. Obrazovanje.</p> <p>14. Ideja visokog obrazovanja.</p> <p>15. Umjetnost.</p>
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Stjecanje znanja o sadržajima i oblicima složenih promjena kojima je moderno doba uzdrimalo tradicionalne kulturne obrasce muslimanskog svijeta uvođenjem novih društvenih, znanstvenih, kulturnih i političkih paradigmi, te sa posljedičnom krizom savremenog muslimanskog uma.</p> <p>Kritičko mišljenje o ključnim kulturnim i civilizacijskim promjenama preko kojih je u modernom dobu došlo do rekonfiguracije svijesti muslimanskog svijeta.</p> <p>Primjena savremenih hermeneutičkih i kritičko-analitičkih koncepata zasnovanih na interdisciplinarnom i pluriperspektivnom pristupu islamskoj kulturi i modernom dobu radi formuliranja mogućih odgovora na izazov prevladavanja krize muslimanskog uma.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<p>- predavanja 40%</p> <p>- interaktivni oblici nastave (diskusije, seminari) 30%</p> <p>- prezentacije studenata 30%</p>
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:</p>	<p>Učešće / zadaće u nastavi: 20%; esej: 20%; test 20%; završni ispit 40%.</p> <p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od: 1) redovnog pohađanja nastave, 2) čitanja zadane literature prije diskusije na nastavi, 3) pravovremene izrade zadaća, 4) izrade i odbrane seminarskog rada te 5) polaganja završnog ispita.</p>
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. al-Jabri, M. A., <i>The Formation of Arab Reason: Text, Tradition and the Construction of Modernity in the Arab World</i>, I. B. Tauris, London, 2011. 2. Bennabi, M., <i>The Question of Culture</i>, Islamic Book Trust, Kuala Lumpur, 2003. 3. Hefner, R. W., ed., <i>The New Cambridge History of Islam, Vol. 6: Muslims and Modernity Culture and Society since 1800</i>, Cambridge University Press, 2010. 4. Hodgson, M. G. S., <i>Rethinking World History: Essays on Europe, Islam and World History</i>, Cambridge University

- Press, Cambridge, 1999.
5. Küng, H., *Der Islam: Geschichte, Gegenwart, Zukunft*, Piper Verlag, München.
  6. Isanović N., *Razumijevanje islamske umjetnosti*, Islamski pedagoški fakultet / El-Kalem, Sarajevo, 2009.
  7. Rahman, F., *Islam and Modernity*, University of Chicago Press, Chicago, 1982.
  8. Zebiri, K., *Mahmud Shaltut and Islamic Modernism*, Calrendon Press, Oxford, 1993.

Dopunska:

1. Abu-Rabi', I., *Contemporary Arab Thought: Studies in Post-1967 Arab Intellectual History*, London: Pluto Press, 2004.
2. Allawi, A. A. *Kriza islamske civilizacije*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012.
3. Gellner, E., *Postmodernizam, razum i religija*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2000.
4. Gianni, V., *Kraj moderne*, Matica hrvatska, 2000.
5. Jaspers, K., *Duhovna situacija vremena*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.
6. Luis, B., *Kriza islama*, Čarobna knjiga, Beograd, 2004.
7. Lewis, B., *What Went Wrong? Western Impact and Middle Eastern Response*, Oxford University Press, Oxford, 2001.
8. Matulić, T., *Metamorfoze kulture, Glas Koncila*, Zagreb, 2009. (I dio, VI poglavlje; II dio, VII poglavlje; III dio, XI poglavlje; VII dio, XXVII poglavlje).
9. Monaco, P., *Modern European Culture and Consciousness*, State University of New York, 1983.
10. Nor Wan Daud, W. M., *Syed Muhammad Naquib al-Attas – obrazovna filozofija i praksa*, Tugra, Sarajevo, 2010.
11. Peri, M., *Intelektualna istorija Evrope*, Clio, Beograd, 2000.
12. Ramadan, T., *Radikalna reforma*, CNS / El-Kalem, 2011.
13. Sedgwick, M., *Against the Modern World: Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Modern World*, Oxford University Press, Oxford, 2004.

Šifra: INIC 0616	Naziv predmeta: <i>Odabrane teme iz islamske civilizacije</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni	Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)		

Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast islamska civilizacija
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	U okviru ovog predmeta detaljno se proučava nekoliko centralnih tema iz islamske historije i civilizacije u namjeri da se studente ohrabri da iznova propitaju općeprihvaćena shvatanja o tim temama. Teme će biti birane u zavisnosti od profila i interesa studenata, a obuhvatać će pitanja kao što su rat i mir u ranoj historiji islama, nemuslimani u muslimanskim društvima, žena u muslimanskim društvima, legitimiranje vlasti u islamskoj misli, islamske ekonomske, političke i društvene institucije, muslimanski doprinos svjetskoj civilizacijskoj baštini, islamska komponenta evropskog identiteta, obnoviteljski pokreti i slično.
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rat i mir u ranoj historiji islama. 2. Legitimiranje vlasti u klasičnoj islamskoj misli. 3. Političke institucije u muslimanskoj historiji. 4. Ulema i vjerske institucije do 1800. 5. Klasične muslimanske obrazovne institucije. 6. Rekapitulacija / Test. 7. Nemuslimani u tradicionalnim muslimanskim društvima. 8. Žena u tradicionalnim muslimanskim društvima. 9. Ekonomske institucije u islamskoj civilizaciji. 10. Savremeni trendovi u islamskoj umjetnosti. 11. Islamska umjetnost danas. 12. Kultura zabave i odmora u muslimanskim društvima. 13. Islamska komponenta evropskog identiteta. 14. Islamska komponenta evropskog identiteta. 15. Rekapitulacija.
Ishodi učenja:	<p>Kritički procjenjuje naučne teze o savremenoj islamskoj historiji i civilizaciji.</p> <p>Student samostalno istražuje različita pitanja iz domena studija islamske civilizacije.</p> <p>Student samostalno artikulira znanstveno utemeljene stavove o prijepornim pitanjima studija islamske historije i civilizacije.</p>
Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 30% - interaktivni oblici nastave (diskusije, seminari) 40% - prezentacije studenata 30%
Metode provjere znanja sa strukturom	Priprema i diskusija na nastavi: 20%; izrada zadaća: 20%; seminarski rad i prezentacija: 30%; završni ispit 30% ocjene. Za

ocjene:	<p>prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p> <p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od: 1) redovnog pohađanja nastave, 2) čitanja zadane literature prije diskusije na nastavi, 3) pravovremene izrade zadaća, 4) izrade i odbrane seminarskog rada te 5) polaganja završnog ispita.</p>
Literatura:	<ol style="list-style-type: none"> 1) Braude, Benjamin i Bernard Lewis. <i>Kršćani i jevreji u Osmanskoj državi: funkcioniranje jednog pluralnog društva</i>, Sarajevo, CNS, 2009. 2) Bulliet, Richard W., <i>The Case for Islamo-Christian Civilization</i>, New York, Columbia University Press, 2004. 3) <i>Encyclopaedia of Islam</i>, sva tri izdanja, Leiden, Brill. 4) Esposito, John L., <i>Oxford Encyclopedia of the Islamic World</i>, New York, Oxford University Press, 2009, izbor tekstova na bosanskom jeziku. 5) Khadduri, Majid, <i>War and Peace in Islam</i>. John Hopkins Press, Richmond, 1962. 6) Lapidus, Ira, <i>Historija islamskih društava</i>, Sarajevo, Libris, u pripremi. 7) Turkiye Diyanet Vakfi, <i>İslam Ansiklopedisi</i>, izbor tekstova na bosanskom jeziku. 8) Voll, John O., <i>Islam: Continuity and Change in the Muslim World</i>, 2nded., Syracuse: Syracuse University Press, 1994.

Šifra: INIC 0617	Naziv predmeta: <i>Islamska kultura i moderno doba</i>		
Ciklus: III	Godina: VII	Semestar: XIII/XIV	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska civilizacija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Cilj nastavnog predmeta <i>Islamska kultura i moderno doba</i> jeste upoznati studente s temeljnim tokovima i izazovima islamske kulture u modernom dobu, sa načinima njihovog razumijevanja i tretiranja u recentnoj društvenoj i humanističkoj znanosti, posebno sa onim (načinima) koji su nastali na uvažavanju islamskog epistemološkog <i>backgrounda</i>. Nadalje, cilj predmeta je potaknuti studente da analitički i kritički razumijevaju kako savremenu fenomenologiju islamske kulture, tako i narav modernog doba, odnosno njegovu znanstveno-tehničku civilizaciju, te da razviju zdrav, otvoren i intelektualno punoljetan odnos prema islamskoj kulturi i drugim velikim kulturama bez infantilne “znanstvene” apologetike i scijentističko-empirističkih predrasuda.</p>		
Tematske jedinice:			

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strukturno i sadržajno značenje pojmova kultura, islamska kultura i moderno doba. 2. Metamorfoza kultura – refleksija na muslimanske svjetove kulture. 3. Tradicionalna i moderna kultura. 4. Islamska kultura i izazovi znanstveno-tehničke civilizacije. 5. Kriza identiteta islamske kulture. 6. Kriza islamske kulture kao kriza muslimanskog uma. 7. Da li je moguća “moderna” islamska kultura? 8. Rekapitulacija. 9. Primjena teorije paradigmi na razumijevanje islamske kulture. 10. Tradicionalna narav islamske kulture. 11. Temelji savremene islamske kulture: moral, znanost i obrazovanje. 12. Znanost. 13. Obrazovanje. 14. Ideja visokog obrazovanja. 15. Umjetnost.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Stjecanje znanja o sadržajima i oblicima složenih promjena kojima je moderno doba uzdrimalo tradicionalne kulturne obrasce muslimanskog svijeta uvođenjem novih društvenih, znanstvenih, kulturnih i političkih paradigmi, te sa posljedičnom krizom savremenog muslimanskog uma.</p> <p>Kritičko mišljenje o ključnim kulturnim i civilizacijskim promjenama preko kojih je u modernom dobu došlo do rekonfiguracije svijesti muslimanskog svijeta.</p> <p>Primjena savremenih hermeneutičkih i kritičko-analitičkih koncepata zasnovanih na interdisciplinarnom i pluriperspektivnom pristupu islamskoj kulturi i modernom dobu radi formuliranja mogućih odgovora na izazov prevladavanja krize muslimanskog uma.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 40% - interaktivni oblici nastave (diskusije, seminari) 30% - prezentacije studenata 30%
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:</p>	<p>Učešće / zadaće u nastavi: 20%; esej: 20%; test 20%; završni ispit 40%.</p> <p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od: 1) redovnog pohađanja nastave, 2) čitanja zadane literature prije diskusije na nastavi, 3) pravovremene izrade zadaća, 4) izrade i odbrane seminarskog rada te 5) polaganja završnog ispita.</p>

Literatura:

Obavezna:

1. al-Jabri, M. A., *The Formation of Arab Reason: Text, Tradition and the Construction of Modernity in the Arab World*, I. B. Tauris, London, 2011.
2. Bennabi, M., *The Question of Culture*, Islamic Book Trust, Kuala Lumpur, 2003.
3. Hefner, R. W., ed., *The New Cambridge History of Islam*, Vol. 6: *Muslims and Modernity Culture and Society since 1800*, Cambridge University Press, 2010.
4. Hodgson, M. G. S., *Rethinking World History: Essays on Europe, Islam and World History*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
5. Küng, H., *Der Islam: Geschichte, Gegenwart, Zukunft*, Piper Verlag, München.
6. Isanović N., *Razumijevanje islamske umjetnosti*, Islamski pedagoški fakultet / El-Kalem, Sarajevo, 2009.
7. Rahman, F., *Islam and Modernity*, University of Chicago Press, Chicago, 1982.
8. Zebiri, K., *Mahmud Shaltut and Islamic Modernism*, Calrendon Press, Oxford, 1993.

Dopunska:

1. Abu-Rabi', I., *Contemporary Arab Thought: Studies in Post-1967 Arab Intellectual History*, London: Pluto Press, 2004.
2. Allawi, A. A. *Kriza islamske civilizacije*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012.
3. Gellner, E., *Postmodernizam, razum i religija*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2000.
4. Gianni, V., *Kraj moderne*, Matica hrvatska, 2000.
5. Jaspers, K., *Duhovna situacija vremena*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.
6. Luis, B., *Kriza islama*, Čarobna knjiga, Beograd, 2004.
7. Lewis, B., *What Went Wrong? Western Impact and Middle Eastern Response*, Oxford University Press, Oxford, 2001.
8. Matulić, T., *Metamorfoze kulture*, Glas Koncila, Zagreb, 2009. (I dio, VI poglavlje; II dio, VII poglavlje; III dio, XI poglavlje; VII dio, XXVII poglavlje).
9. Monaco, P., *Modern European Culture and Consciousness*, State University of New York, 1983.
10. Nor Wan Daud, W. M., *Syed Muhammad Naquib al-Attas – obrazovna filozofija i praksa*, Tugra, Sarajevo, 2010.
11. Peri, M., *Intelektualna istorija Evrope*, Clio, Beograd, 2000.
12. Ramadan, T., *Radikalna reforma*, CNS / El-Kalem, 2011.

	13. Sedgwick, M., <i>Against the Modern World: Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Modern World</i> , Oxford University Press, Oxford, 2004.
--	--

Šifra: INIC 0614	Naziv predmeta: <i>Islamska civilizacija u 19. i 20. stoljeću</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast islamska civilizacija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Rane generacije muslimana zadale su institucionalni okvir unutar kojeg se razvijala islamska civilizacija nepunih dvanaest stoljeća. Taj institucionalni okvir našao se na velikom ispitu na početku 19. stoljeća sa velikim preokretom na svjetskoj povijesnoj sceni izazvanim usponom Evrope. U narednih stotinu godina Evropa je gotovo u cijelosti zagospodarila muslimanskim svijetom i svojim činjenjem dovela u pitanje opstanak gotovo svih tradicionalnih islamskih i muslimanskih vjerskih, obrazovnih, političkih, ekonomskih i društvenih obrazaca. Danas se život u muslimanskim društvima odvija unutar institucija i procesa koji su rezultat interakcije autohtonih islamskih i evropskih, odnosno zapadnih obrazaca u 19. i 20. stoljeću. Ovaj predmet sistematično prati evoluciju odabranih procesa, ideja, institucija i društvenih grupa u muslimanskim društvima u tom periodu.</p>		
Tematske jedinice:	<p>Sedmica 1: Veliki preokret: uspon Evrope u 18. stoljeću</p> <p>Muslimani su više od deset stoljeća razvijali svoju civilizaciju uvjereni da ispunjavaju Božiju misiju na Zemlji. Tu njihovu samouvjerenost kratko su uzdrmali Mongoli u 13. st., ali taj izazov nije potrajao dovoljno dugo da bi ostavio dubljeg traga na islamsko mišljenje. Međutim, tokom 17. i 18. stoljeća poluopaženo Evropljani su gradili pretpostavke za novi svjetski poredak u kome će oni dominirati. To će cijelu svjetsku muslimansku zajednicu (ummet) dovesti u poziciju podređenosti kakvu njihova političko-pravna misao nije predviđala.</p> <p>Sedmica 2: Evropski kolonijalizam, njegove posljedice i muslimanski odgovori</p> <p>Evropski kolonijalizam je bio kompleksna pojava. No, bez obzira na varijacije, njegov konačni ishod bio je uspostava dominacije Evropljana nad neevropskim narodima i kulturama. Taj proces doživio je kulminaciju neposredno nakon Prvog svjetskog rata, a njegove posljedice osjećaju se i danas na kulturnom, društvenom,</p>		

ekonomskom i političkom planu.

Sedmica 3: Dekolonizacija i izgradnja nacija u muslimanskom svijetu

Proces emancipacije muslimanskih naroda počeo je vrlo sporo 1920-ih da bi bio ubrzan nakon što je Drugi svjetski rat pokazao ranjivost evropskih sila. Dekolonizacija se odvijala po različitim scenarijima što je najčešće zavisilo od same kolonijalne sile, a manje od koloniziranog naroda. Sveukupno, s krajem 1970-ih većina muslimanskih naroda izborila se za formalnu nezavisnost. Ipak, samim tim ovisnost o kolonijalnim silama nije prestala već na različite načine traje do danas.

Sedmica 4: Muslimanske manjinske zajednice: izazovi opstanka i očuvanja identiteta

U procesu formiranja nacionalnih država tokom 20. stoljeća mnoge muslimanske zajednice su postale manjinama u novoformiranim državama sa indijskom muslimanskom zajednicom kao najmnogoljudnijom takvom zajednicom. U nekim slučajevima čitavi muslimanski narodi su zapravo ostali kolonizirani. Takvo stanje uzrok je brojnih žarišta u muslimanskom svijetu danas.

Sedmica 5–6: Islam u postkolonijalnoj muslimanskoj državi: Turska, Iran, Pakistan i Malezija, Maroko, Egipat, Irak i S. Arabija

U masi pitanja koje su postkolonijalne muslimanske države trebale rješavati našlo se i pitanje mjesta i uloge islama u ustavno-pravnom poretku i društveno-kulturnom životu tih država. Snažno suprotstavljeni stavovi oko ovog pitanja prouzročili su brojne sukobe (kulturne ratove) u prošlosti i to s nesmanjenom žestinom čine i danas.

Sedmica 7: Uloga zajednice u postkolonijalnoj muslimanskoj državi

Žrtvujući se u borbi protiv kolonijalnih sila, muslimanski narodi su očekivali veće učešće u upravljanju svojim državama nakon oslobođenja. No, elite koje su uspjele preuzeti vlast u novonastalim državama, bilo da je riječ o revolucionarnim režimima ili tradicionalnim monarhijama, monopolizirali su svu vlast. To je vremenom postao drugi veliki izvor sukoba u muslimanskim društvima na liniji vlast – narod.

Sedmica 8: Rekapitulacija; Predaja prikaza knjige

Sedmica 9: Povratak islama na javnu scenu

Brojni neuspjesi postkolonijalnih muslimanskih država na ekonomskom i vojnom planu u kombinaciji sa političkom neslobodom i nasilnom sekularizacijom pripremili su uvjete za povratak islama na javnu scenu. Jedna od propratnih pojava tog povratka bilo je i oživljavanje nasilnog ekstremizma kakav u muslimanskom svijetu nije bio poznat stoljećima. Uzroci i posljedice ove pojave bit će predmet dubinskog propitivanja u ovoj sedmici.

Sedmica 10: Nova pozicija i uloga uleme

Marginalizacija uleme kao tradicionalnih lidera muslimanskih društava bila je kolonijalna politika koju su nastavile postkolonijalne muslimanske vlasti. To je otvorilo mogućnost drugim grupama da se muslimanima ponude kao vjerski autoriteti. Ulema je sa svoje strane, koristeći različite strategije, na koncu našla način da se vrati na društvenu scenu uz ili bez saglasnosti vlasti.

Sedmica 11–12: Islamsko znanje i obrazovanje u modernom dobu

Sa marginalizacijom uleme marginalizirani su i islamsko znanje i tradicionalne islamske obrazovne institucije. I dok su nove elite opčinjene modernim znanjem i školama pokušavale imitirati Evropu, pobožni su muslimani tražili i pronalazili autohtone odgovore na izazove modernosti.

Sedmica 13: Materijalna baština: između destrukcije i rekonstrukcije

Muslimanska materijalna baština, posebno gradovi, dijelili su sudbinu ostatka islamske civilizacije u posljednja dva stoljeća: što nisu uništili kolonijalisti devastirali su megalomanski razvojni projekti lokalnih političkih i poslovnih elita. Nasuprot njima su nastojanja institucija i pojedinaca koji su osigurali da dio tog bogatog naslijeđa preživi sve prethodne nedaće.

Sedmica 14: Kontinuitet i promjene u islamskoj civilizaciji

Muslimanski odnos prema radikalnim promjenama koje se odvijaju u muslimanskom svijetu zadnja dva stoljeća je ambivalentan. Predstavnici regresivnog poimanja historije na promjene gledaju sa sumnjom dok zagovornici cikličnog poimanja historije u promjenama vide šansu za boljitak muslimanskog svijeta. U ovoj sedmici se propituju ova dva glavna odnosa prema

	<p>pitanjima kontinuiteta i promjene.</p> <p>Sedmica 15: Rekapitulacija; prezentacije seminarskih radova</p>
Ishodi učenja:	<p>Napredno poznavanje naravi i efekata evropske dominacije u muslimanskom svijetu i aktualnih kulturnih i drugih društvenih procesa u muslimanskom svijetu.</p> <p>Kritička procjena različitih teza o elementima kontinuiteta i diskontinuiteta u islamskoj civilizaciji.</p> <p>Sposobnost analize evolucije, nedorečenosti i ambivalentnosti društveno-političkog i kulturnog razvoja muslimanskih društava u posljednja dva stoljeća.</p>
Metode izvođenja nastave:	<p>- predavanja 30%</p> <p>- interaktivni oblici nastave (diskusije, seminari) 40%</p> <p>- prezentacije studenata 30%</p>
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	<p>Priprema i diskusija na nastavi: 20%; izrada zadaća: 20%; seminarski rad i prezentacija: 30%; završni ispit 30% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p> <p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od: 1) redovnog pohađanja nastave, 2) čitanja zadane literature prije diskusije na nastavi, 3) pravovremene izrade zadaća, 4) izrade i odbrane seminarskog rada te 5) polaganja završnog ispita.</p>
Literatura:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> Alibašić, Ahmet, “Islam, muslimani i promjene: dinamika stavova”, <i>Takvim 2015</i>, 143–153. Alibašić, Ahmet, <i>Islamska opozicija u Arapskom svijetu</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2015, 29–54 i 109–132. Alibašić, Ahmet, “Trendovi u savremenoj islamskoj misli”, <i>Zbornik radova FIN-a 22</i> (2018), 93–121. Ansary, Tamim, <i>Destiny Disrupted: A History of the World Through Islamic Eyes</i>, New York, Public Affairs, 2010, 199–246. Asad, Talal, <i>Formacije sekularnog: hrišćanstvo, islam,</i>

modernost, Beograd, 2008.

6. Chapra, M. Umer, *Muslimanska civilizacija: uzroci pada i potreba za reformom*, CNS i El-Kalem, Sarajevo, 2016, 175–221.

7. Hadžimuhamedović, Amra, *Naslijeđe, rat i mir*, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2015, 213–247.

8. Hefner, Robert W., ed., *The New Cambridge History of Islam, Vol. 6: Muslims and Modernity Culture and Society since 1800*, Cambridge University Press, 2010, 1–35, 335–354, 387–410, 497–548.

9. Husain, Mir Zohair, *Global Islamic Politics*, New York, Longman, 2003, 38–61 (islamizam), 62–94 (revolucionari), 95–107 (tradicionalisti), 108–130 (modernisti), 131–158 (neuspjeh sekularista).

10. Makdisi, George, “Magisterium i akademska sloboda u klasičnom islamu i srednjovjekovnom kršćanstvu”, *Novi Muallim*, god. 3, br. 10 (2002), str. 82–90.

11. Mason, Robert, ed., *Muslim Minority-State Relations: Violence, Integration, and Policy*, Palgrave, 2016, 1–23.

12. Nasr, S. V. R., “Evropski kolonijalizam i nastanak modernih muslimanskih država”, u John L. Esposito, *Oksfordska historija islama*, Selsebil, Živinice, 2005, 521–571.

13. Robinson, Francis, ed., *The New Cambridge History of Islam, Vol. 5: The Islamic World in the Age of Western Dominance*, Cambridge University Press, 2010, 1–28.

Dopunska:

1. Abu-Rabi‘a, Ibrahim, *Contemporary Arab Thought: Studies in Post-1967 Arab Intellectual History*, London: Pluto Press, 2004.

2. Abu-Rabi‘a, Ibrahim, ed., *The Blackwell Companion to Contemporary Islamic Thought*, Blackwell Publishing, 2006.

3. al-Affendi, Abdelwahab, *Ljudi s bedema: Religijska reforma i breme zapadno-muslimanskog intelektualca*, CNS, Sarajevo, u pripremi.

4. al-Kevakibi, Abdurrahman, *Tabai‘ al-istibdad ve Mesari‘ al-Isti‘bad*, Dār al-Nefais, Bejrut, 2006.

5. *Encyclopaedia of Islam Three*. Leiden, Brill, 2007–.

	<p>6. Esposito, John L., <i>Oxford Encyclopedia of the Islamic World</i>, Oxford University Press, New York, 2009, izbor tekstova na bosanskom jeziku.</p> <p>7. Hodgson, Marshall G. S., <i>Rethinking World History Essays on Europe, Islam, and World History</i>, Cambridge University Press, 1999.</p> <p>8. Hodgson, Marshall G. S., <i>Venture of Islam</i>, University of Chicago Press, 1977.</p> <p>9. Lapidus, Ira, <i>Historija islamskih društava</i>, Libris, Sarajevo, u pripremi.</p> <p>10. Turkiye Diyanet Vakfi, <i>İslam Ansiklopedisi</i>, izbor tekstova na bosanskom jeziku.</p> <p>11. Voll, John O., <i>Islam: Continuity and Change in the Muslim World</i>, 2nd ed., Syracuse University Press, Syracuse, 1994.</p>
--	---

Šifra predmeta: INIC 0615	Naziv predmeta: <i>Islam na Balkanu: susreti i prožimanja</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI/XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast islamska civilizacija		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Islam na Balkanu: susreti i prožimanja</i> ima cilj stjecanje temeljnih uvida u pojmovna određenja i poglede na pitanje o mjestu Balkana u evropskoj imagologiji, o najranijim dodirima balkanskih naroda s muslimanima i prisustvu muslimana na Balkanu, te o višestrukim i višesmjernim prožimanjima u kulturi balkanskih naroda, naročito među Južnim Slavenima, na polju kulture stanovanja, porodičnog života, svakodnevice, te u jeziku, umjetnosti, književnosti i muzici, a kao posljedica viševjekovne uključenosti Balkana u granice osmanske države kao vjerski i etnički pluralnog entiteta.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predodžbe o Balkanu. 2. Veze balkanskih naroda s muslimanima u predosmanskom razdoblju. 3. Religijska obraćenja na Balkanu u predmodernom dobu. 4. Razvoj gradova u vrijeme osmanske države. 		

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Veze kršćana i muslimana na Balkanu u osmanskom periodu: fanarioti, franjevci i pravoslavci. 6. Veze Jevreja i muslimana na Balkanu u osmanskom periodu: kultura bosanskih Sefarda. 7. Predodžbe o Muhammedu, a. s., u ranovjekovnoj hrvatskoj književnosti. 8. Prožimanja u kulturi balkanskih naroda u jeziku i muzici. 9. Prožimanja u kulturi balkanskih naroda: kuhinja, kafana i svakodnevni život. 10. Interkulturalnost bosanskih ćirilčnih pisama. 11. Interkulturalnost bosanske usmene književnosti. 12. Interkulturalnost arhitekture na Balkanu. 13. Religija, kultura i nacionalizam na Balkanu. 14. Rekapitulacija.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Poznavanje temeljnih sadržaja i oblika susretanja i prožimanja balkanskih naroda, prije svega kršćana i muslimana, od najranijih vremena do danas, naročito na polju religije, kulture, umjetnosti i književnosti.</p> <p>Vještina kritičkog promišljanja obrađenih pojmova, historijskih događaja i procesa.</p> <p>Sposobnost predstavljanja ključnih tema i pitanja iz historije utjecaja islama na kulturu balkanskih naroda iz različitih perspektiva.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 30% - interaktivni oblici nastave (diskusije, seminari) 40% - prezentacije studenata 30%
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:</p>	<p>Priprema i diskusija na nastavi: 20%; izrada zadaća: 20%; seminarski rad i prezentacija: 30%; završni ispit 30% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p> <p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) redovnog pohađanja nastave, 2) čitanja zadane literature prije diskusije na nastavi, 3) pravovremene izrade zadaća, 4) izrade i odbrane seminarskog rada te 5) polaganja završnog ispita.
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alibašić, Ahmet, “Images of the Ottomans in History Textbooks in Bosnia and Herzegovina”, in <i>Images of the Religiuos Other: Discourse and Distance in the Western Balkans</i>, ed. Christian Moe. CEIR, Novi Sad, 2008, str. 39–71. 2. Aščerić-Todd, Ines, “The Noble Traders: the Islamic Tradition of

‘Spiritual Chivalry’ (futuwwa) in Bosnian Trade Guilds (16th–19th Centuries)”, *The Muslim World* 97/2 (2007), str. 159–173.

3. Braude, Benjamin i Lewis, Bernard, *Kršćani i Jevreji u Osmanskoj državi: funkcioniranje jednog pluralnog društva*, Sarajevo, 2009.

4. *Bosanska ćirilična pisma*, ur. Lejla Nakaš, *Forum Bosnae*, 53–54 (2011).

5. Todorova, Marija, *Imaginarni Balkan*, Zagreb, 2015.

6. Sells, Michael, *Iznevjereni most: religija i genocid u Bosni*, Sarajevo, 2002.

7. Dukić, Davor, *Sultanova djeca. predodžbe Turaka u hrvatskoj književnosti ranog novovjekovlja*, Zagreb, 2004.

8. Faroqhi, Suraiya, *Sultanovi podanici: kultura i svakodnevnica u Osmanskom carstvu*, Zagreb, 2009.

9. Hadžijahić, Muhamed, Traljić, Mahmud i Šukrić, Nijaz, *Islam i muslimani u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 1977.

10. Krstić, Dejan, “Kulturni koreni srpske kafane”, *Kultura*, 151 (2016), 88–118.

11. Nezirović, Muhamed, *Jevrejsko-španjolska književnost u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 1992.

12. Nilević, Boris, “O utjecaju islamske umjetnosti na pravoslavnu u Bosni i Hercegovini”, *Anali Gazi Husrev-begove biblioteke*, 17–18 (1996), 187–194.

13. Petković, Sreten, “Islamski utjecaj na srpsko slikarstvo u doba turske vladavine”, *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti*, 21, I (1978), 81–90.

14. Malcolm, Noel, *Bosna: kratka povijest*, Sarajevo, 2001.

Dopunska:

1. Aleksov, Bojan, “Adamant and Tracherous: Serbian Historians on Religious Conversions“ in *Converting Cultures, Religion, Ideology and Transformations of Modernity*, eds. Dennis Washburn and Kevin A. Reinhart, Brill, 2007.

2. Graham, Florence Lydia, *Turkisms in South Slavonic Literature: Turkish Loanwords in Seventeenth and Eighteenth-Century Bosnian and Bulgarian Franciscan Sources*, 2020.

3. Krstić, Tijana, *Contested Conversions to Islam: Narratives of Religious Change in the Early Modern Ottoman Empire*, Stanford University Press, 2014.

4. Mazower, Mark, *Salonica, City of Ghosts: Christians, Muslims and Jews (1430–1950)*, Harper Collins, 2004.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Teorije odgoja: islamska perspektiva</i>		
	Naučna oblast: Religijska pedagogija		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+2	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast religijska pedagogija		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 2 sata seminara		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Predmet u uvodnom dijelu nastave upoznaje studente doktorskog studija iz oblasti religijske pedagogije s pojmovima “znanost o odgoju” i uvodi ih u sadržaj predmeta. Potom se analizira povijesno i religijsko tematiziranje odgoja, odgoj u izvorima islama te objavljeno iskustvo i poslanički model odgoja. Nadalje se kroz predmet detaljnije predstavljaju klasične islamske pedagoške teorije i savremena islamska misao o odgoju.</p> <p>Slijedom izloženih teorija, islamskih i savremenih, daje se i kritička refleksija na postojeće teorije i razumijevanja odgoja kroz islamsku perspektivu. Analizira se i karakter teorijsko-odgojnih diskursa u postmodernoj te njegovi izazovi savremenom religijskom odgoju.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <p>Upoznavanje studenata s najrelevantnijim pitanjima i teorijama odgoja, tradicionalnim i savremenim. Osposobljavanje studenata za razumijevanje značaja, kritičko sagledavanje, prepoznavanje i interpretiranje odgojnih fenomena kako u kontekstu islamskog mišljenja tako i u kontekstu nekih od najznačajnijih savremenih teorija odgoja.</p>		
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretirati povijesno i religijsko tematiziranje odgoja. - Analizirati najrelevantnije tradicionalne i savremene teorijske pristupe odgoju. - Kritički analizirati teorije odgoja u tradicionalnom muslimanskom mišljenju. - Kritički analizirati teorije odgoja u savremenom muslimanskom mišljenju. - Prepoznavati i kritički sagledavati odgojne fenomene u kontekstu islamskog mišljenja i najznačajnijih savremenih teorija odgoja. 		
Način ocjenjivanja i rezultati	<p><i>Esej – 25%; aktivnost na nastavi i seminarima – 25%; završni ispit (pismeni i usmeni) – 50% konačne ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</i></p> <p><i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade prikaza knjiga ili sažetaka tekstova i polaganja završnog ispita.</p>		

<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznavanje s pojmovima “znanost o odgoju” i uvođenje u sadržaj predmeta; Različiti aspekti upućenosti čovjeka na odgoj. 2. Povijesno i religijsko tematiziranje odgoja. 3. Odgoj u izvorima islama; Objavljeno iskustvo i poslanički model odgoja. 4. Tradicionalne i moderne teorije odgoja. 5. Odgoj u tradicionalnom islamskom mišljenju (Ibn Sahnun, al-Džahiz, al-Farabi, Ibn Sina, al-Gazali, Ibn Rušd). 6. Odgoj u tradicionalnom islamskom mišljenju (al-Zarnudži, Miskavejh, Suhraverdi, Ihvanu s-saffa...). 7. <i>Provjera znanja studenata.</i> 8. Odgoj u savremenom islamskom mišljenju (al-Attas, S. H. Nasr, al-Faruqi). 9. Odgoj u savremenom islamskom mišljenju (Abu Sulejman, Osman Bakar, Iqbal, Karić, Sardar...). 10. Teorijska razmatranja odgojnog fenomena u savremenoj znanosti o odgoju. 11. Odgoj u kontekstu različitih teorijskih pristupa I (Razumijevanje odgoja u okviru pedagogije kao normativne discipline; Razumijevanje odgoja u okviru empirijskog pravca znanosti o odgoju; Bihevioristički pravac u znanosti o odgoju i pedagoška praksa). 12. Odgoj u kontekstu različitih teorijskih pristupa II (Hermeneutički pristup razumijevanja odgoja i odgojna praksa; Duhovnoznanstvena pedagogija; Razumijevanje odgoja unutar kritičke teorije i kritičke znanosti o odgoju; Razumijevanje odgoja unutar simboličkog interakcionizma i etnopedagogije; Kvalitativni pristup odgojnim problemima). 13. Kritička refleksija na postojeće teorije i razumijevanja odgoja kroz islamsku perspektivu. 14. Postmoderna i karakter teorijsko-odgojnih diskursa; izazovi savremenom religijskom odgoju. 15. Sagledavanje islamskih i zapadnih sekularnih vrijednosti odgoja.
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. al-Attas, Muhammad Naquib, <i>The Concept of Education in Islam: A Framework for an Islamic Philosophy of Education</i>, IITC, Kuala Lumpur, 1980. 2. al-Zeera, Zahra, <i>Cjelovitost i svetost u obrazovanju</i>, CNS, Sarajevo, 2019. 3. Ashraf, Syed Ali, “Education and Values: Islamic Vis-a-Vis the Secularist Approaches”, <i>Muslim Education Quarterly</i> 4: 416, 1987. 4. Giladi, Avner, “Islamic Educational Theories in the Middle Ages: Some Methodological Notes with Special Reference to al-Ghazali”, Volume 14, 1988 – Issue 1. 5. Cook, J. B., <i>Classical Foundations of Islamic Educational Thought: A Compendium of Parallel English-Arabic Texts</i>, Brigham Young University,

2011.

6. Gudjons, H., *Pedagogija – temeljna znanja*, Educa, Zagreb, 1994. (odabrana poglavlja).

7. Günther, Sebastian, “Averroes and Thomas Aquinas on Education”, In: *The Heritage of Arabo-Islamic Learning*. Edited by Maurice A. Pomerantz and Aram A. Shahin, Brill, Leiden, pp. 250–83, 2015.

8. Halstead, J. M., An Islamic Concept of Education. *Comparative Education* 40(1), 517, 2004.

9. König, E., Zedler, P., *Teorije znanosti o odgoju*, Educa, Zagreb, 2001.

10. Lenzen, D., *Vodič za studij znanosti o odgoju*, Educa, Zagreb, 2002. (odabrana poglavlja).

11. Memon, Nadeem, and Mujadad Zaman, eds., *Philosophies of Islamic Education: Historical Perspectives and Emerging Discourses*, Routledge, London, 2016. (odabrana poglavlja).

12. Sahin, Abdullah, *Critical Issues in Islamic Education Studies: Rethinking Islamic and Western Liberal Secular Values of Education*, Center for Education Studies, University of Warwick, Coventry CV4 7AL, UK, 2018.

13. Sijamhodžić-Nadarević, Dina, *Hrestomatija Religijska pedagogija: islamska perspektiva*, CNS, Sarajevo, 2017. (odabrana poglavlja).

14. Wan Daud, N. Wan M., *Syed Muhammed Naqubi al-Attas – obrazovna filozofija i praksa: izlaganje originalnog koncepta islamizacije znanja*, Tugra, Sarajevo, 2010. (odabrana poglavlja).

Dopunska:

1. Abbas, T., *Islam and education*, Routledge, London, 2011.

2. Abdalla, Muhamad, Dylan Chown, and Muhammad Abdullah, eds., *Islamic Schooling in the West: Pathways to Renewal*, Palgrave MacMillan, London, 2018.

3. Abdallah, Abd al-Rahman Salih, *Educational Theory: A Qur’ānic Outlook*, Umm al-Qura University Press, Macca, 1982.

4. Ali Khani, M. F., Fasihazadah, A. R., *Stavovi islamskih mislilaca o edukaciji i odgoju (svezak 1)*, Fondacija “Mula Sadra”, Sarajevo, 2008.

5. Ashraf, Syed Ali, *New Horizons in Muslim Education*, The Islamic Academy, Cambridge, 1985.

6. Behešti, M., Dža’feri, M., *Stavovi islamskih mislilaca o odgoju i obrazovanju (svezak 2)*, Fondacija “Mula Sadra”, Sarajevo, 2009.

7. Dodge, B., *Muslim Education in Medieval Times*, 1962.

8. Gudjons H., *Postmoderna i nauka o vaspitanju*, Pedagogija, Beograd 40 (3), 17–32, 2002.

9. Gudjons, H., *Pedagogija – temeljna znanja*, Educa, Zagreb, 1994.

10. Lenzen, D., *Vodič za studij znanosti o odgoju*, Educa, Zagreb, 2002.

11. Liessman, K. P., *Teorija neobrazovanosti, zablude društva znanja*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2009.

	<p>12. Morin, E., <i>Odgoj za budućnost: sedam temeljnih spoznaja nužnih u odgoju za budućnost</i>, Educa, Zagreb, 2002.</p> <p>13. Nasr, S. H., <i>Tradicionalni islam u modernom svijetu</i>, El-Kalem, Sarajevo, 1994.</p> <p>14. Refi'i, B., <i>Stavovi islamskih mislilaca o odgoju i obrazovanju</i> (svezak 3), Fondacija "Mula Sadra", Sarajevo, 2012.</p>
--	--

Šifra predmeta:		Naziv predmeta: <i>Savremeni problemi religijskog odgoja</i>	
		Naučna oblast: Religijska pedagogija	
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: obavezni		Ukupan broj sati: 2+2	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast religijska pedagogija		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 2 sata seminara		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Predmet je koncipiran na način da analizira temeljne probleme savremenog religijskog odgoja. Tematizira pitanja savremenog načina života i uloge religijskog odgoja u očuvanju religijskih i tradicionalnih vrijednosti. Predmet, također, tretira probleme savremene porodice, krize braka i uloge religijskog odgoja u prevazilaženju istih. Bavi se, također, pitanjima religijskog odgoja mladih za različitost i humanost, religijskim odgojem u slobodnom vremenu, ulozi religijskog odgoja u prevenciji različitih oblika ovisnosti, odgoja za zdravlje, odnosa prema ekologiji i ekološkim problemima te analizama medija i mogućnostima religijskog odgoja u kontekstu medijskog djelovanja.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <p>Analizirati teme i aktualne probleme poput očuvanja tradicionalnih vrijednosti u kontekstu savremenog života, probleme savremene porodice i braka, odgoj u slobodnom vremenu itd., te mogućnosti religijskog odgojnog djelovanja u prevazilaženju problema.</p>		
Ishodi učenja	<ul style="list-style-type: none"> - Studenti će moći analizirati i kritički vrednovati odnos tradicionalnih vrijednosti i savremenog načina života. - Analizirati probleme savremene porodice i braka te mogućnosti prevazilaženja istih putem religijskog odgoja. - Interpretirati značaj i oblike religijskog odgoja za ljudska prava i slobodu, različitosti i humanost. - Kreirati modele religijskog odgoja djece i mladih u slobodnom vremenu. - Identificirati probleme različitih oblika ovisnosti i strukturirati smjernice za njihovo prevazilaženje. 		

<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<p><i>Esej – 25%; aktivnost na nastavi i seminarima – 25%; Završni ispit (pismeni i usmeni) – 50%</i> ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p> <p><i>Obaveze studenata:</i> Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade prikaza knjiga ili sažetaka tekstova i polaganja završnog ispita.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Savremeni način života i religijski odgoj. 2. Diseminacija religijskih vrijednosti i religijski odgoj. 3. Problem gubljenja tradicionalnih vrijednosti i religijski odgoj. 4. Duhovno-moralno raspadanje i religijski odgoj. 5. Problemi savremene porodice i religijski odgoj (kriza autoriteta, identiteta, praznina odgojne odlučnosti, mehanizmi prenošenja vrijednosti, disfunkcionalne porodice, institucionalno zbrinjavanje djece...). 6. Kriza braka i religijski odgoj (međusobni odnosi supružnika, razvodi). 7. Religijski odgoj za ljudska prava i slobodu. 8. Religijski odgoj mladih za različitost (društvenu, etničku, kulturalnu, religijsku...). 9. Religijski odgoj za humanost (prema drugim ljudima, senzibilitet za pomaganje i dobročinstvo...). 10. Religijski odgoj djece i mladih u slobodnom vremenu. 11. Problemi različitih oblika ovisnosti i religijski odgoj (alkohol, droge, tehnološka ovisnost...). 12. Seksualni identitet i religijski odgoj (različite forme ili oblici ljudske seksualnosti, abortus...). 13. Religijski odgoj i zdravlje (odnos prema životu, sebi...). 14. Ekološki problemi i religijski odgoj. 15. Mediji i religijski odgoj (utjecaj TV-a, koncept uživalačkog mentaliteta, nasilje, Internet, društvene mreže, video-igrice...).
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ayad, Amina, <i>Zdravlje tijela i duše – vaš vodič ka cjelovitom zdravlju kroz islamska učenja</i>, Ilum d.o.o., Bužim, 2012. 2. Bećirović, Senad, “Mogućnosti razvoja interkulturalnog odgoja putem nastave vjeronauke”, <i>Novi Muallim</i>, br. 53 (2013). 3. Davids, Nuraan, and Yusef Waghid, <i>Ethical Dimensions of Muslim Education</i>, Palgrave, London, 2016. 4. Gone, Ž., <i>Obrazovanje i mediji</i>, Clio, Beograd, 1998. (odabrana poglavlja). 5. Hodžić, Dževad, <i>Religija i znanost u bioetičkom ključu</i>, Vrijeme, Zenica,

	<p>2012. (odabrana poglavlja).</p> <p>6. Karić, Enes (priređio), <i>Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate</i>, Pravni centar fond otvoreno društvo Bosne i Hercegovine, 1996. (odabrana poglavlja).</p> <p>7. Nasr, Seyyed Hossein, <i>Srce islama</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2002. (odabrana poglavlja).</p> <p>8. Nasr, Seyyed Hossein, <i>Tradicionalni islam u modernom svijetu</i>, Sarajevo, El-Kalem, 1994. (odabrana poglavlja).</p> <p>9. Pašalić-Kreso, Adila, <i>Koordinate obiteljskog odgoja</i>, Jež, Sarajevo, 2004. (odabrana poglavlja).</p> <p>10. Peroti, Antonio, <i>Interkulturalni odgoj i obrazovanje</i>, Educa, Zagreb, 1995. (odabrana poglavlja).</p> <p>11. Ruqayyah Waris Maqsood. <i>Vodič za muslimanski brak</i>, Selsebil, Živinice, 2003.</p> <p>12. Silajdžić, Adnan. <i>Muslimani u traganju za identitetom</i>, FIN – El-Kalem, Sarajevo, 2006.</p> <p>13. Slatina, Mujo, “Odgoj – najkraći put čovjekovog uzdizanja do humaniteta”, u: <i>Radovi</i>, knjiga XII, (365–384), Filozofski fakultet, Sarajevo, 2000.</p> <p>14. Slatina, Mujo; Sijamhodžić-Nadarević, Dina and Cerić, Haris, “Children and Young People without Parental Care in Bosnia and Herzegovina: At the Crossroads between Residential Care and De-institutionalisation”, In: <i>Tuhinul Islam and Leon Fulcher</i> (editors), <i>Residential Child and Youth Care in a Developing World – European Perspectives 2</i>, The CYC-Net Press, 2017.</p> <p>15. Ucan, Ayse Demirel, <i>Improving the Pedagogy of Islamic Religious Education in Secondary Schools</i>, Taylor&Francis, Routledge, 2020.</p> <p>Dopunska:</p> <p>1. Andreopoulos, G. J. and Claude, R. P. (eds.), <i>Human Rights Education for the Twenty First Century</i>, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1997.</p> <p>2. Canvez, P., <i>Odgojiti građanina</i>, Durieux, Zagreb, 1999.</p> <p>3. Delors, J. i drugi, <i>Učenje blago u nama</i>, Educa, Zagreb, 1998.</p> <p>4. Legrand, L., <i>Moralna izobrazba</i>, Educa, Zagreb, 1995.</p> <p>5. Klutz, Philipp, <i>Religious Education Faces the Challenge of Religious Plurality: A Qualitative-Empirical Study in Vienna, Münster</i>, Waxmann, New York, 2016.</p>
--	--

Šifra predmeta:

Naziv predmeta: *Religijski odgoj i obrazovanje za ljudska prava*

Naučna oblast: Religijska pedagogija

Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+2	
Odgovorni nastavnik/ci:	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast religijska pedagogija		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 2 sata seminara		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p><i>Sadržaj predmeta:</i></p> <p>Predmet u uvodnom dijelu tretira pitanja i teorijska određenja obrazovanja za ljudska prava. Ovom temom analiziraju se i sljedeća pitanja: pristupi, smjernice i programi u obrazovanju za ljudska prava, modeli, principi i strategije obrazovanja za ljudska prava...</p> <p>Odgoj i obrazovanje kao ljudsko pravo tretira se kao temelj ostvarivanja svih ljudskih prava. Ukazat će se prvo na obrazovanje, na diskriminaciju u odgoju i obrazovanju te na najvažnije međunarodne dokumente koji zabranjuju diskriminaciju u obrazovanju. U analizi ove teme istaći će se ljudska prava kao sistem moralnih i pravnih načela i kao zaštita ljudskog dostojanstva. Definiranje temeljnih prava čovjeka dovodi se u vezu s ljudskim potrebama.</p> <p>Potom se kroz temu međunarodni instrumenti i instrumenti u islamskom svijetu kojima se reguliraju temeljna ljudska prava ukazuje na konvencije, deklaracije i povelje kojima se reguliraju temeljna ljudska prava i prava u području odgoja i obrazovanja.</p> <p>Studenti doktorskog studija će u okviru teme vezane za opće međunarodne skupove o obrazovanju i skupove o religijskom obrazovanju za ljudska prava pomoću internet-izvora utvrditi broj, mjesto održavanja i razmatrane probleme na međunarodnim skupovima i konferencijama.</p> <p>Kroz predmet se predstavlja uloga i značaj religijskog odgoja i obrazovanja za ljudska prava te analiziraju neka temeljna ljudska prava u islamskoj perspektivi (pravo na odgoj i obrazovanje, pravo na rodnu jednakost i položaj žena u islamskoj perspektivi, prava djece, prava i položaj osoba s poteškoćama u razvoju i nepovoljnim položajem, odgoj za mir kroz prizmu religijskog odgoja i obrazovanja, odgoj za ljudska prava i promicanje interkulturalne i interreligijske osjetljivosti kroz religijski odgoj i obrazovanje).</p> <p>Nakon teorijske elaboracije, u posljednjim sedmicama nastave se kroz studije slučaja i primjere nekih zemalja analiziraju projekti, kurikulumi i udžbenici religijskog obrazovanja, vjeronaučne nastave i religijskog odgoja u kontekstu ljudskih prava.</p> <p><i>Ciljevi predmeta:</i></p> <p>Upoznati studente doktorskog studija s teorijskim određenjima obrazovanja za ljudska prava te instrumentima kojima se reguliraju ljudska prava; predstaviti ulogu i značaj religijskog odgoja i obrazovanja za ljudska prava te analizirati neka temeljna ljudska prava u islamskoj perspektivi i njihovu refleksiju u</p>		

	<p>projektima, kurikulumima i udžbenicima religijskog obrazovanja, vjeronaučne nastave i religijskog odgoja; razvoj svijesti studenata o ličnoj i profesionalnoj odgovornosti u pogledu ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i prava djeteta; osposobiti studente za poštivanje, zaštitu i prakticanje temeljnih ljudskih prava i prava djeteta; pripremiti ih za rad u području odgoja i obrazovanja za ljudska prava, zaštite i promicanja prava djeteta.</p>
<p>Ishodi učenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analizirati teorijska određenja obrazovanja za ljudska prava. - Komparirati međunarodne instrumente i instrumente u islamskom svijetu kojima se reguliraju temeljna ljudska prava i obrazovanje za ljudska prava. - Analizirati temeljna ljudska prava u islamskoj perspektivi i njihovu refleksiju u vjeronaučnoj nastavi i religijskom odgoju. - Kreirati projekte / programe religijskog odgoja i obrazovanja za ljudska prava. - Demonstrirati ličnu i profesionalnu odgovornost u pogledu ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i prava djeteta.
<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<p><i>Esej – 25 %; participacija u nastavi – 25 %; ispit (pismeni i usmeni) – 50% ocjene. Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</i></p> <p><i>Obaveze studenata:</i> ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja koja se sastoji od pripreme za nastavu i seminare, redovnog pohađanja nastave, čitanja obavezne literature, pravovremene izrade i odbrane eseja, učešća u diskusijama, izrade prikaza knjiga ili sažetaka tekstova i polaganja završnog ispita.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odgoj i obrazovanje za ljudska prava – teorijska određenja. 2. Odgoj i obrazovanje kao ljudsko pravo. 3. Međunarodni instrumenti i instrumenti u islamskom svijetu kojima se reguliraju temeljna ljudska prava. 4. Međunarodni skupovi o obrazovanju / religijskom obrazovanju za ljudska prava. 5. Teorijski izvori ljudskih prava i značaj islama za poštivanje i realizaciju ljudskih prava. 6. Uloga i značaj religijskog odgoja i obrazovanja za ljudska prava. 7. Odgoj i obrazovanje kao ljudsko pravo u izvorima islama. 8. <i>Provjera znanja studenata.</i> 9. Pravo na rodnu jednakost i položaj žena u islamskoj perspektivi. 10. Prava djece u islamskoj perspektivi. 11. Prava i položaj osoba s poteškoćama u razvoju i nepovoljnim položajem u islamskoj perspektivi. 12. Pedagogija mira i učenje o ljudskim pravima kroz prizmu religijskog odgoja i obrazovanja. 13. Odgoj za ljudska prava i promicanje interkulturalne i interreligijske

	<p>osjetljivosti kroz religijski odgoj i obrazovanje.</p> <p>14. Ljudska prava i religijski odgoj i obrazovanje u Bosni i Hercegovini (Analiza kurikuluma i udžbenika vjeronaučne nastave i religijskog odgoja u kontekstu ljudskih prava).</p> <p>15. Ljudska prava i religijski odgoj i obrazovanje u obrazovnim sistemima (Analiza kurikuluma i udžbenika vjeronaučne nastave i religijskog odgoj i projekata / programa u kontekstu ljudskih prava na primjeru nekih zemalja).</p>
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abdullah Saeed, <i>Human Rights and Islam – An Introduction to Key Debates between Islamic Law and International Human Rights Law</i>, Edwardelgar Publishing, UK, 2018. 2. Abou al-Fadl, Khaled, “The Human Rights Commitment in Modern Islam” In: <i>Human Rights and Responsibilities in the World Religions</i>, edited by Joseph Runzo, Nancy M. Martin, and Arvind Sharma, Oneworld Publications, Oxford, 2003. 3. Andreopoulos, G. J. and Claude, R. P. (eds.), <i>Human Rights Education for the TwentyFirst Century</i>, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 1997. (odabrana poglavlja). 4. Karić, Enes (priredio), <i>Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate</i>, Pravni centar fond otvoreno društvo Bosne i Hercegovine, 1996. (odabrana poglavlja). 5. Maleš, D. i Stričević, I. (pripremile), <i>Mi poznajemo i živimo svoja prava</i>, Školska knjiga i UNICEF, Zagreb, 2000. 6. Matulović, M. (ur.), <i>Ljudska prava: Uvod u teoriju ljudskih prava</i>, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb, 1996. (odabrana poglavlja). 7. Mayer, Ann, <i>Islam and Human Rights: Tradition and Politics</i>, 4th ed. Boulder, Westview Press, 2006. (odabrana poglavlja). 8. Mernissi, Fatima, <i>The Veil and the Male Elite: A Feminist Interpretation of Women's Rights in Islam</i>, Reading, Mass, Addison-Wesley, 1991. 9. Organization of the Islamic Conference (OIC), Independent Permanent Human Rights Commission, <i>International Seminar on Human Rights Education</i>, Jakarta, 12–13, October 2015 Iphrc Jakarta Declaration On Human Rights Education, https://www.oic-iphrc.org/en/data/docs/seminars/689764.pdf. 10. Sijamhodžić-Nadarević, Dina, “Prava djece i mladih u islamskoj perspektivi”, <i>Glasnik IZ u BiH</i>, juli–august (7–8), 2011. 11. Sijamhodžić-Nadarević, Dina, “Education and Women: Contemporary Discourse”, <i>The Oxford Encyclopaedia of Islam and Women</i>, Oxford University Press, New York, SAD, 2013. 12. Sijamhodžić-Nadarević, Dina, “Uvid u islamsku perspektivu o osobama sa teškoćama u razvoju i nepovoljnim položajem”, <i>Zbornik radova Fakulteta</i>

islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu, 22/2018.

13. Waltz, Susan. "Universal Human Rights: The Contribution of Muslim States" *Human Rights Quarterly* 26, no. 4 (2004), 799–844.

Dopunska:

1. Abou al-Fadl, Khaled. *Islam and the Challenge of Democracy*, Edited by Joshua Cohen and Deborah Chasman, Princeton University Press, Princeton, 2004.

2. Barlas, Asma. "Believing Women" in *Islam: Unreading Patriarchal Interpretations of the Qur'ān*, Austin, University of Texas Press, 2002.

3. Delors, J., *Učenje: blago u nama*, Educa, Zagreb, 1998.

4. Durr, K., Spajić-Vrkaš, V. i Martins, I. F., *Učenje za demokratsko građanstvo u Europi*. Centar za istraživanje, izobrazbu i dokumentaciju u obrazovanju za ljudska prava i demokratsko građanstvo, Filozofski fakultet, Zagreb, 2002.

5. Ghaly, M. M., Physical and spiritual treatment of disability in Islam: Perspectives of early and modern jurists, *Journal of Religion, Disability & Health*, 12 (2), 105–143, 2008, [Taylor & Francis Online].

6. Hentig, H., *Humana škola – škola mišljenja na nov način*, Educa, Zagreb, 1997.

7. Torney-Purta, J., Schwille, J., Amadeo, J. A. (eds.), *Civic Education Across Countries: Twenty-four National Case Studies from the IAE Civic Education Project*, Amsterdam IEA, 1999; National Standards for Civics and Government, Calabasas, Center for Civic Education, 1994.

8. Lenzen, D., *Vodič za studij znanosti o odgoju. Što može, što želi*. Educa, Zagreb, 2002.

9. Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava, Zagreb, 1999, Vlada Republike Hrvatske.

10. Hashemi, Nader, Qureshi, Emran, "Human Rights", *The Oxford Encyclopedia of the Islamic World*.

11. Osler, A., *The Contribution of Community Action Programs in the Field of Education, Training and Youth to the Development of Citizenship with a European Dimension*, University of Birmingham, Birmingham, August 1997.

12. Pranjić, M., *Pedagogija – suvremena stremljenja, naglasci, ostvarenja*, Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji, Zagreb, 2001.

13. Reardon, B. A., *Tolerance æ The Treshold of Peace: Teacher Training Resource Unit*, UNESCO, Paris, 1997.

Međunarodni instrumenti i instrumenti u islamskom svijetu kojima se reguliraju temeljna ljudska prava i obrazovanje za ljudska prava

1. <https://www.coe.int/en/web/compass/introducing-human-rights-education>.
2. <http://culture.coe.int/citizenship> 7. <http://www.coe.fr>.

	<p>3. United Nations Declaration on Human Rights Education and Training (2011), https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/UnitedNationsDeclarationonHumanRightsEducationandTraining(2011).aspx.</p> <p>4. Human Rights Education Milestones at the United Nations; https://www.ohchr.org/documents/issues/education/training/infographic-hre-milestones.pdf.</p> <p>5. https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/Listofcontents.aspx.</p> <p>6. Universal Declaration of Human Rights, https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/.</p> <p>7. Organization of the Islamic Conference (OIC) Convention on the Rights of the Child in Islam; http://ww1.oic-oci.org/english/convention/Rights%20of%20the%20Child%20In%20Islam%20E.pdf.</p> <p>8. Organization of the Islamic Conference (OIC) Plan of Action For The Advancement of Women (OPAAW); https://www.oic-iphrc.org/en/data/docs/legal_instruments/OIC_HRRIT/38864.pdf.</p> <p>9. Organization of the Islamic Conference (OIC) STATUTE OF THE OIC WOMEN DEVELOPMENT ORGANIZATION; https://www.oic-iphrc.org/en/data/docs/legal_instruments/OIC_HRRIT/385106.pdf.</p> <p>10. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women; https://www.oic-iphrc.org/en/data/docs/legal_instruments/Basic_IHRI/281206.pdf.</p> <p>11. League of Arab States, <i>Arab Charter on Human Rights</i>, September 1994, https://www.refworld.org/docid/3ae6b38540.html.</p> <p>12. Cairo Declaration on Human Rights in Islam, https://www.refworld.org/docid/3ae6b3822c.html.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Psihologija religije – odabrane teme</i>		
	Naučna oblast: Religijska pedagogija		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+2	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast religijska pedagogija		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 2 sata seminara		
Sadržaj i ciljevi predmeta	Na ovom kolegiju obrađuju se neke od centralnih tema u okviru naučne oblasti psihologija religije. Pritom se posebno tematizira odnos između religije i psihologijske nauke kao društvenih sila koje značajno oblikuju identitet i ponašanje savremenog čovjeka, njihova specifična filozofsko-		

	<p>antropološka polazišta u njegovom razumijevanju sa posebnim fokusom na islamsko učenje, te društveno-psihološka značenja, očitovanja i uvjetovanosti individualne religioznosti u kontekstu aktualnih izazova sa kojima se on susreće na pragu 21. stoljeća.</p> <p>Ovaj predmet ima cilj:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) upoznati studente sa specifičnostima naučno-psihološkog i religijskog / islamskog razumijevanja čovjeka, te sa ograničenjima i mogućnostima njihovog dijaloga i saradnje na temeljima zajedničkog interesovanja za pojedinca, 2) kod studenata razviti kritički pristup u razumijevanju društveno-psiholoških značenja, očitovanja i uvjetovanosti individualne religioznosti u kontekstu izazova savremenog čovjeka.
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Studenti će moći pojasniti specifičnosti naučno-psihološkog i religijskog / islamskog razumijevanja čovjeka, ograničenja i mogućnosti njihovog dijaloga i saradnje na temeljima zajedničkog interesovanja za pojedinca.</p> <p>Studenti će moći kritički razumijevati društveno-psihološka značenja, očitovanja i uvjetovanosti individualne religioznosti u kontekstu izazova savremenog čovjeka.</p> <p>U kontekstu interakcije sa (ne)religioznim pojedincem i društveno-psihološkim datostima 21. stoljeća, studenti će moći primijeniti usvojena saznanja i vještine u radu sa čovjekom različitih religijskih stremljenja.</p>
<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<ul style="list-style-type: none"> - učešće u nastavi 20% - esej 20% - zadaće 10% - završni ispit 50% ocjene <p>Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Psihologija i religija / teologija: mogućnosti i granice dijaloga. 2. Psihologija čovjeka u svjetlu Kur’ana i sunneta. 3. Psihoterapija u djelima ranih muslimankih učenjaka. 4. <i>Islamska psihologija</i> između afirmacije i osporavanja. 5. Kriza čovjeka kao temeljna kriza 21. stoljeća. 6. Religioznost u društveno-kulturnom kontekstu i vremenu svjetovnosti. 7. Razvojno-psihološke dimenzije religioznosti: djeca i mladi. 8. Razvojno-psihološke dimenzije religioznosti: odrasli i stari.

	<p>9. Socijalno-psihološke dimenzije religijskog ekstremizma.</p> <p>10. Religioznost i međuetnički odnosi: primjer BiH.</p> <p>11. Radni stres i sagorijevanje kod vjerskih predvodnika: primjer bh. imama – I.</p> <p>12. Radni stres i sagorijevanje kod vjerskih predvodnika: primjer bh. imama – II.</p> <p>13. Religija i psihoterapija: vjerski predvodnici kao “prirodni psihoterapeuti”.</p> <p>14. Socijalna psihologija religiozne konverzije.</p> <p>15. Rekapitulacija.</p>
<p>Literatura:</p>	<p>Obavezna:</p> <p>1. Ansari, Zafar Afaq, <i>Qur’anic Concepts of Human Psyche</i>, IIIT, Herndon, 1992, odabrana poglavlja.</p> <p>2. Bezić, Ivan, “Pastoralna psihologija”, <i>Bogoslovska smotra</i>, vol. 60, 1990, str. 95–105, dostupan na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=57446&lang=en.</p> <p>3. Bubalo, Ivan, “Brak i obitelj u promijenjenom društveno-kulturnom kontekstu”, <i>Bogoslovska smotra</i>, 85, br. 3, 2015, str. 647–664, dostupno na Internetu.</p> <p>4. Ćorić, Šimun Šito, <i>Psihologija religioznosti</i>, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1998, odabrana poglavlja.</p> <p>5. Domazet, Anđelko, “Teologija i psihologija: mogućnosti i granice dijaloga”, <i>Filozofska istraživanja</i>, vol. 2, 2007, str. 261–278, dostupan na http://hrcak.srce.hr/16983.</p> <p>6. Koprek, Ivan, “Suvremeni čovjek i kriza vrednota”, <i>Bogoslovska smotra</i> 68, br. 2–3, 1997, str. 237–249, dostupno na Internetu.</p> <p>7. Kuburić, Zorica i Sremac, Srđan (ur.), <i>Konverzija i kontekst: Teorijski, metodološki i praktični pristupi religijskoj konverziji</i>, Centar za empirijska istraživanja religije, Novi Sad, 2009, odabrana poglavlja, dostupno na Internetu.</p> <p>8. Nedžati, Muhammed Osman, <i>al-Hadis al-Nebevi ve ‘Ilm al-Nefs</i>, Dār al-Šuruk, Kairo, 1989, odabrana poglavlja.</p> <p>9. Robinson, William I., “Global Capitalism: Crisis of Humanity and the Specter of 21st Century Fascism”, <i>The World Financial Review</i>, May–June 2014, dostupno na Internetu.</p>

10. Sinanović, Osman, Hafizović, Rešid i Pajević, Izet (ur.), *Duhovnost i mentalno zdravlje*, Svjetlost, Sarajevo, 2002, odabrana poglavlja.
11. Smajić, Aid, *Radni stres i sagorijevanje kod bh. imama: stanje, uzroci i suočavanje*, El-Kalem i FIN, Sarajevo, 2020.
12. _____, "Religija u susretu sa savremenom psihologijom: iskustvo Katoličke crkve", *Context: Časopis za interdisciplinarnе studije*, Centar za napredne studije, vol 4, br. 1, Sarajevo, 2017, str. 7–26.
13. _____, *Religioznost i međuetnička tolerancija u Bosni i Hercegovini*, El-Kalem, Sarajevo, 2017, odabrana poglavlja.
14. _____, *Vrijednosti i vrijednosne orijentacije muslimanske omladine u Bosni i Hercegovini*, El-Kalem, Sarajevo, 2016.
15. _____, "Projekat islamizacije znanja: osnovne ideje, razvoj i trenutno stanje", *Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu*, 16, 2012, str. 253–268.
16. _____, "Trening asertivnosti u djelima ranih muslimanskih učenjaka", *Novi muallim*, 20, 2004, str. 50–60.
17. Szentmartoni, Mihaly, *Osjetljivost za čovjeka: Pastoralna psihologija*, Glas Koncila, Zagreb, 2009, odabrana poglavlja.
- Dopunska:
1. Ajmal, Muhammad, *Muslim Contributions to Psychotherapy and Other Essays*, National Institute of Psychology, Islamabad, 1986.
2. Ali Rizvi, Syed Azhar, *Muslim Tradition in Psychotherapy and Modern Trends*, Institute of Islamic Culture, Lahore, 1989.
3. Artić, M., "Transformacija tradicionalnih religijskih identiteta", *Nova prisutnost*, 6, 2008, str. 85–105.
4. Ashy, M. A., "Health and Illness from an Islamic Perspective", *Journal of Religion and Health*, 38, 3, 1999, str. 241–258.
5. Badri, Malik, *AIDS/SIDA i kriza modernog svijeta u svjetlu islama*, El-Kalem, Sarajevo, 2002.
6. _____, "Savjetovanje i psihoterapija iz islamske perspektive – da li su savjetovanje i psihoterapija jedna ili dvije različite oblasti?", *Znakovi vremena*, ?, str. 85–115.
7. Bistrić, Senahid, "Islamsko poimanje smrti", *Islamska misao*, 1982, str. 41–43, (preuzeto iz Hrestomatije "Razvojna psihologija", str. 401–407).
8. Gellner, Ernest, "Religijski fundamentalizam", *Postmodernizam, razum i*

	<p><i>religija</i>, Zagreb, 2000.</p> <p>9. Havelka, Nenad, <i>Zdravstvena psihologija – nastavni tekstovi</i>, Zdravstveno veleučilište, Zagreb, 2006, odabrana poglavlja, dostupno na Internetu.</p> <p>10. Isgandarova, Nazila, “Effective Islamic Spiritual Care: Foundations and Practices of Imams and Other Muslim Spiritual Caregivers”, Wilfrid Laurier University, PhD Dissertation, 2011.</p> <p>11. Nedžati, Muhammed Osman, <i>Kur’an i psihologija</i>, (Ramiza Smajić (pr.)), Dobra knjiga, Sarajevo, 2010, odabrana poglavlja.</p> <p>12. Salihsahić, Džemal, <i>Imam – ličnost, uloga i značaj</i>, Medresa “Osman ef. Redžović”, Visoko, 2014.</p> <p>13. Slankamenac, J. N., <i>Pastoralna psihologija</i>, ITG, Zagreb, 2001, dostupno na Internetu.</p> <p>14. Shehu, S, <i>Towards an Islamic Perspective of Developmental Psychology</i>. 2002.</p> <p>Retrieved from: http://www.islamonline.net/english/Contemporary/2002/05/article7-a.shtml.</p>
--	--

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Islamsko dušebrižništvo – teorija i praksa</i>		
	Naučna oblast: Religijska pedagogija		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 2+2	
Odgovorni nastavnik/ci	Akademska osoblje izabrano na naučnu oblast religijska pedagogija		
Oblik nastave:	2 sata predavanja, 2 sata seminara		
Sadržaj i ciljevi predmeta	<p>Ovaj predmet predstavlja uvod u islamsku duhovnu brigu u institucionalnom okruženju, baveći se pritom teorijskim i aplikativnim aspektima i pitanjima ove prakse. Predmet ovog kolegija pozicioniran je u tački susretanja islamske teologije i društveno-humanističkih nauka. Kao takav, on razmatra višedimenzionalnu procjenu i diferencijalnu primjenu različitih duhovnih, terapijskih, suportivnih i obrazovnih strategija u kontekstu duhovne brige o pojedincima koji borave u institucionalnim okruženjima u svojstvu korisnika njihovih usluga.</p> <p>Ciljevi predmeta su:</p> <p>1) upoznati studente sa značenjem dušebrižništva u islamskoj konstitutivnoj i interpretativnoj tradiciji, savremenom institucionalnom okruženju te mogućnostima i izazovima njegove prakse i</p>		

	<p>2) upoznati studente sa načinima procjene duhovno-psihološkog stanja klijenta i sa primjenom različitih duhovnih, terapijskih, suportivnih i obrazovnih strategija u kontekstu duhovne brige o korisnicima institucionalnih usluga.</p>
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Studenti će moći pojasniti značenje dušebrižništva u islamskoj tradiciji, objasniti mogućnosti i izazove njegove prakse u savremim okolnostima, kao i načine procjene duhovno-psihološkog stanja klijenta i primjene različitih duhovnih, terapijskih, suportivnih i obrazovnih strategija u kontekstu duhovne brige o korisnicima institucionalnih usluga.</p> <p>Studenti će moći prepoznati duhovno-psihološki profil sagovornika i znati primijeniti različite duhovne, terapijske, suportivne i obrazovne tehnike.</p> <p>U kontekstu duhovne brige o korisnicima institucionalnih usluga, studenti će moći primijeniti usvojena dijagnostička, savjetodavna i psihoterapijska saznanja i vještine.</p>
<p>Način ocjenjivanja i rezultati</p>	<ul style="list-style-type: none"> - učešće u nastavi – 20% - studija slučaja 1 – 20% - studija slučaja 2 – 20% - studija slučaja 3 – 20% - studija slučaja 4 – 20% <p>Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p>
<p>Plan predmeta po sedmicama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvod: islamska duhovnost i duhovna briga. 2. Kompetencije muslimanskog dušebrižnika: ličnost i vještine. 3. Razumijevanje iskušenja u islamu. 4. Načini procjene i intervencije u islamskom dušebrižništvu. 5. Profesionalna etika i dušebrižništvo. 6. Islam, duhovnost, palijativna briga, tugovanje i kriza. 7. Rekapitulacija / Test. 8. Islamsko dušebrižništvo u zdravstvenom okruženju. 9. Islamska duhovna briga u ustanovama za mentalno zdravlje. 10. Islamska duhovna briga u korektivnim ustanovama i vojsci. 11. Islamska duhovna briga u školstvu. 12. Islamska duhovna briga i porodično nasilje. 13. Islamska duhovna briga među “specifičnim” populacijama. 14. Dušebrižništvo u zajednici. 15. Rekapitulacija.

Literatura:

Obavezna:

1. Abu-Ras, Wahida, “Chaplaincy and Spiritual Care Services: The Case for Muslim Patients”, *Topics in Integrative Health Care* 2, 2, 2011, str. 1–16.
2. Ahdar, Rex Tauati, “A Real Threat Or A Mere Shadow? School Chaplaincy Programs and the Secular State”, *University of Queensland Law Journal* 33, 1, 2014, str. 29–41.
3. Alispahić, Sabina, *Psihologija boli*, Filozofski fakultet, Sarajevo, 2016, odabrana poglavlja.
4. _____, *(R)Evolucija odnosa ljekar – pacijent*, TDP, Sarajevo, 2018, odabrana poglavlja.
5. Badri, Malik, “Savjetovanje i psihoterapija iz islamske perspektive – da li su savjetovanje i psihoterapija jedna ili dvije različite oblasti?”, *Znakovi vremena*, 16, 2002, str. 85–115.
6. Baobaid M. and Hamed, G., *Addressing Domestic Violence in Canadian Muslim Communities: A Training Manual for Muslim Communities and Ontario Service Providers*, ON: Muslim Resource Centre for Social Support and Integration, London, 2010, odabrana poglavlja.
7. Beckford, James A. and Cairns, Ilona C. M., “Muslim Prison Chaplains in Canada and Britain”, *The Sociological Review*, 63, 2015, str. 36–56.
8. Bryson, Ken, “Guidelines for Conducting a Spiritual Assessment”, *Palliative and Supportive Care*, 13, 1, 2015, str. 91–98.
9. Bristrić, Senahid, “Islamsko poimanje smrti”, *Islamska misao*, 1982, str. 41–43 (preuzeto iz Hrestomatije “Razvojna psihologija”, str. 401–407).
10. Ćorić, Šimun Šito, *Psihologija religioznosti*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1998, odabrana poglavlja.
11. Hamdan, A., “A Case Study of a Muslim Client: Incorporating Religious Beliefs and Practices”, *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 35, 2007, str. 92–100.
12. Hamjah, Salasiah Hamin & Akhir, Noor Shakirah Mat, “Islamic Approach in Counseling”, *Journal of Religion and Health*, 53, 2014, str. 279–289.
12. Gilliat-Ray, Sophie, Ali, Mansur and Pattison, Stephen, *Understanding Muslim Chaplaincy*, Surrey, Ashgate Publishing Ltd, U. K., 2013, odabrana poglavlja.
13. Isgandarova, N., “The Crescent of Compassionate Engagement: Theory and Practice of Islamic Spiritual Care”, In: *Multifaith Views in Spiritual Care*, Daniel S. Schipani (Ed.), Pandora Press, Waterloo, 2013, str. 109–130.

14. _____, “Islamic Spiritual Care in a Health Care Setting”, In: *Spirituality and Health: Multidisciplinary Explorations*, Meier, A., O'Connor, T. and VanKatwyk, P. (Ed.), WLU Press, Waterloo, 2005, str. 85–104.
15. _____, “Canadian Licensing Changes and the Anticipated Impact on Islamic Spiritual Care and Counseling Practice in Ontario”, *Journal of Pastoral Care and Counseling*, 68, 3, 2014, str. 1–9.
16. _____, “Effectiveness of Islamic Spiritual Care: Foundations and Practices of Muslim Spiritual Care Givers”, *The Journal of Pastoral Care & Counseling*, 66, 3, 2013, str. 1–16.
17. _____, “Effective Islamic Spiritual care: Foundations and Practices of Imams and Other Muslim Spiritual Caregivers”, Wilfrid Laurier University, PhD Dissertation, 2011, dostupno na Internetu.
18. Jalom, Irvin, *Čari psihoterapije*, Psihopolis, Beograd, 2011, odabrana poglavlja.
19. Kobeisy, Ahmed Nezar, *Counseling American Muslims: Understanding the Faith and Helping the People*, Praeger Publishers, Westport, Conn., 2004, odabrana poglavlja.
20. Lawson, Kenneth, “Doctrinal Tension: The Chaplain and Information Operations”, *Military Intelligence Professional Bulletin*, 35, 2, 2009, str. 24–31.
21. Macanović, Nebojša i Nadarević, Damir, *Penološka andragogija*, EDC, Banja Luka, 2014, odabrana poglavlja.
22. Mattson, Ingrid, “Dignity and Patient Care: An Islamic Perspective”, *The Yale Journal for Humanities in Medicine*, 2002, dostupno na: <http://info.med.yale.edu/intmed/hummed/yjhm/spirit/dignity/imattson.htm>.
23. Osman, M. Ali, Milstein, Glen and Marzuk, Peter M., “Imam’s Role in Meeting the Counseling Needs of Muslim Communities in the United States”, *Psychiatric Services*, 56, 2005, str. 202–205.
24. Shehu, S., *Towards an Islamic Perspective of Developmental Psychology*, 2002, retrieved from:
<http://www.islamonline.net/english/Contemporary/2002/05/article7-a.shtml>.
25. Sinanović, Osman, Hafizović, Rešid i Pajević, Izet (ur.), *Duhovnost i mentalno zdravlje*, Svjetlost, Sarajevo, 2002, odabrana poglavlja.
26. Slankamenac, J. N., *Pastoralna psihologija*, ITG, Zagreb, 2001, odabrana poglavlja, dostupno na Internetu.
27. Stone, Howard, *Crisis Counselling*, Fortress Press, Minneapolis, 2009,

	<p>odabrana poglavlja.</p> <p>28. Szentmartoni, Mihaly, <i>Osjetljivost za čovjeka: Pastoralna psihologija</i>, Glas Koncila, Zagreb, 2009, odabrana poglavlja.</p> <p>29. Vukšić, Tomo, “Zakonske i druge pravne pretpostavke pastora zdravstva u Republici Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini”, <i>Služba Božja</i> 53, 2013, str. 377–393.</p> <p>Dopunska:</p> <p>1. Badri, Malik, <i>AIDS/SIDA i kriza modernog svijeta u svjetlu islama</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2002, odabrana poglavlja.</p> <p>2. Bezić, Ivan, “Pastoralna psihologija”, <i>Bogoslovska smotra</i>, vol. 60 (1990), str. 95–105, dostupno na:</p> <p>http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=57446&lang=en</p> <p>3. Bubalo, Ivan, “Brak i obitelj u promijenjenom društveno-kulturnom kontekstu”, <i>Bogoslovska smotra</i>, 85, br. 3, 2015, str. 647–664, dostupno na Internetu.</p> <p>4. Nenad, <i>Zdravstvena psihologija – nastavni tekstovi</i>, Zdravstveno veleučilište, Zagreb, 2006.</p> <p>5. Jihad Levine, S. E., “Muslim Chaplains in America: Voices from the First Wave”, <i>Reflective Practice: Formation and Supervision in Ministry</i>, 29, 2004, str. 142–147.</p> <p>6. Salihsahić, Džemal, <i>Imam – ličnost, uloga i značaj</i>, Medresa “Osman ef. Redžović”, Visoko, 2014.</p> <p>7. Sinanović, Osman, Hafizović, Rešid i Pajević, Izet (ur.), <i>Duhovnost i mentalno zdravlje</i>, Svjetlost, Sarajevo, 2002.</p> <p>8. Smajić, Aid, <i>Radni stres i sagorijevanje kod bh. imama: stanje, uzroci i suočavanje</i>, El-Kalem i FIN, Sarajevo, 2020.</p> <p>9. _____, “Religija u susretu sa savremenom psihologijom: iskustvo Katoličke crkve”, <i>Context: Časopis za interdisciplinarnе studije</i>, Centar za napredne studije, vol 4, br. 1, Sarajevo, 2017, str. 7–26.</p> <p>10. _____, “Trening asertivnosti u djelima ranih muslimanskih učenjaka”, <i>Novi muallim</i>, 20, 2004, str. 50–60.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Arapska filologija</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10

Status: obavezni	Ukupan broj sati: 2+1+1 Predavanja: 2 Vježbe: 1 Eseji i prezentacije: 1
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik
Preduvjet za upis:	Nema
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Nastavni predmet <i>Arapska filologija</i> ima zadaću da studentu, kroz pružanje sažetog pregleda nastanka i historijskog razvoja, pruži opće uvide u narav, pravce razvoja, domete i društvenohistorijsku ulogu jezičke nauke kod Arapa.</p> <p>Iznalaženje uporišta konstituiranju autentične jezikoslovne tradicije u specifičnim kulturnohistorijskim uvjetima nastalim u okrilju islama.</p> <p>Razvijanje kompetencija u dokazivanju da arapska jezička nauka nije kopija starijih jezičkih naučavanja, već sasvim izvorna i samosvojna jezikoslovna tradicija.</p> <p>Razvijanje sposobnosti da polaznik uvjerava kako je arapska jezička nauka u klasičnom dobu imala snagu da vrši utjecaje na druge tradicije čiji se tragovi pružaju do najraširenijih savremenih naučavanja.</p> <p>Razvijanje senzibilnosti za znalačko kritičko vrednovanje naučavanja arapske jezičke nauke u njihovome komparativnom i kontrastivnom posmatranju naspram učenja drugih tradicija.</p>
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definiranje pojma arapska jezička nauka s naglaskom na arapskoj filologiji. 2. Odnos između filologije i srodnih jezičkih oblasti. 3. Prednjačenje filologije u arapskoj tradiciji klasificiranja nauka. 4. Servisiranje islamskih nauka kao najvažniji zadatak arapske jezičke nauke. 5. Izučavanje porijekla i razvoja arapskog jezika. 6. Usporedba arapskoga sa drugim semitskim jezicima. 7. Posebna obilježja arapskog jezika. 8. Opći principi i specifična obilježja arapske nauke o jeziku. 9. Počeci arapske gramatike i povezanost s Plemenitim Kur'anom. 10. Arapske gramatičarske škole i predstavnici. 11. Gramatika između logicizma klasičnog doba i strukturalizma modernog doba. 12. Utjecaji arapske leksikografije na modernu leksikologiju. 13. Filozofija jezika kod Abu Nasra al-Farabija. 14. al-Gazalijevo raspravljanje o jezičkom znaku. 15. Rekapitulacija.
Ishodi učenja:	Polaznik će steći uvid u arapsku filologiju kao kompleksnu

	<p>naučnu disciplinu, sa sažetim pregledom njenog nastanka i historijskog razvoja.</p> <p>Polazniku će omogućiti da ovlada širom konceptualnom i teorijsko-metodološkom osnovom za produbljenije izučavanje arapske filologije, veoma zaslužne u razvoju temeljnih islamskih nauka.</p> <p>Polaznik će biti stručno osposobljen da o tematskim jedinicama ovog predmeta vodi razgovor razlikujući predmete i ciljeve obuhvaćenih grana, kao što su arapska gramatika, arapska leksikografija, filozofija jezika itd.</p>
Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 50% - vježbe 25% - eseji i prezentacije 25%
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁴⁹:	<ul style="list-style-type: none"> - završni ispit 50% - test 30% - esej 20%
Literatura⁵⁰:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ‘Affifi, Zaynab, <i>Falsafatu l-lugati ‘ind al-Farabi</i>, Dār al-Quba‘ li t-tiba‘ati wa n-našri, Kairo, 1997. 2. Dayf, Šawqi, <i>al-Madarisu n-nahwiyyatu</i>, četvrto izdanje, Kairo, 1979. 3. Farabi (al-), Abu Nasr Muhammad ibn Muhammad ibn Turkan, <i>Ihsa‘u l-‘ulumu</i>, (kritička obrada i predgovor ‘Ulman Amin, Maktabatu al-An\lu l-misriyyatu), drugo izdanje, Kairo, 1960. 4. Farabi (al-), Abu Nasr, <i>Knjiga o slovima</i>, (preveo: Daniel Bučan), Demetra, Zagreb, 1999. 5. Gazali (al-), Abu Hamid, <i>al-Maqasidu l-asna fi šarhi asma‘i l-Lahi l-husna</i>, Maktabatu l- undi, Kairo, 1968. 6. Hidžazi, Mahmud Fahmi, <i>‘Ilmu l-lugati l-‘arabiyyati – m adkalun tarikiyyun muqarinun fi daw‘i t-turali wa l-lugati s-samiyyati</i>, Kuvajt, 1973. 7. Kico, Mehmed, <i>Arapska jezikoslovna znanost</i>, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2003. 8. Kico, Mehmed, <i>Arapska gramatika u vremenu</i>, Dobra knjiga, Sarajevo, 2013. 9. Makzumi (al-), Mahdi, <i>Madrasatu l-Kufa wa minhadžuha fi</i>

⁴⁹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁵⁰Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	<p><i>dirasati l-lugati wa nnahwi</i>, Bagdad, 1345/1926.</p> <p>10. Weil, Gotthold, <i>Die gramatischen Schulen von Kufa und Basra</i>, Leiden, 1913.</p> <p>11. Zaydan, Mahmud, <i>Falsafatu l-lugati 'ind al-Farabi</i>, Dār al-nahdati l-'arabiyyati, 1985.</p> <p>12. Zvegincev, V. A., <i>Istorija arabskogo jazykoznanija</i>, Kratkij očerk, Izdal'stvo Moskovskogo Univerziteta, Moskva, 1958.</p> <p>Dopunska:</p> <p>1. Farabi (al-), Abu Nasr, <i>Kitabu l-hurufi</i>, (kritički obradio: Muhsin Mahdi), Bejrut, 1970.</p> <p>2. Filipović, Muhamed, <i>Filozofija jezika</i>, I, Svjetlost, Sarajevo, 1987.</p> <p>3. Jahić, Mustafa, <i>Arapski jezik u islamskim naukama</i>, Gazi Husrev-begova biblioteka – El-Kalem, Sarajevo, 2012.</p> <p>4. Kangrga, Milan, <i>Leibnizova monadološka metafizika</i>, u: Leibniz – Izabrani filozofski spisi, Naprijed, Zagreb, 1980.</p> <p>5. Zubaydi (al-), Abu Bakr Muhammad ibnu l-Hasan, <i>Tabaqatu l-lugawiyyina wa nnahwiyyin</i>, Kairo, 1954.</p>
--	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Tradicijski izvori arapske lingvistike</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII/XIII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni	Ukupan broj sati: 2+1+1 Predavanja: 2 Vježbe: 1 Seminar: 1		
Odgovorni nastavnik/ci	Akademske osoblje izabrano na naučnu oblast filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Tradicijski izvori arapske lingvistike</i> ima cilj upoznati studente s ulogom Kur'ana i hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u procesu kodificiranja i normiranja arapskog jezika te utemeljivanja i razvoja njegovih standardizirajućih jezičkih disciplina, kojom prilikom su "poslužili" kao izvor jezičkog materijala kojim su arapski jezikoslovci argumentirali svoja naučavanja te pravila i norme koje su ustanovljavali.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tradicijski i drugi izvori arapske lingvistike (Kur'an, hadis, prijeislamska arapska poezija, beduinski vernakular). 2. "Povodi" objavljanja Kur'ana na arapskom jeziku. 3. Varijanta arapskog jezika na kojoj je objavljen Kur'an. 4. Prva i druga kodifikacija Kur'ana. 5. Uloga Kur'ana u utemeljivanju i razvoju arapske 		

	<p>ortografije.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Utemeljivanje arapske leksikografije – Garibu l-Kur’an kao preteče rječnika arapskog jezika. 7. Povodi ustanovljavanja arapske gramatike s posebnim osvrtom na povode vjerske naravi. 8. Različita čitanja Kur’ana u kontekstu arapskih jezikoslovnih naučavanja. 9. Kur’an kao kohezioni faktor različitih arapskih narječja i garant opstanka arapskog jezika. 10. Hadisi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u naučavanjima prvih arapskih jezikoslovaca. 11. Različita mišljenja u vezi s argumentiranjem jezikoslovnih naučavanja hadisima Allahovog Poslanika, s.a.v.s. 12. Kodificiranje hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kao početak njihovog značajnijeg uvažavanja u kontekstu jezikoslovnih naučavanja. 13. Odnos arapskih gramatičarskih škola prema izvorima jezikoslovnih naučavanja. 14. Odnos savremenih arapskih jezikoslovaca prema tradicijskim izvorima arapske lingvistike. 15. Rekapitulacija.
<p>Ishodi učenja:</p>	<p>Studenti će se upoznati s prvim i najvjerodostojnijim izvorima standardnog (književnog) arapskog jezika kao svestremenim korpusom dokaza i najjasnijih pokazatelja valjane upotrebe arapskog književnolingvističkog izraza.</p> <p>Saznanja i informacije koje studenti kroz ovaj predmet usvoje pružit će im mogućnost da svestranije sagledavaju temeljne islamske discipline, posebno kad je riječ o hermeneutici Kur’ana i Poslanikovoju, s.a.v.s., Tradiciji.</p> <p>Razvijanje sposobnosti studenata da savremena tumačenja arapske standardnojezičke norme prožimaju dokazima iz tradicijskih izvora.</p>
<p>Metode izvođenja nastave:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 50% - vježbe 25% - eseji i prezentacije 25%
<p>Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁵¹:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - završni ispit 50% - test 30% - esej 20%

⁵¹Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Literatura⁵²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hajrić, Amrudin, <i>Kur'an kao standard arapskog jezika</i>, Fakultet islamskih nauka i El-Kalem, Sarajevo, 2016. Jahić, Mustafa, <i>Arapski jezik u islamskim naukama</i>, Gazi Husrev-begova biblioteka – El-Kalem, Sarajevo, 2012. Karić, Enes, <i>Semantika Kur'ana</i> (hrestomatija tekstova), Bemust, Sarajevo, 1998. Mukarram, 'Abdul'āl Sālīm, <i>al-Qur'ān al-Karīm wa aṭaruhu fī al-dirasat al-nahwiyya</i>, Dār al-ma'arif, Kairo, 1965. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 'Abdurrahim, 'Abdulḏalīl, <i>Luga al-Qur'ān al-Karīm</i>, Prvo izdanje, Maktaba al-Risala al-hadiṭa, Amman, 1981. Ansārī (al-), Ahmad Makkī, <i>Sībawayh wa al-qirā'āt</i>, Dār al-ma'arif, Kairo, 1972. Undī (al-), Anwar, <i>al-Fusha luga al-Qur'ān</i>, Dār al-kitab al-lubnani, Bejrut, 1982. Hudayli (al-), Kadi'a, <i>Mawqif al-nuhat min al-istiḥad bi al-hadiṭ al-šarif</i>, Dār al-rašīd li al-našr, Bagdad, 1981. Kico, Mehmed, <i>Arapska jezikoslovna znanost</i>, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2003. Latić, Džemaludin, <i>Stil kur'anskoga izraza</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2001. Muḡālasa, Mahmūd Husnī, <i>Abhāt fī al-luḡa wa al-nahw wa al-qirā'āt</i>, Prvo izdanje, Dār al-bašīr, Amman, 2002. Mukarram, 'Abdul'āl Sālīm, <i>al-Luga al-'arabiyya fī rihab al-Qur'ān al-Karīm</i>, Prvo izdanje, 'Alam al-kutub, Rijad, 1995. Naffāk (al-), Ahmad Ratib, <i>Fihris šawāhid Sībawayh: šawāhid al-Qur'ān – šawāhid al-hadīs – šawāhid al-ši'r</i>, Prvo izdanje, Dār al-iršād, Bejrut, 1970. Ša'ir (al-), Hasan Musa, <i>al-Nuhat wa al-hadis al-nabawi</i>, Dār 'ammar li al-našr wa al-tawzi', Amman, 2010.
---------------------------------	---

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Arapski jezik u bosanskohercegovačkom kontekstu i njegova vezanost za islamske znanosti</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XI	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni		Ukupan broj sati: 28 Predavanja 40% Vježbe 30%	

⁵²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

	Seminari i istraživanja 30%
Odgovorni nastavnik/ci	Akademsko osoblje izabrano na naučnu oblast filologija Kur'ana / kur'anski i hadiski arapski jezik
Preduvjet za upis:	Položeni predmeti iz arapskog jezika na dodiplomskom studiju.
Cilj (ciljevi) predmeta:	Nastavni predmet <i>Arapski jezik u bosanskohercegovačkom kontekstu i njegova vezanost za islamske znanosti</i> ima cilj upoznati kandidate s neraskidivom vezom između jezikoslovnih i islamskih znanosti, s obzirom na međusobne utjecaje i prožimanja te na brojne rezultate nastale tokom vremena. Povijest razvoja arapskog jezika je i povijest razvoja islamskih nauka. Saznanja i informacije koje studenti kroz ovaj predmet usvoje pomoći će im u kontinuiranom izučavanju arapskog jezika i lakšem ovladavanju islamskim znanostima.
Tematske jedinice: (po potrebi plan izvođenja po sedmicama se utvrđuje uvažavajući specifičnosti organizacionih jedinica)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pregled razvoja školstva i obrazovanja u islamu. 2. Najznačajnije ustanove islamskog obrazovanja – pregled. 3. Pozicioniranje arapskog jezika u islamskim naukama. 4. Arapske jezikoslovne discipline i islamske religijske znanosti. 5. Mjesto i uloga arapskog jezika u religijskom odgojno-obrazovnom sistemu u islamskome svijetu. 6. Mjesto i uloga arapskog jezika u religijskom odgojno-obrazovnom sistemu u Bosni i Hercegovini kroz povijest. 7. Nastava, nastavni planovi i programi i udžbenici arapskog jezika u vjerskim odgojno-obrazovnim ustanovama u BiH. 8. Arapsko-islamske znanosti i glavne škole u BiH od XV do XVII vijeka. 9. Pregled znanstvenih rezultata Bošnjaka u oblasti jezikoslovnih i religijskih islamskih znanosti. 10. Hasan Kafija Prušćak – utemeljitelj arapsko-islamskih nauka u BiH. 11. Mustafa Ejubović – Šejh Jujo i njegov doprinos religijskim i jezikoslovnim znanostima. 12. Postignuća Bošnjaka u oblasti jezikoslovnih i islamskih znanosti tokom XIX i XX stoljeća – pregled. 13. Arapski jezik i Kur'an. 14. Lingvistička analiza kur'anskih čitanja i utjecaj čitanja na izvođenje gramatičkih pravila.
Ishodi učenja:	Kandidat će ostvariti teoretski uvid u razvoj školstva i obrazovnog sistema u povijesti islama s posebnim osvrtom na prostor Bosne i Hercegovine, s posebnim osvrtom na mjesto i ulogu arapskog jezika u bh. kontekstu kroz povijest u odgojno-obrazovnom sistemu i najznačajnija dostignuća Bošnjaka u

	<p>oblasti jezikoslovnih i islamskih znanosti.</p> <p>Kandidat će istraživati, prikupljati, selektirati, analizirati, uspoređivati, povezivati i koristiti stečena znanja na putu promicanja važnosti veze arapskog jezika i islamskih znanosti.</p> <p>Kandidat će integrirati stečena znanja i vještine i moći samostalno istraživati u okviru arapskih jezikoslovnih disciplina i islamskih znanosti.</p>
Metode izvođenja nastave:	<ul style="list-style-type: none"> - predavanja 40% - vježbe i prezentacije 30% - istraživanja i seminari 30%
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene⁵³:	<ul style="list-style-type: none"> - esej 20% - istraživanje i seminari 30% - pismeni ispit 50 %
Literatura⁵⁴:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ćurić, Hajrudin, <i>Muslimansko školstvo u Bosni i Hercegovini do 1918</i>, Veselin Masleša, Sarajevo, 1983. 2. Jahić, Mustafa, <i>Arapski jezik u islamskim naukama – povezanost i međusobni uticaj</i>, Gazi Husrev-begova biblioteka – El-Kalem, Sarajevo, 2012. 3. Kasumović, Ismet, <i>Školstvo i obrazovanje u bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave</i>, Islamski kulturni centar, Mostar, 1999. 4. Šukrić, Nijaz, <i>Intišāru l-islāmi fī al-Būsna wa al-Harsag fī l-qarnayni l-ḥāmise wa l-sādise ‘ašara</i>, Ğamiyya al-da‘awa al-islamiyya al-‘ālamīyya, b.g.i. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bašagić, Safvet-beg, <i>Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti</i>, Svjetlost, Sarajevo, 1986. 2. Fatić, Almir, <i>Stilistika Kur’ana u djelu Hasana Kafi Pruščaka</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2019. 3. Hajrić, Amrudin, <i>Kur’an kao standard arapskog jezika</i>, El-Kalem i Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2016.

⁵³Strukturu bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa Članom 64. st. 6. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

⁵⁴Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet-stranici prije početka studijske godine u skladu sa Članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

4. Jahić, Mustafa, *Arapska gramatika u djelu al-Fawā'idu l-ʿabdiyyatu Mustafe Ejubovića*, Gazi Husrev-begova biblioteka, Sarajevo, 2007.
5. Jones, Alan: *Arabic Througf the Qur'an*, The Islamic Texts Society, British Library Cataloguing – in – Publication Data.
6. Kafi Pruščak, 400 godina djela Hasana Kafije Pruščaka 1615–2015, Institut za islamsku tradiciju Bošnjaka, El-Kalem, Sarajevo, 2015.
7. Karić, Enes, *Prilozi za povijest islamskog mišljenja u BiH XX stoljeća*, El-Kalem, Sarajevo, 2004.
8. Kico, Mehmed, *Arapska jezikoslovna znanost*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 2003.
9. Kico, Mehmed, *Arapska gramatika u vremenu – od logizma do strukturalizma*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2013.
10. Ljubović, Amir – Grozdanić, Sulejman, *Prozna književnost Bosne i Hercegovine na orijentalnim jezicima*, Orijentalni institut u Sarajevu, 1995.
11. Muallimov forum posvećen Arapskom jeziku: Mustafa Jahić, Omer Nakičević, Zehra Alispahić, Esad Duraković, Mejra Softić, Munir Mujić, Dragana Kujović, Enes Karić, Amrudin Hajrić, Novi Muallim, Udruženje ilmije IZ u BiH, Sarajevo, 2014, br. 60, 3–44.
12. Mujić, Munir, *Arapska stilistika u djelu Hasana Kafije Pruščaka*, Filozofski fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2007.
13. Mulović, Amra, *Šejh Jujo o regensu – Arapska gramatička tradicija u Bosni*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012.
14. Nakičević, Omer, *Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV do XVII vijeka (Sarajevo, Mostar, Prusac)*, Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 1999.
15. Nakičević, Omer, *Hasan Kafija Pruščak, pionir arapsko-islamskih nauka u Bosni i Hercegovini*, Starješinstvo IZ u SR BiH, Sarajevo, 1977.
16. Pruščak, Hasan Kafija, *Izabrani spisi*, Veselin Masleša, Sarajevo 1983.
17. Sālim, Mukarram ʿAbdul ʿāl, *al-Qurʿān al-Karīm wa atāruhu fi l-dirasati al-naḥwiyyati*, Dār al-maʿārif, Kairo, 1965.
18. Softić, Mejra, *Kompedij arapske sintakse Ibrahima Opijača*

Mostarca, Islamska pedagoška akademija u Zenici, Zenica 2002.

Šifra predmeta:	Naziv predmeta: <i>Metode istraživanja u islamskim naukama</i>		
Ciklus: III	Godina: VI	Semestar: XII	Broj ECTS kredita: 10
Status: izborni predmet		Ukupan broj sati: 60 (30P + 15S + 15V)	
Učesnici u nastavi	Akademske osoblje izabrano na naučne oblasti islamskih nauka		
Preduvjet za upis:	Nema		
Cilj (ciljevi) predmeta:	<p>Metodologija istraživanja u islamskim naukama je specifična po tome što kombinira metode tradicionalnih islamskih nauka i savremenih humanističkih i društvenih nauka. Na taj način omogućava se istraživanje kako normativne religije (religijski izvori i učenje u tekstovima), tako i praktičnog ispoljavanja religije (živa religija). U najčešće korištene metode spadaju: tekstualna analiza, historijski, komparativni i etnografski metod, ali su tu i drugi metodi. Tekstualna analiza, na onaj način na koji je razvijena u muslimanskoj historiji, koristi se pri izučavanju tekstova Kur'ana, hadisa i islamskog naslijeđa. Ostali metodi, kao što su historijski, komparativni, analiza dokumenata itd. pomažu u razumijevanju tekstova i u izučavanju islamskog naslijeđa, dok se etnografski metod i drugi metodi studija religija koriste za istraživanje religijske prakse muslimana.</p> <p>U toku semestra student će uraditi i jedan primjer istraživačkog projekta poštujući sve faze istraživačkog procesa: izbor teme, fokusiranje na istraživačka pitanja, oblikovanje studije, sabiranje informacija, analiza informacija, tumačenje informacija i informiranje drugih o istraživanju.</p>		
Ishodi učenja:	<p>Student poznaje različite teorije i pristupe u izučavanju islamskih nauka.</p> <p>Student se koristi različitim metodama za izučavanje islama kao vjere i civilizacije.</p> <p>Student je osposobljen za samostalno istraživanje u islamskim naukama.</p>		
Metode izvođenja nastave:	2 sata predavanja, 1 sat seminara i 1 sat vježbi		
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene:	<p>Ispunjavanje elemenata kontinuirane provjere znanja, koja se sastoji od: redovnog pohađanja nastave, pripreme za nastavu, pravovremene izrade zadaća, pisanja i odbrane istraživačkog projekta, izrade testa, čitanja obavezne i dopunske literature i polaganje završnog ispita.</p> <ul style="list-style-type: none"> - obavezno prisustvo na nastavi 90%; - zadaće u toku nastave 30% - istraživački projekat 40% - završni ispit 30% ocjene <p>Za prolaznu ocjenu nužno je ispuniti sve elemente kontinuirane provjere znanja.</p>		

Literatura:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dizdar, Srebren, <i>oblici i umijeća akademskog pisanja</i>, University Press, Sarajevo, 2015. 2. Karčić, Fikret, <i>Metodi istraživanja u islamskim naukama: Kratak uvod</i>, Kalem i CNS, Sarajevo, 2013. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K., <i>Metode istraživanja u obrazovanju</i>, Naklada Slap, Jastrebarsko, 2007. 2. Stausberg, Michael i Engler, Steven, <i>The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion</i>, Routledge, London, 2011.
--------------------	--

3.5. Uvjeti i načini studiranja

Doktorski studij na Fakultetu islamskih nauka realizira se unutar studijske godine koja, prema odredbama Univerziteta u Sarajevu, odnosno Fakulteta islamskih nauka počinje 1. oktobra tekuće, a završava 30. septembra sljedeće kalendarske godine. Nastava se organizira po semestrima, odnosno prema predviđenom nastavnom planu i programu. U prvoj godini studija naglasak je stavljen na predavanja, vježbe i konsultacije kako bi se studenti upoznali s najznačajnijim savremenim teorijskim postignućima unutar temeljnih islamskih nauka. U drugoj i trećoj godini važnu ulogu imaju mentor i student budući da skupa učestvuju u izradi samostalnih pisanih radova te doktorske disertacije. Student može prenijeti u narednu godinu studija najviše dva nepoložena ispita.

3.6. Način završetka studija i uvjeti prijave teme doktorske disertacije

Uvjeti i način odbrane dokorskog rada

U drugom, odnosno dvanaestom semestru student, u dogovoru s mentorom i u skladu sa izabranom naučnom oblašću, predlaže Vijeću dokorskog studija, odnosno Vijeću Fakulteta temu i sinopsis doktorske disertacije kao i radnu bibliografiju o izabranoj temi. Temu dokorskog rada odobrava Vijeće Fakulteta.

Izradu radne verzije doktorske disertacije prati i usmjerava mentor koji je dužan, nakon što kandidat početkom trećeg, odnosno trinaestog semestra dostavi radnu verziju projekta doktorske disertacije, sekretaru Vijeća studija, zakazati prezentaciju radne verzije projekta doktorske disertacije. Uvjeti i procedure odbrane radne verzije doktorske disertacije kao i njene javne odbrane regulirani su članovima 35. do 48. Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

Doktorski studij se završava kada kandidat ispuni sve uvjete (položi ispite, napiše samostalne radove, napiše i odbrani disertaciju, tj. ostvari ukupno 180 ECTS bodova). Nakon svega toga slijedi promocija kojom doktorand stječe naziv doktora islamskih nauka s naznakom uže naučne oblasti unutar koje je napisao i odbranio doktorsku disertaciju.

3.7. Dužina trajanja studija

Maksimalna dužina trajanja studija od početka do završetka doktorskog studija i postizanja akademskog stupnja doktora nauka je sedam (7) godina.

4. UVJETI IZVOĐENJA NASTAVE

4.1. Mjesto izvođenja nastave

Doktorski studijski program iz islamskih nauka izvodi se u prostorijama FIN-a, Ul. Čemerlina 54, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina. Moguće je izvođenje nastave i u *online*-režimu.

4.2. Rukovođenje doktorskim programom

Doktorskim studijem rukovode:

Vijeće doktorskog studija, kojeg čine voditelj studija i nositelji obaveznih i izbornih predmeta programa studija, odgovorno je za realizaciju studijskog programa i prati kvalitet predavanja. Svoj rad organizira u okviru redovno zakazanih sjednica. Sjednica Vijeća može se održati ako je na njoj prisutno više od polovine ukupnog broja članova. Vijeće odluke donosi natpolovičnom većinom ukupnog broja članova.

Predsjednika Vijeća doktorskog studija, koji je ujedno voditelj studija, bira Vijeće doktorskog studija većinom glasova svih članova iz reda nastavnika u zvanju redovnog ili vanrednog profesora na period od četiri godine uz mogućnost još jednog uzastopnog izbora. Predsjednika Vijeća doktorskog studija potvrđuje dekan Fakulteta. U saradnji s Vijećem za doktorski studij, predsjednik Vijeća studija odgovoran je za sadržajni dio predloženog programa, njegove dopune i promjene. Rukovodilac Vijeća predstavlja studij i rukovodi njegovim radom, saziva i vodi sjednice Vijeća doktorskog studija, potpisuje i provodi odluke Vijeća te po potrebi obavlja konsultacije s mentorima i studentima.

Vijeće Fakulteta, koje nadzire pravilno i cjelovito izvođenje studijskoga programa, donosi odluke vezane za strukturu i sadržaj programa, odobrava teme za pisanje, odnosno odbranu disertacije.

Mentor se brine za konkretni studij pojedinog studenta prateći njegov rad, obavljajući konsultacije kreiranjem i organiziranjem izbornog dijela programa u dogovoru sa studentom nakon izbora naučne oblasti, kao i na druge načine koji doprinose kvalitetnijem okončanju studija onih studenata koji su im povjereni.

4.3. Ugovorni odnos između studenata i nosilaca doktorskog studija

Prilikom upisa, Fakultet islamskih nauka kao nosilac (organizator) studija sklapa sa studentom ugovor kojim se reguliraju prava i obaveze učesnika u doktorskome studiju. Osoba stječe status studenta tek nakon potpisivanja ugovora o međusobnim pravima i obavezama te nakon uplate ugovorenih novčanih obaveza i preuzimanja indeksa.

4.4. Nastavnici i saradnici koji će sudjelovati u izvođenju nastave

Vijeće Fakulteta na prijedlog Vijeća doktorskog studija usvaja plan nastave sa nosiocima predmeta.

4.5. Broj studenata koji se mogu upisati na doktorski studij

Minimalan broj studenata u jednoj godini doktorskog studija je 5 (pet).

4.6. Procjena troškova studija po studentu

Procjena je da bi trošak izvođenja doktorskoga programa po studentu iznosio 5.620,00 KM po studijskoj godini.

4.7. Finansiranje doktorskog studija

Doktorski studij finansira se iz školarine koju plaćaju studenti te fondova i drugih regularnih izvora finansiranja. Detalji su regulirani Pravilima studiranja za treći ciklus, Čl. 26b, 26c, 26d i 26e.

4.8. Kvalitet doktorskog studija

Primarni način praćenja kvaliteta i uspješnosti izvođenja studijskog programa je redovna studentska evaluacija. Oni će putem semestralnih studentskih anketa vrednovati rad svih nastavnika, odnosno njihov odnos prema nastavi i studentima te funkcioniranje rada biblioteke i čitaonice te efikasnost menadžmenta Fakulteta. U tom procesu važnu ulogu ima Vijeće doktorskog studija koje mora barem jedanput u semestru izvijestiti Vijeće Fakulteta o ostvarenim

ciljevima doktorskog programa, kvalitetu programa i njegove realizacije, dati prijedloge za poboljšanje programa i modaliteta njegove primjene. Naravno, kada se za to steknu uvjeti, bit će provedena i vanjska evaluacija cjelokupnog doktorskog studija, od načina njegove realizacije pa do uspjeha pojedinih kandidata.

1. NAPOMENA

Ovo je izmjena i dopuna Plana i programa iz 2015. godine, a koji je do sada uspješno proveden. Na sve što nije navedeno i regulirano ovim Planom i programom primjenjuju se odredbe Pravila studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.